T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ

TİCARİ DİPLOMASİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE FATF' İN ROLÜ: TÜRKİYE KARŞILIKLI DEĞERLENDİRME RAPORU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Duygu KUKUK

200016562

İstanbul, Eylül 2022

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
TİCARİ DİPLOMASİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE FATF' İN ROLÜ: TÜRKİYE KARŞILIKLI DEĞERLENDİRME RAPORU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Duygu KUKUK
200016562

Danışman: Doç. Dr. Uğur Yasin ASAL

İstanbul, Eylül 2022

Özet

Bu yüksek lisans tezinde terörizmin literatürde ne şekilde yer aldığına ve dünyada artan terörizm tehdidiyle mücadele edebilmek için öncelikle finansman kaynaklarının incelenmesi gerekliliğine değinilmiştir. Teknolojinin değişimi sonucu ortaya çıkan yeni finansal, sistemsel ürünlerin yaygınlaşması ile Covid-19 sonrası dönemde oluşması muhtemel terörün finansmanına ilişkin potansiyel risklerin neler olabileceği konularına da çalışmada yer verilmiştir. Aynı zamanda finansman kaynaklarının önlenmesine ilişkin ulusal ve uluslararası işbirliğinin gittikçe önem kazandığına vurgu yapılmıştır. Terörizmin finansmanını önlemede uluslararası örgütlerin neler olduğu araştırılarak bu anlamda küresel rolü en etkin kuruluş olan Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force-FATF) incelenmiştir.

FATF, suç gelirlerinin aklanmasının, terörün finansmanının ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine ilişkin standartlar, politikalar ve rehberler yayımlamaktadır. Bu çerçevede üye ülkelere yaptığı denetimlerle ülkeleri değerlendirmeye tabi tutmaktadır. Uluslaraarası işbirliğinde aktif rolde yer alan FATF'in tavsiye kararlarına ve karşılıklı ülke değerlendirme metodolojisine çalışmamızda yer verilmiştir. Çalışmamızda Türkiye'nin de 1991 yılından itibaren üyesi olduğu FATF'in Türkiye değerlendirmelerine tarihsel giriş yapılarak 4. tur değerlendirme notu ve takip raporları üzerinde durulmuştur. 4. tur değerlendirmelerinde uygulanan yeni metodolojiye göre, ülkenin teknik uyum ve etkililik durumu incelenmiştir. 2021 Ekim ayında FATF'in kamuouyuna yaptığı değerlendirme açıklaması sonucu Türkiye'yi stratejik eksiklikleri olan ülkeler listesi olarak adlandırılan gri listeye alınmasıyla başlayan sürece ve bu sürecin Türkiye açısından olası sonuçlarına çalışmamızda yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *FATF, Terörizm, Terörizmin Finansmanı*

Abstract

In this master thesis, it is mentioned how terrorism takes place in the literature and the necessity of examining the financing sources in order to combat the increasing threat of terrorism in the world. The spread of new financial and systemic products that emerged as a result of the change in technology and the potential risks related to the financing of terrorism that may occur in the post-Covid-19 period are also included in the study. At the same time, it was emphasized that national and international cooperation regarding the prevention of financial resources is gaining more and more importance. The role of international organizations in preventing the financing of terrorism has been investigated, and the Financial Action Task Force (FATF), which is the most effective organization in this sense, has been examined.

FATF publishes standards, policies and guidelines on the prevention of money laundering, terrorist financing and proliferation of weapons of mass destruction. In this context, it evaluates the member countries through the inspections it carries out. The recommendations of FATF, which plays an active role in international cooperation, and the mutual country evaluation methodology are included in our study. In our study, the 4th round evaluation note and follow-up reports were emphasized by making a historical introduction to the Turkey evaluations of FATF, of which Turkey has been a member since 1991. According to the new methodology applied in the 4th round evaluations, the technical compliance and effectiveness of the country were examined. The process that started with the inclusion of Turkey on the gray list, which is called the list of countries with strategic deficiencies, as a result of the evaluation statement made by FATF to the public in October 2021, and the possible consequences of this process for Turkey are included in our study.

Key Words: *FATF, Terrorism, Financing of Terrorism*

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın oluşumunda, kontrollerinde, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle bana yardımcı olan tez danışman hocam, İstanbul Ticaret Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümü, Ticari Diplomasi Anabilim Dalı Başkanı, Doç. Dr. Uğur Yasin ASAL'a teşekkürlerimi sunarım. Bu zorlu tez sürecinde benden desteğini bir an için bile esirgemeyen, tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili aileme ve görev yaptığım kurum içerisinde bana moral verip destek olan çalışma arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum.

Duygu KUKUK

İSTANBUL, 2022

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Yükümlü Gruplarına Göre Dağılımı (2015-2019)…….....51

Tablo 2. Etkinlik Değerlendirme ……....82

Tablo 3. Etkililik Seviyeleri……...…… 83

Tablo 4. Etkinlik Değerlendirmesi Teknik Uyum Kod Açıklamaları……..... 83

Tablo 5. Türkiye'nin Teknik Uyum Değerlendirmesi Notları (Haziran 2021 Raporu)…….……....85

Tablo 6. Türkiye'nin Teknik Uyum Değerlendirmesi Notları (Haziran 2021)……..……91

Tablo 7. Türkiye'nin Teknik Uyum Değerlendirmesi Notları (Haziran 2022)……..……93

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik 1. Yıllara Göre Silah Mühimmat Kaçakçılığı Operasyon Şüpheli, Silah Sayıları……34

KISALTMALAR

A.g.e. : Adı Geçen Eser

A.g.m. : Adı Geçen Makale

A.g.r. : Adı Geçen Rehber

A.g.t. : Adı Geçen Tebliğ

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AK: : Avrupa Konseyi

AMB : Avrupa Merkez Bankası

APG : Asya-pasifik Grubu

BM : Birleşmiş Milletler

BMGK : Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları

CBK : Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

CFATF : Karayip Mali Eylem Görev Gücü

DB : Dünya Bankası

EAG: : Avrasya Grubu

Ed. : Editör

ESAAMLG : Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklama Önleme Grubu

FATF : Mali Eylem Görev Gücü

GABAC : Orta Afrika'da Kara Para Aklama Görev Gücü

GAFILAT : Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü

GBP	: İngiliz Sterlini
ICRG	: Uluslararası İşbirliği İzleme Grubu
IMF	: Uluslararası Para Fonu
KAGK	: Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş
KİSY	: Kitle İmha Silahlarının Yayılması
KOM Başkanlığı	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
MER	: Karşılıklı Değerlendirme Raporu
MER	: Karşılıklı Değerlendirme Notu
MİB	: Mali İstihbarat Birimi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SGA	: Suç Gelirlerinin Aklanması
ŞİB	: Şüpheli İşlem Bildirimi
TE-SAT	: Avrupa Birliği Terörizm Durum ve Eğilim Raporu
TF	: Terörün Finansmanı
TFÖ	: Terörün Finansmanının Önlenmesi
TFÖ	: Terörün Finansmanının Önlenmesi
YTS	: Yabancı Terörist Savaşçı

İÇİNDEKİLER

Özet iv
Abstract v
ÖNSÖZ vi
TABLOLAR LİSTESİ vii
ŞEKİLLER LİSTESİ vii
KISALTMALAR viii
GİRİŞ 14

1. TERÖRİZM FİNANSMANI KAYNAKLARI VE ARTAN TEHDİTLER 19
1.1. Terör ve Terörizm 19
1.2. Terörizmin Finansmanı ve Kaynakları 24
1.2.1. Yasal Görünümlü Finansman Kaynakları 26
1.2.1.1. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlardan Gelen Paralar 26
1.2.1.2. Diğer Devletlerin Sponsorluğu 29
1.2.1.3. Ticari İşletmelerden Sağlanan Kazançlar 30
1.2.2. Yasal Olmayan Finans Kaynakları 32
1.2.2.1. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı 32
1.2.2.2. Silah Kaçakçılığı 33
1.2.2.3. Gasp Soygun Hırsızlık Fidye ve Sahtecilik 35
1.2.2.4. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti 35
1.2.2.5. Sigara Kaçakçılığı 37
1.2.2.6. Haraç Toplama 37
1.2.2.7. Banka/ Kredi Kartı Dolandırıcılığı 38
1.2.2.8. Aidat Gelirleri 39
1.2.2.9. Örgütsel Yayın Gelirleri 40
1.2.2.10. Akaryakıt Kaçakçılığı 40
1.3. Terörün Finansmanında Yeni Ortaya Çıkan Tehditler 41
1.3.1. Yabancı Terörist Savaşçılar 41
1.3.2. Yeni Ödeme Ürünleri ve Hizmetleri 44
1.3.2.1. Sanal Varlıklar 44

1.3.2.2. Kitle Fonlaması 45
1.3.3. Sosyal Medya Aracılığıyla Fon Sağlama 46
1.3.4. Kovid 19 ile Bağlantılı Artan Güvenlik Açıkları 47

2. TERÖRÜN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE ULUSAL/ ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ 48
2.1. Ulusal ve Uluslararası Örgütlerin Rolü 48
2.1.1. MASAK 48
2.1.2. Birleşmiş Milletler 53
2.1.2.1. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu-1988) 53
2.1.2.2. Sınırı aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi) 53
2.1.2.3. Newyork Konvansiyonu 54
2.1.2.4. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları 54
2.1.3. 198 Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi 55
2.1.4. Avrupa Birliği 56
2.1.5. FATF ve FATF benzeri Bölgesel Kuruluşlar 56
2.1.5.1. FATF benzeri bölgesel kuruluşlar 59
2.1.5.1.1.Asya Pasifik Kara Para Aklama Grubu 60
2.1.5.1.2. Karayip Mali Eylem Görev Gücü 61
2.1.5.1.3. Avrasya Grubu 61
2.1.5.1.4. Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamayı Önleme Grubu 62
2.1.5.1.5. Orta Afrika'da Kara Para Aklama Görev Gücü 62
2.1.5.1.6. Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü 63
2.1.5.1.7. Batı Afrika'da Kara Para Aklama ile Mücadele Hükümetlerarası Eylem Grubu 63
2.1.5.1.8. Orta Doğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü 64
2.1.5.1.9. Kara Para Aklamayı Önleme Önlemlerinin Değerlendirilmesine İlişkin Uzmanlar Komitesi 64
2.1.6. Egmont Grubu 65
2.1.7. Basel Komitesi 65
2.1.8. Wolfsberg Grubu 66
2.2. Uluslararası Finansal Örgütlerin Rolü 67
2.2.1. IMF ve Dünya Bankası 67

3. TERÖRÜN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE FATF TAVSİYELERİ VE TÜRKİYE 2019 4. TUR KARŞILIKLI DEĞERLENDİRMESİ 69
3.1. FATF Tavsiye Kararları 69
3.1.1. Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Politikaları ve Koordinasyon 69
3.1.1.1. Risklerin Değerlendirilmesi ve Risk Bazlı Yaklaşımın Uygulanması 69
3.1.2. Kara Para Aklama ve Müsadere 70
3.1.2.1. Kara Para Aklama Suçu 70
3.1.2.2. Malvarlığının Dondurulması ve Geçici Tedbirler 70
3.1.3. Terörün Finansmanı ve Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı 71
3.1.3.1. Terörizmin Finansmanı Suçu 71
3.1.3.2. Terörün ve Terörizmin Finansmanıyla İlgili Olarak Hedeflenen Finansal Yaptırımlar 71
3.1.3.3. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanına İlişkin Hedeflenen Finansal Yaptırımlar 71
3.1.3.4.Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar 72
3.1.4. Önleyici Tedbirler 72
3.1.4.1. Finansal Kuruluşlara İlişkin Gizlilik Yasaları 72
3.1.4.2. Müşterinin Tanınması 72
3.1.4.3. Kayıtların Saklanması 73
3.1.4.4. Siyasi Nüfuz Sahibi Kişiler 73
3.1.4.5. Muhabir Bankacılık 73
3.1.4.6. Para veya Değer Transferi Hizmetleri 74
3.1.4.7. Yeni Teknolojiler 74
3.1.4.8. Elektronik Transferler 74
3.1.4.9. Üçüncü Taraflara Güven 75
3.1.4.10. İç Kontroller ve Yurt Dışı Şube ve Bağlı Kuruluşlar 75
3.1.4.11. Yüksek Riskli Ülkeler 75
3.1.4.12. Şüpheli İşlem Bildirimi 75
3.1.4.13. Bilgi Sızdırma ve Gizlilik 75
3.1.4.14. Finansal Olmayan Belirli İş ve Meslekler- FOBİM: Müşterinin Tanınması . 76
3.1.4.15. FOBİM: Diğer Tedbirler 76
3.1.5. Tüzel Kişilerde ve Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık 76
3.1.5.1. Tüzel Kişilerde Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık 76
3.1.5.2. Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık 77
3.1.6. Yetkili Makamların Yetki ve Sorumlulukları ve Diğer Kurumsal Tedbirler 77

3.1.6.1. Finansal Kuruluşların Düzenlenmesi ve Denetlenmesi 77
3.1.6.2. Denetleyicilerin Yetkileri 77
3.1.6.3. FOBİM'in Düzenlenmesi ve Denetlenmesi 77
3.1.6.4. Mali İstihbarat Birimleri 78
3.1.6.5. Yasa Uygulama ve Soruşturma Makamlarının Sorumlulukları 78
3.1.6.6. Yasa Uygulama ve Soruşturma Makamlarının Yetkileri 78
3.1.6.7. Nakit Kuryeler 78
3.1.6.8. İstatistikler 78
3.1.6.9. Rehberlik ve Geri Bildirim 79
3.1.6.10. Yaptırımlar 79
3.1.7. Uluslararası İş Birliği 79
3.1.7.1. Uluslararası Araçlar 79
3.1.7.2. Karşılıklı Adli Yardımlaşma 79
3.1.7.3. Karşılıklı Adli Yardımlaşma: Dondurma ve Müsadere 79
3.1.7.4. Suçluların İadesi 80
3.1.7.5. Diğer İş Birliği Şekilleri 80
3.2. FATF Karşılıklı Ülke Değerlendirme Metadolojisi 80
3.3. FATF Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu Tarihsel Geçmişi 84
3.4. Türkiye'de Risk Bazlı Alınan ve Alması Beklenen Tedbirler 95
3.5. Türkiye'nin Gri Liste'ye Alınmasının Olası Sonuçları 96
SONUÇ 99
KAYNAKÇA 101

GİRİŞ

Küreselleşmenin de etkisiyle terörizm günümüz dünyasında önemli bir uluslararası güvenlik sorunu haline gelmiştir. Terör örgütleri, hedeflerine ulaşmak için her türlü yönteme başvurmaktadırlar. Terörizmin ve terör örgütlerinin faaliyetlerinin önlenebilmesi için öncelikle terörün finansmanı ile mücadele etme gereği ön plana çıkmaktadır. Çünkü finansman kaynağı olmadan terör örgütünün varlığını devam ettirmesi ve ideolojisini gerçekleştirmek için şiddet eyleminde bulunması pek olası değildir. Bu sebeple terörizmin finansmanında yeni gelişmelerin ve ortaya çıkabilecek risklerin dikkate alınarak araştırmaların bu kapsamda yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Terörün finansmanı kavramına ilk olarak 1999 tarihli Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde[1] yer verilmiştir. Terörün ve terörün finansmanının önlenmesi konuları 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin New York şehrindeki ikiz kulelere, Pentagon'a yönelik düzenlenen terör saldırıları sonrasında tüm dünya ülkelerinde önem kazanmıştır. Dünya ülkelerinin teröre ve terörizmin finansmanıyla mücadeleye karşı uluslararası işbirliğine yönelimlerinin artmasına neden olmuştur.

Türkiye de içinde bulunduğu riskli coğrafya nedeniyle bir taraftan organize suç örgütleri, diğer taraftan çatışma alanlarına yakın bölgede yer almasıyla terörizm tehdidine maruz kalan ülkeler arasındadır. Bu nedenle suç gelirinin aklanması (SGA) ve terörün finansmanının önlenmesiyle (TFÖ) mücadele konuları Türkiye'nin de gündeminde sıklıkla yer alan önemli konular arasındadır. Bu konularla ilgili mücadele araçlarına ilişkin küresel bir çerçeve oluşturulması, anlaşılması ve geliştirilmesi ciddi önem taşımaktadır. Bu anlamda ülkelere küresel olarak en etkin mücadele yapısını sunan ve Türkiye'nin de 1991 yılında üyesi olduğu (FATF) Mali Eylem Görev Gücü'dür. Çünkü FATF 40 Tavsiye Kararı olarak belirlediği standartlar çerçevesinde oluşturduğu politika, rehberler aracılığıyla ülkeleri şekillendirmektedir.

[1] Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 9 Aralık 1999'da kabul edilen "Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" 10.01.2000 tarihinde New York'ta imzaya açılarak 10.04.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İlgili Sözleşme, Türkiye tarafından, 27.09.2001 tarihinde imzalanmış, 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı onayıyla 10.01.2002 tarihinde kabul edilen 4738 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunarak 01.04.2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak iç hukukumuzda yer almıştır.

Ülkelerarası küresel işbirliğini sağlamada etkin rol oynayan FATF, suç gelirlerinin aklanması, terörün finansmanının önlenmesi kapsamında standartlar belirlemekte ve bu standartlara göre oluşturulan kriterler çerçevesinde aynı zamanda üye ülkeleri denetleyerek değerlendirmeye almaktadır. FATF'nin amaçlarına baktığımızda suç gelirlerinin aklanmasını, terörün finansmanı ve kitle imha silahlarını yaygınlaştırılmasının önlenmesi çerçevesinde standartlar oluşturmak ve politikalar geliştirmektir. Aynı zamanda uluslararası finans sisteminde bütünlüğü sağlamayı ve tehditlerle mücadele için düzenleyici, yasal ve teknik anlamda uygulamaya dönük önlemlerin küresel çapta uygulanmasını amaçlamaktadır. Üyesi olan ülkelerin tavsiye kararlarını uygulamalarını, ilerlemelerini de yakından takip etmekte, suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı önleme tekniklerini düzenli aralıklarla gözden geçirmektedir. Karşılıklı değerlendirme notlarını kamuoyuyla paylaşarak ülkelerin bu alanda uluslararası alandaki itibarını da etkilemektedir.

Ulusal ve uluslararası alanda terörizme karşı mücadele edebilmenin en etkili yolu finansman kaynaklarına ulaşmalarını önlemekten geçmektedir. Terör örgütleri günümüzde teknolojik gelişmelere hızla adapte olarak yeni yöntem ve stratejiler geliştirerek finansman faaliyetlerini sürdürülebilir kılmaya çalışmaktadırlar. Bu durum terörizmin finansmanı ile ilgili güncel durumu takip etme gereğini ortaya koymaktadır. Terörizmin aynı zamanda terörün finansmanının önlenmesi noktasında uluslararası finans piyasalarına olan olumsuz etkisi birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de ciddi sorunlara neden olmaktadır.

Türkiye bulunduğu riskli coğrafya nedeniyle bir taraftan organize suç örgütleri, diğer taraftan terörizm tehdidi ile karşı karşıya olan bir ülkedir. Bu nedenle suç gelirinin aklanması ve terörün finansmanıyla mücadele konuları Türkiye'nin de gündemindeki öncelikli konular arasında yer almaktadır. Aklama ve terörün finansmanı ile mücadele araçlarına ilişkin küresel bir çerçeve oluşturulması, anlaşılması ve geliştirilmesi açısından ciddi önem taşımaktadır. Çünkü ülkeler küresel anlamda en etkin mücadele yapısı oluşturan Mali Eylem Görev Gücü'nün (Financial Action Task Force-FATF) aklama ve terörün finansmanını önlemeye yönelik aksiyon almakta ve 40 Tavsiyesi kapsamında politikalarını şekillendirmektedir.

Terörün finansmanıyla mücadeleyi uluslararası alanda devam ettirmek önem kazandığından, bu konuda Birleşmiş Milletler bünyesindeki Palermo Konvansiyonum (2000), Newyork Konvansiyonu (1958) kapsamında düzenlenen uluslararası sözleşmelere imza

atılmakta, ülkeler arası bilgi paylaşımını sağlamak için Türkiye'de de mutabakat muhtıraları imzalanmakta, uluslararası organizasyonlarına karşı mücadelede çok yönlü güvenlik stratejileri oluşturulmaktadır. Dünyada yaşanan yeni gelişmeler gözden geçirilerek çağın gereklerine uygun strateji geliştirilmelidir. Kamu güvenliği görevini yerine getiren kurum ve kuruluşların da kendilerini sürekli yenilemelerini gerektiren bir süreç yaşanmaktadır.

Aynı zamanda bilgi ve teknoloji çağına uygun olarak yenilenme ihtiyacı hissedilirken, küreselleşme ve aktörleri, doğası itibari ile sınırları yıkmak istemekte; güvenlik nedeniyle de sınırları kapatma veya kontrol etmek önem arz etmektedir. Özellikle küreselleşmenin sınırları zorladığı günümüzde çağın tehdit algılamaları göz önünde bulundurularak, sınırların daha etkin korunması gereği ortaya çıkmaktadır.

Terörün finansmanı konusu 11 Eylül terör saldırıları ile birlikte uluslararası toplumun ve hükümetlerin gündemine oturmuş bir konu haline gelmiştir. Terörizmin finans kaynaklarının önlenmesine yönelik yasal düzenlemeler hayata geçirilmeye başlanmıştır. Yasal uygulamalar ve düzenlemeler terörizmin finansmanını önlemede yetersiz kalabilmektedir. Çünkü Terör örgütlerinin yeni kaynak arayışları, yeni metotlar bulmaları terörizmin finansmanı konusunda yeni tehditler oluşturmaktadır. Bu durum konunun daha kapsamlı bir boyutta incelenmesine, oluşabilecek olası tehditleri ve riskleri önceden öngörmek gereğini ortaya koymaktadır. Örgütler terörün finansman kaynaklarını da zamanla gelişen teknoloji ve değişiklikleri kendi lehine kullanabileceği şekle dönüştürebileceğinden finans piyasalarında yeni çıkan ürünlerin ve teknolojik gelişmelerin devletler nezdinde dikkatle takip edilerek uluslararası iş birliğiyle gerekli düzenlemeleri yapma ve önlemleri alma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Tez çalışmamızın birinci bölümünde öncelikle terör, terörizm kavramlarının literatürdeki anlamlarına yer verilmiştir. Terörün finansmanı kaynakları hakkında bilgi verilerek, kullanılan finansman yöntemlerine ilişkin yapılan kaynak araştırmalarında ulaşılan örneklere yer verilmiştir. Konuyla bağlantılı olarak terörün finansmanında artan tehditlere değinilerek gelişen teknoloji ve değişimlere karşı oluşabilecek risklere karşı tedbir alınmasına yönelik FATF rehber değerlendirmelerine atıfta bulunulmuştur.

Tez çalışmamızın ikinci bölümünde terörün finansmanıyla mücadelede ulusal ve uluslararası organizasyonlar hakkında bilgi verilerek FATF'nin dünya ülkeleri üzerindeki yumuşak gücü ve etkinliği detaylandırılacaktır. Uluslararası alanda Birleşmiş Milletler (BM)' in 1999 tarihinde Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi imzaya açmasıyla başlayan ilk uluslararası çalışmalar, 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde

(ABD) meydana gelen terör saldırıları sonrası bu kapsamda yapılan çalışmaların artmasına neden olmuştur. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 2001 yılında aldığı kararlar neticesinde terörün finansmanını önlemek için mal varlığı dondurma kararları çıkarılmaya başlanmış ve bu anlamdaki uluslararası örgütlerin çalışmaları da artmıştır. Aynı zamanda ikinci bölüm içerisinde Türkiye'de suç gelirlerinin aklanması (SGA), terörün finansmanının önlenmesi (TFÖ) kapsamında en etkin kurum olan Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı faaliyette bulunan Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'na (MASAK) uluslararası alanda ise; terörizm finansmanının önlenmesinde politikalar uygulayan, karar alan Birleşmiş Milletler(BM), Avrupa Konseyi (AK), Avrupa Birliği (AB), Egmont Grubu, Wolfsberg Grubu, Basel Komitesi, Dünya Bankası, IMF uluslararası örgütlerine de değinilecektir. FATF ve FATF Bölgesel kuruluşlarının faaliyetlerinin ve çalışmalarının nasıl yapıldığı açıklanacaktır.

Özellikle FATF, suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında standartlar belirlemekte ve bu standartlara göre oluşturulan kriterler çerçevesinde ülkeleri değerlendirmeye almaktadır. FATF'in amaçlarına baktığımızda suç gelirlerinin aklanmasının önleme terörün finansmanı ve kitle imha silahlarını yaygınlaştırılmasının önlenmesi ve uluslararası finans sisteminde de bütünlüğünü sağlamaya yönelik ve tehditlerle mücadeleye içinde düzenleyici yasal operasyonel önlemlerin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak üzere standartlar oluşturmaktadır. Kendi üyeleriyle tavsiye kararlarını uygulamasının ilerlemesini de izleyerek ve suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı önleme tekniklerini gözden geçirmekte, risk bazlı değerlendirmekte ve küresel olarak bu tavsiyelerinin belirlenmesi anlamında ülkeleri yönlendirmekteki etkinliğine tez çalışmamızda değinilmektedir.

Tezin üçüncü bölümünde FATF tavsiye kararları ve değerlendirme metodolojisi incelenerek bu kapsamda Türkiye değerlendirmelerinin tarihsel geçmişi incelenmiştir. 2019 yılında FATF'in Türkiye 4. tur karşılıklı değerlendirmesi de bu çalışmamızda ele alınmıştır. FATF'in ülkeleri değerlendirirken nasıl bir metodoloji izlediği? Hangi metodolojik değerlendirmelere tabi tuttuğu? Ve Türkiye'nin karşılıklı değerlendirmelerinde yer alan hususlara yer verilmektedir. 2019 yılında Türkiye'ye olumsuz anlamda yöneltilen tavsiye kararlarının kapsamına ve akabinde Türkiye'nin ilgili tavsiye kararlarına karşı 2020-2021 yılında uygulamaya aldığı önleyici tedbir ve düzenlemelerle, MASAK Başkanlığı öncülüğünde

terörün finansmanının önlenmesinde gerçekleştirilen çalışma faaliyetleri, bu bölümde yer verilen konular arasındadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada amaç, terörün finansmanı kaynaklarının çeşitlenmesiyle ulusal ve uluslararası işbirliğinin artan öneminde FATF' in rolü, 2019 yılı Türkiye 4. Tur karşılıklı değerlendirmesinde terörün finansmanı kapsamında öne çıkan konuların neler olduğu incelenmiştir.

Araştırma Soruları

1) Terörizmle mücadelede finans kaynakları türleri ve terörün finansmanını önlemede uluslararası işbirliğini sağlayan kurum/kuruluşlar hangileridir?

2) Terörün finansmanının önlenmesinde FATF'in rolü ve tavsiyelerine uyum değerlendirmelerinin analizi hangi metodolojik yöntemler üzerinden gerçekleşmektedir?

3) Türkiye'nin FATF Karşılıklı değerlendirmelerine tarihsel süreci ve 2019 4. Tur değerlendirmesinde ön plana çıkan eksiklikler nelerdir?

4) 2019 4. Tur karşılıklı değerlendirmesi sonrası yayımlanan takip raporlarında düzenlenen tavsiye değerlendirmeleri ve Türkiye'nin gri listede olmasının olası sonuçları nelerdir?

Araştırma Metodolojisi

Bu yüksek lisans tezinin metodolojisi, birincil kaynak olarak kanunlar ve uluslararası sözleşmelerden, ikincil kaynak olarak da kitaplar, akademik makaleler, ulusal ve uluslararası kurum/kuruluşların rehberleri, yüksek lisans ve doktora tezlerinden yararlanılarak nitel veri toplama yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur.

1. TERÖRİZM FİNANSMANI KAYNAKLARI VE ARTAN TEHDİTLER

1.1. Terör ve Terörizm

Terör kelimesinin kökeni Latince korkutmak anlamına gelen "terrere" kelimesinden türetilmiş olup Fransızca'da "terreur" olarak yer alarak Türkçe sözlük karşılığı yıldırma, korkutma,tedhiş anlamında kullanılmaktadır. [2]Terörizm ise siyasi hedeflere ulaşmak için devlet dışı aktörlerin sivillere karşı şiddet kullanılması olarak da tanımlanmaktadır.[3] Yapılan araştırmalarda terör kelimesinin, bugün bilinen anlamının literatüre ilk defa Fransız Devrimi'nden sonra girdiği belirtilmektedir.[4]

Terörizmin tanımı uluslararası alanda tartışmalıdır. Bir ülkenin terörist olarak kabul ettiği bir örgütü başka bir ülke özgürlük savaşçısı olarak niteleyebilmekte ve hatta destekleyebilmektedir. Hükümetler, hükümetler içindeki kurumlar ve özel kurumların dahi kendi içinde tanımları farklılaşabilmektedir. Örneğin; ABD hükümeti içerisinde farklı krumlar farklı tanımları kabul etmektedir.[5] Walter Laquer de yüzden fazla tanım önerildiğini belirtmektedir. [6]Alex Schmid ve Albert Jongman'ın da anketlerinde terörün yüzden fazla tanım içerdiği, terörün resmi bileşenlerini belirlemek için önemli miktarda entelektüel enerji harcandığına vurgu yapılmıştır.[7] Tek bir terörizm tanımı etrafında netleşilemediği için terörizmle mücadelede uluslararası iş birliğinin etkinliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır.

Fransız Devrimi sonrasındaki 1793 Konvansiyon dönemi Jakoben yönetimince artan şiddet politikasıyla gerek hukuk gerekse de siyaset alanlarında terörizmin bugünkü anlamının oluşmasına neden olduğu görüşü literatürde yer almaktadır.[8]

---

[2] Haydar Çakmak,Terörizm,Ankara,Platin Kitap Ltd,2008,s.29
[3] Richard English, **Terrorism: How to Respond**, Oxford, Oxford University Press, 2009. p.p178
[4] Deniz Ülke Arıboğan, **Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak**, İstanbul, 2003, s.14-15
[5] Gus Martin,**Terörizm:Kavramlar ve Kuramlar**,çev:İhsan Çapçıoğlu,Bahadır Metin,Ankara,2017 s.31
[6] Walter Laqueur,**the new terrorism: Fanaticism and the arms of mass desttuction.** New York,Oxford University Press.1999
[7] Alex P.Schmid and Albert J.Jongman, **Political Terrorism,**Amsterdam: North Holland,1988
[8] Emre Öktem, **Terörizm / İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları**, Derin Yayınları, İstanbul, 2011, s.13

Terörizmin uluslararası alanda farklılaşan bir boyuta ulaşması ile terör örgütlerinin başka organize suç örgütleri gibi uyuşturucu ticareti vb. faaliyetlerinde bulunmalarıyla önemli miktarlarda suç geliri elde etmektedirler. Bu sebeple terörizmle etkin bir şekilde mücadele edebilmek için klasik tedbir ve uygulamaların yanı sıra terör örgütlerinin finans kaynaklarının kesilmesi gerektiği küresel anlamda önemli ölçüde kabul görmeye başlamıştır. Bu kapsamda terörizmin finansmanının önlenmesi, terörizmle mücadele için zorunlu görülmelidir.[9]

Walter ve Sandler[10] ile Lizardo[11] terörizmi "dini, siyasi veya ideolojik bir hedefe ulaşmak için çok sayıda kitleyi korkutarak, şiddet kullanarak ya da kullanma tehdidinde bulunarak tesir altına alma eylemi" olarak nitelendirmektedir. Ergil ise farklı bir bakış açısıyla terörizmi, "alçak gerilimli savaş" olarak nitelemektedir.[12] Saraçlı ise terörizmi kendi içinde çeşitlendirerek yedi sınıflandırmaya ayırmıştır. Sırasıyla; ulusal terörizm, uluslar ötesi terörizm, siber terörizm, uluslararası terörizm, etnik terörizm, devlet terörizmi ve devlet destekli olan terörizm olarak ifade etmektedir.[13]

Başeren ise; terörizm konusunu uluslararası siyaset ve iç siyaset olarak iki başlıkta analiz etmiştir. İç siyaset için ayaklanmacı ya da devlet terörizmi, uluslararası siyaset başlığı altındaysa devlet destekli terörizm, dinsel olarak meşru gösterilmeye çalışılan terörizm ve küresel terörizmin de bulunduğu bir tasnif yapmıştır.[14] Küresel terörizm, uluslararası barış ve güvenlik ortamını koruma çatısı altında devletlerarası ikili ilişkileri de ciddi manada etkilemektedir. Devletlerin gerek diplomatik ilişkilerini gerek birbirleriyle olan iletişimlerini tehdit etmektedir. Terörizm için küresel anlamda amaçlarını ve unsurlarını ortaya koymanın mümkün olabileceğini savunan görüşler de bulunmaktadır.[15]

---

[9] Hasan Aykın, Kevser Gümüşay, **"Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele"**, Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Editör: Süleyman Aydın, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 343.

[10] Walter Enders, Todd Sandler, "Patterns of Transnational Terrorism, 1970–1999: Alternative Time-Series Estimates", International Studies Quarterly,2002, 46, 145-165.

[11] Omar Lizardo, Defining And Theorizing Terrorism: A Global Actor-Centered Approach, *Journal of World-Systems Research***,** 2008, 14 (2), 91-118.

[12] Doğu Ergil, **"Uluslararası Terörizm"**, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 1992, 47(3), 139-143

[13] Murat Saraçlı, "Uluslararası Hukukta Terörizm*",* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007, cilt11,s. 1

[14] Sertaç Başeren,"Kavramsal Özellikleri İle Terörizm,2014, http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Guvenlik/Terorizm/Kavramsal_Ozellikleri_ile_Terorizm_Tarihi_ve_Hukuki_Boyutlariyla.pdf (Erişim Tarihi: 21.02.2021)

[15] Ö. Rengin Gün,"Uluslararası Terörizm: Dünya Savasının Yeni Boyutu", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2000, 2(4), 80-81

Başeren terörizmin unsurlarının; "siyasal bir amaç etrafında, ölüm gibi korku verici bir sonuç alma amacı ve etki oluşturmak" şeklinde belirtmektedir.[16] Ergil de bahse konu unsurları "zor kullanma ya da şiddet, bir siyasal amaç çerçevesince hareket etme, dehşet, korku oluşturma, tehdit, toplumda yansıtılan psikolojik tesir ya da üçüncü şahıslardan beklenen yaygın tepki" olarak yer vermiştir.[17] Saraçlı unsurları azaltarak dört başlık altında incelemiştir. Bunlar; mağdur, motif (ideolojik *vb*.) hedef ve metottan oluşmaktadır.[18] Bu kapsamda, küresel terörizmin unsurları; "yüksek seviyede şiddet içeren illegal yöntem ve araçlar kullanmak, illegal, kabul edilemeyecek hedef ve amaçlara sahip olmak, uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmek, terör ve şiddet uygulayarak korku yaratmak" olarak ifade edilebilir.[19]

Kydd ve Walter, terörist faaliyetlerin amaçlarının; "yıpratmak, korkutmak, yıkarak zarar verme ve kışkırtma olduğunu, teröristlerin ise "rejimi değiştirmek, kendilerine göre politika değişikliği yapmak, sosyal kontrolü ele geçirerek statükonun devamını sağlamak" olduğunu belirtmektedir.[20] Ergil ise bu amaçların;

- Halkı korkutarak sindirmek
- Yerleşik otoriteye zarar vermek
- Devletin masum kişilerle terörist arasında ayrım yapmasını önlemeye yönelik baskı metodlarına başvurmasını sağlamak,
- Otoriteye veya düzene karşı olan güçleri harekete geçirmek, yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını işlevselleştirmekten çıkartmak
- Kamuoyunu olumlu ya da olumsuz olduğuna bakmadan istedikleri yönde etkilemek,
- Siyasal güç odaklarını ele geçirerek kendi ideolojisi kapsamınca mevcuttaki yönetimi devirmek" olarak konu etmiştir.[21]

1930-1935 yılları arasında terörizm, küresel mecrada daha sistematik olarak ele alınmaya başlamıştır. Bu ifadeyi destekleyen olayların akışına bakıldığında; Fransa Dışişleri Bakanı Barthou ile Yugoslav Kralı Aleksandr'ın Marsilya şehrinde 1934 yılında Hırvat milliyetçiler tarafından gerçekleştirildiği öne sürülen suikasta uğraması dikkat çekmektedir. Olayların sonrası Milletler Cemiyeti, terör faaliyetlerinin önlenmesine dair yeterli uluslararası

[16] A.g.m.
[17] A.g.m. Ergil
[18] A.g.m
[19] Ben Saul**,"Defining Terrorism to Protect Human Rights",** Documentos de Trabajo Fride, 2006,20, 1-16.
[20] Andrew H. Kydd, Barbara.F. Walter **,"The Strategies of Terrorism",** International Security, 2006,31(1), 49–80.
[21] A.g.m.

bağlayıcı nitelikte kurallar bulunmadığı hususunu eleştirmiştir. Devam eden süreçte Belçika temsilcisi olan Wiart'ın başkanlığınca oluşturulan komite sonucu bir sözleşme taslağı hazırlanmıştır. Bu taslak 1937 Kasım ayında Cenevre'deki konferansta gündeme alınmıştır. 24 devletin katılımıyla düzenlenen konferans sonrası 16 Kasım 1937'de "Terörizmin Önlenmesi ve Bastırılmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesini" kabul edilmiştir. İlgili sözleşme kapsamınca terörizm şu şekilde özetlenmektedir: "belli kişilerin veya grupların tarafından bir devlete karşı yönlendirilen ya da kamuoyunun zihnine terör korkusu oluşturmakla hedeflenen veya hesaplanmış suç fiilleri".[22] Yalnız bu tanım, tasviri andırdığından ve kapsamının dar çerçeveli oluşu nedeniyle tepki çekmiştir. Tepkinin sebebi özellikle de tanımdaki "suç" kavramı her devlete göre farklılık gösterebilmektedir. Bir diğer eleştiri getirilen husus ise tanımın kişilerin yalnızca devlete yönelik fiilerini kapsadığı, bireylere yönelik devlet terörüne değinilmemesi konusudur. Hiçbir zaman yürürlüğe giremeyen bu sözleşme için devletlerarası dayanışma ve işbirliğine bir anlamda destek olduğu ifade edilmektedir.[23]

Sömürgeciliğin 1950 yıllarından itibaren tasfiye olma sürecine girmesiyle BM'in de eş anlı olarak de 1960 yılından itibaren Genel Kurul'unun aldığı kararlarla konuya ilişkin hukuki destek vermeye başladığı görülmektedir. Devamında deniz, hava ulaşımı, kıta sahanlığı üzerindeki platformlar, diplomatlara karşı fiiller, rehin almalar vb. konular hakkında düzenlemeler yapılmaya başlamıştır.[24]

11 Eylül 2001 sonrasında ise, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) terörizmle mücadeleye ilişkin 12 Eylül 2001 tarihli ve 28 Eylül 2001 tarihli ve 1373(2001) sayılı kararları almıştır[25]. Bu kararların küresel işbirliğine dikkat çektiği ve önemsendiği fark edilse de esas itibariyle devletlerin uymayan çıkarları, hem terörizmle mücadelede ve hem de terörizmin tanımında uluslararası bir tanım kalıbı içerisine alınmasını güçleştirmektedir.[26]

Uluslararası çapta terör tanımı konusundaki anlaşmazlığa ilişkin bu hususu tümden yasaklayan uluslararası geçerliliği olan bir antlaşma yapılması pek mümkün olmasa da bugün

[22] Ben Saul,"**Attempts to Define 'Terrorism' in International Law**", Netherlands International Law Review, 2005, 52(1), 57-83
[23] A.g.m. Saraçlı,
[24] İbrahim Kaya, **"Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk"**, Ankara-USAK Yayınları,2005,s.105
[25] Zafer Kılıç,**"Küreselleşme İle İvme Kazanan Uluslararası Terörizm ve Buna Karşı Alınan Tedbirler",** (Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi,2007
[26] Emre Öktem **"Uluslararası Hukukta Terörizm, Tanım sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri"**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, 2004, 3(5), 133-147.

uluslararası terörizmi önleme kapsamınca 12 uluslararası anlaşma bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesi protokol olup geri kalan on tanesi sözleşmedir. Türkiye mevzuatında, terör suçu olarak kabul edilen eylemlerin detayına 12/4/1991 tarihinde yayımlanan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda ve 1373 sayılı BMGK ile tüm devletlere taraf olma ve hükümlerini uygulama yükümlülüğü getirilen bu sözleşme ve protokoller şunlardır:

- Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Eylemlerle İlgili sözleşme (1963)
- Uçakların Yasadışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi (1970)
- Sivil Havacılığın Güvenliğine Karsı Kanunsuz Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi (1971)
- Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Hava Alanlarında Kanunsuz Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi İle İlgili Protokol (1988)
- Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1973)
- Rehin Alma Olaylarına Karşı Uluslararası sözleşme (1979)
- Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında sözleşme (1980)
- Denizcilik Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (1988)
- Kıta Sahanlığı Üzerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Kanunsuz Eylemlerin Önlenmesi Protokolü (1988)
- -Terörist Bombalamalarının Önlenmesi Sözleşmesindeki Eylemler (1997)
- Plastik patlayıcıların Tehisi Amacıyla İşaretlenmesi (1991)
- -Nükleer Terörizm Eylemlerinin Önlenmesine Yönelik Sözleşme (2005)

şeklinde belirtilmektedir.[27]

Terörizm kavramının terörden farkı terör yöntemlerinin siyasi bir amaç çerçevesince örgütlü, süreklilik oluşturacak şekilde kullanılmasını temel alan bir strateji olmasıdır. 20. yüzyıldan itibaren terörizm, sadece ulusal düzeyde değil aynı zamanda uluslararası düzeni olumsuz etkileyen rahatsız edici bir boyut kazanmış ve hatta siyasi gelişmeleri de etkileyici rol oynamaktadır. Terörizm 1990'lı yıllarından itibaren Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra farklılık göstermeye başlayarak, değişen organizasyonel yapılanmaları ve geliştirdikleri farklı yöntem ve stratejilerle "yeni terörizm" olarak isimlendirilmeye başlanmıştır.[28] Dünyada

[27] Engin Akın, **"Terör ve Terörün Finansmanı Suçu"**, Adalet Yayınevi, s.5-16,Ankara2009
[28] Selim Kurt, **Yeni Terörizm ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri**, Gazi Akademik Bakış Dergisi, 2018

terörizm, ciddi anlamda uluslararası güvenliği tehdit eder bir boyuta ulaşmıştır. 11 Eylül 2001 tarihi ise terörizm ve terörizmin finansmanının uluslararası alanda sorgulanmasında dönüm noktası olmuştur.

Teknolojideki gelişmeler arttıkça, finansman kaynakları çeşitlenmeye başladıkça terörün ve terörizmin değişimi kaçınılmazdır. İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı koordinasyonun 2021 Ocak ayında hazırladığı basına yansıyan raporunda, terör örgütleri için Hibrit tehdit kavramı kullanılmıştır. Hibrit tehdit, stratejik hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla çok sayıda yöntemi eş güdümlü olarak bir arada kullanan aktörleri tanımlamak için kullanılmıştır. Hibrit tehdidin konvansiyonel silah, organize suç faaliyetleri nizami olmayan savaş teknikleri, terörizm, enformasyon savaşı, propaganda, ekonomik savaş yöntemleri, taktikler, siber saldırı ve sabotajların hibrit çatışma stratejisinin en önemli bileşenleri olduğu sıralanarak yer almaktadır.[29]

Raporda; Teröristlerin temel stratejileri olan terörizmi, farklı araçlarla kullanma ve destekleme yoluna gittiği vurgulanarak başarısız devletlerin sayısının artması doğrultusunda teröristlerin artık yeni yöntemler geliştirdiğine değinilmiştir. Gerek bilgi gerek iletişim teknolojilerindeki gelişimler kitlelerin yardımının çatışmalardaki belirleyiciliği arttırdığı konusunu gündeme getirmektedir. Hibrit terör modelinin bu anlamda tehlikeyi artırdığına ve terör ortamının belirsiz organizasyonel yapılanmaları, eylemlerinde kitle imha silahlarını (KİS) kullanma girişiminde bulunma riski de taşıyabileceği konusuna yer verilmiştir.

1.2. Terörizmin Finansmanı ve Kaynakları

Terörizmin finansmanı; terörle mücadelenin, terör nedeniyle uğranılan zararların ve terör eylemlerinin finansmanı olarak gruplandırılabilir. Terörle mücadele kapsamında maliyetler eğitim, silah, teçhizat, lojistik maliyetlerine ek olarak dolaylı olarak kullanılan enerji, ulaşım, basın, yayın sayılabilir. Terör eylemlerinin yarattığı maliyetin maddi ve manevi kaybının yelpazesi geniştir. Terör eylemlerinin finansmanı ise terör örgütlerinin doğrudan terör yaratan eylemlerinin maliyetleri ile bu faaliyetleri dışındaki ihtiyaçlarının giderilmesi için

[29] Onur O.Gemici, "**İçişleri Bakanlığınca Hibrit Tehdit Hibrit Terörizm-PKK, DEAŞ, FETÖ raporu hazırlandı**." Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/icisleri-bakanliginca-hibrit-tehdit-hibrit-terorizm-pkk-deas-feto-raporu-hazirlandi/2128100 (Erişim Tarihi:30.01.2021)

gerekli maliyetler toplamından oluşmaktadır. Çalışma içerisinde yer alan terörizmin finansmanı kavramı terör eylemlerinin finansmanı kapsamında ele alınmaktadır.[30]

TF tanım olarak, BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesinde; "Herhangi bir kimse tarafından kısmen veya tamamen sözleşmede belirtilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlama ve toplama" şeklinde tanımlanmıştır. Bu kapsamda terör örgütleri faaliyetlerini sürdürebilmek ve örgütün devamlılığını sağlayabilmek için yasal veya yasal olmayan kaynaklardan finansman sağlama gayretindedirler. Terörist eylemleri engelleyebilmenin temel yolu finansman kaynaklarını kesmekten geçer. Terörist örgütlerin finansman ihtiyacı ideolojilerini gerçekleştirebilmek ve örgütün varlığını sürdürmek için de gereklidir. Barınma, yiyecek gibi temel ihtiyaçlarının yanında gerçekleştirecekleri eylemlerde kullanılmak üzere silah, mühimmat, motorlu araç ve benzeri malzemeler için yapılacak harcamalar finansman maliyetlerini oluşturmaktadır.[31]Aidat, bağışlar, dernekler, vakıflar, örgütün stratejilerinin ve ideolojilerinin yer aldığı yayınların satışından elde ettiği gelirler, dış kaynak destekli fonlar, ticari işlemler, sosyal etkinlikler, uyuşturucu kaçakçılığı, fidye, haraç toplama, sahtecilik, insan kaçakçılığı, dolandırıcılık, sanal paralar finansman kaynakları arasında sayılmaktadır.[32]

Avrupa Birliği (AB) Terörizm Durum ve Eğilim Raporu'nda (TE-SAT), şiddeti savunan yan grupların ortaya çıkmasının endişelere yol açtığını ve terör örgütü Kürdistan İşçi Partisi'nin (Partiya Karkeren Kurdistane-PKK) propaganda, asker toplama, kaynak yaratma ve lojistik destek faaliyetleri için AB topraklarını kullanmaya devam ettiğine dikkat çekmektedir.[33]

FATF' nin 29 Şubat 2015 tarihli, Terörün Finansmanı Raporu'na (Terrorist Financing Report) göre terör örgütleri iki nedene bağlı olarak finansmana ihtiyaç duymaktadır. Birincisi; gerçekleştireceği terör eylemlerinin maliyetlerinden, diğeri ise; ideolojilerini yayma amacıyla, örgüt yapısını devam ettirmek için gerekli propaganda, işe alma, eğitimi de kapsayan geniş çaplı organizasyon maliyetleridir.[34] Terör örgütleri varlığını ve faaliyetlerini sürdürebilmek için yasal ve yasal olmayan yöntemler kullanarak çok çeşitli kaynaklardan gelir

[30] Önder Yücebaş, **Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı**, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları,2011,s.187-189
[31] Bekir Gücenmez, **"Terörizmin Finansmanı: Pkk, Eta Ve Ira Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması"**, Yüksek Lisans Tezi, T.C.Kara Harp Okulu,Savunma Bilimleri Enstitüsü,Ankara,2014
[32]Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği, Resmi Gazete 26693,(07/11/2007)
[33]European Union **Terrorism Situation & Trend Report (Te-Sat)**,23.06.2020.Europol,
(Erişim Tarihi: 11.03.2021)
[34] FATF, **"Emerging Terrorist Financing Risks"**, Paris,2015,
https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf
(Erişim Tarihi:31.01.2021)

elde etmektedir. Son yıllarda özellikle terör örgütlerinin finansal kaynak ihtiyacında artışlar gözlemlenmektedir. Bu kaynak gereksiniminin başlıca sebepleri içerisinde; silah mühimmat gibi lojistik giderler, kadrolarının değişip genişlemesi, ekonomik yapılanmalarındaki değişimler, propaganda amaçlı yazılı veya görsel yayınlardan kaynaklı masraflar sayılmaktadır.

1.2.1. Yasal Görünümlü Finansman Kaynakları

1.2.1.1. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlardan Gelen Paralar

Terör örgütleri kar amacı gütmeyen kuruluşları ve ağlarını sömürmek, kasıtlı olarak kötüye kullanarak finansman sağlamaktadırlar. Bağışların bağlı kişiler aracılığıyla teröristlere yönlendirilmesi, terör örgütü uğruna bu kuruluşların sömürülmesi, organizasyonun teröristi destekleyen programları kullanması, yanlış temsil ve sahte yapılanması şeklinde kötü amaçla kullanılabilmektedirler.[35]

Terör örgütlerine meşru görünümde kaynak sağlama da kar amacı gütmeyen kuruluşlar (KAGK) aracı olarak kullanılabilmektedir. Dernek veya vakıf şeklinde kurulan bu KAGK'lara aidat, bağış ya da yardım adı altında toplanan fonlar, yine bu kuruluşlar tarafından çeşitli yöntemlerle terör örgütlerine aktarılabilmektedir. Paraların terör örgütlerine aktarılacağını bazı kişiler ya da yardım edenler bilmemekte olup bu KAGK'ların açıkladığı yasal çerçevede kullanılacağı düşüncesiyle yardımda bulunabilmektedirler, Bazı kişilerse bilerek isteyerek örgüte finansman sağlayabilmek de ve bunu yasal bir çerçeve içerisinde bağış adı altında örtülü yaparak gerçekleştirmekte ve denetim otoritelerinin dikkatini çekmeden de teröre destek sağlamaktadır.[36]

KAGK'lar teröristlerin istismarına açık bir yapı sergilemektedir. Bu kuruluşların hayır amaçlı toplumda güven arz etmesi teröristler tarafından fonların toplanmasında bu kuruluşları bir hedef haline getirmektedir. KAGK'ları çatışma bölgelerine erişimin ve ulaşımın yoğun olduğu bölgelerde faaliyetlerde kullanabilme durumu teröristlerin hedefi haline gelmelerinin başlıca sebeplerdendir. KAGK, ulusal ve uluslararası faaliyette bulunabilmekte ve bu amaçla a finansal işlemlerini kolaylıkla gerçekleştirebilmektedir.[37]

---

[35] a.g.e.
[36] a.g.t.
[37] MASAK, **Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörün Finansmanı Amacıyla Suistimalin Önlenmesine Yönelik Rehber**,2019

Türkiye'de 07.11.2007 yılında 26693 sayılı resmi gazetede yayımlanan Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği'nde KAGK'ların terörün finansmanında fon sağlamada kullanılabileceği hususuna dikkat çeken açıklamalara yer verilmiştir. 2009 yılı Şubat ayında MASAK tarafından KAGK'ların TF ile ilgili konularda bilgilendirilebilmeleri ve bu konuda farkındalığın arttırılması maksadıyla KAGK'ların TF amacıyla kötüye kullanılmalarını önlenmesine ilişkin rehber yayımlanmıştır. Rehberde farkındalığı oluşturmanın yanı sıra Türkiye'de bulunan KAGK'ların faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetiminden sorumlu birimler, kolluk birimlerinin terör ve terörün finansmanı risklerine karşı ortak bir anlayış geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Aynı zamanda sektörün bilgilendirilmesi neticesinde farkındalığın arttırılması amaçlanmıştır. Rehberde TF suçu ile mücadeleye ilişkin ulusal, uluslararası mevzuat ve düzenlemelere de yer verilerek sektöre ilişkin olarak riskler tanımlanmış ve risklerin azaltılması için yapılan çalışmalarla geleceğe yönelik önerilerde de bulunulmuştur.

FATF için özel tavsiyelerinin 8'inde KAGK'lar ele alınmış ülkelerin TF ile mücadeledeki önemine değinilmiş ve TF' ye kaynak sağlama amacıyla kötüye kullanılabileceğini ve bu konuda yasal düzenlemelere ve denetimin önemine değinilmektedir. Özellikle düzenli olarak kanun ve yönetmeliklerin yeni gelişmeler ışığında yeniden gözden geçirilmesi gerektiği hususuna yer verilmiştir. Bu anlamda KAGK'ların istismara açık olduğu ve ülkelerin terörist örgütler tarafından yasal kuruluş örtüsü altında varlıklarının dondurulması önlemlerinden kaçmak için kullandıklarına da değinilmiştir. Bu doğrultuda ulusal denetleyici kurum kuruluşlar, TF'ye kaynak sağlama amacıyla kendi çıkarları ve ideolojileri doğrultusunda KAGK'ları kullanarak yasal örtülü fonlarını dolaylı olarak terörist örgütleri aktarılmasını gizleyip saklayarak kötüye kullanmasını engelleyecek tedbirler alması gerekliliğine sıklıkla tavsiyelerde yer vermektedir. 8 nolu özel tavsiye sektöre dair artan risk algısı ve önleme paralel olarak 2012 ve 2016 yılında 2 defa revize edilerek ve risk bazlı yaklaşım uygulamalarına kapsayacak şekilde KAGK'lar hakkında 8 no'lu tavsiye kararı yeniden düzenlenmiştir. 8 nolu tavsiyenin detayı hakkında bilgi üçüncü bölümde FATF tavsiyeleri başlığında detaylandırılacaktır. [38]

KAGK'ların TF kapsamında kullanıldığı duruma ilişkin aşağıdaki örnek vakaya yer verilmiştir.

[38] a.g.r.

Örnek vaka olarak;

X derneği Diyarbakır'da ihtiyaç sahiplerine yönelik nakdi/ayni yardım faaliyeti içerisinde bir dernek olarak kurulduğu görünene dernek hakkında MASAK Başkanlığı'na iletilen ŞİB ve istihbari bilgilerde;

- Dernek tarafından yapılan yardımların terör örgütü PKK/KCK örgütüne mensup şahısların aileleriyle ve örgütle irtibatlı kişilere yönlendirildiği hususuna yer verilmiştir.

MASAK Başkanlığı tarafından başlatılan kapsamlı çalışmaları sonucu dernek ve derneğin ilgili hesaplarına yönelik incelemelerde;

- Derneğin kurucu ve yöneticilerinin bir kısmının örgütle irtibatlı olduğu ya da terörle ilgili suçlardan kayıtlarının bulunduğu, bazılarının tutuklu olduğu,
- Yapılan mali analizler sonucu derneği bağışta bulunan kişiler arasında örgütle bağlantılı belediye çalışanları ve yöneticilerinin de bulunduğu,
- MASAK Başkanlığı yaptığı banka hesap incelemelerinde derneğe yardım yapan kişilerin yarısından fazlasının (%54) terör suçlarından hüküm giymiş kişilerin yakınları veya terör suçlarıyla bağlantılı kaydı olan kişilerden oluştuğu bilgilerine ulaşılmıştır.

Yapılan çalışma sonrası derneğin yöneticileri ve derneğe yardımda bulunan şahıslar hakkında ilgili Savcılığa suç duyurusunda bulunulmuştur. Sonuç olarak dernek 2016 yılında kapatılmıştır.[39]

[39] a.g.e

1.2.1.2. Diğer Devletlerin Sponsorluğu

Terör örgütlerinin temel finansman kaynaklarından biri devlet sponsorluğudur.[40] Bazı devletler politik veya askeri çıkarları nedeniyle dış politika aracı olarak terörizmi kullanarak, terör örgütlerinin faaliyetlerine destek vermektedirler. Devletlerin desteği sadece lojistik, mühimmat, silah, yiyecek ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olmayıp aynı zamanda örgütün meşruluğu açısından da önemlidir.[41]

Kamuya açık kaynaklar ve ulusal hükümetler belli terörist grupların bazı ulusal hükümetler tarafından mali olarak desteklendiğini ve desteklenmeye devam ettiğine vurgu yapmaktadır. FATF devlet destekli terörist profiline tipoloji geliştirmemiş olsa da terörizmin finanse edilmesi ve herhangi bir devlet tarafından bir terör örgütüne kaynak sağlanması hem FATF standartları ve ilkeleriyle hem de uluslararası terörün finansmanının önleme sözleşmelerinden 1373 (2001) sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararının (1a) ve (2a) maddeleri ile uyumsuzdur. Devletlerin terör örgütlerine mali destek sağlamayı seçmesi uluslararası barış ve güvenliğin yanı sıra bölgesel ve siyasi sistemlerin istikrarını, hükümetlerin terörün finansmanını tespit etme caydırma gibi faaliyetlerini baltalamaktadır.[42]

2. Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerin sponsorluğunda bölgesel silahlı terör örgütlerinin sahipliğinde ekonomik sistem oluşturulmaya çalışıldığı ve bu anlamda devlet destekli terörizmin daha yaygın bir hale geldiği görülmektedir. [43] Devletlerin terör örgütlerini finansal açıdan desteklemeleri terör örgütleri için hem elde edilen finansın miktarı bakımından hem de finansın kolay bir şekilde edinilmesi bakımından avantajlı görülmektedir.[44]

Terör örgütlerine terörü dış politika aracı olarak kullanmak isteyen ülkeler örgüt üyelerine açık veya örtülü finansal destek sağlayabilmektedir. Örgütlere sağlanan örtülü finansal yardımlardan terör örgütlerine yakın dernek, vakıflara ayni ya da para yardımında bulunmak bu yöntemlerden bazılarıdır. Yardımlar terör örgütüne aktarılarak terör örgütlerinin

---

[40] Michael Freeman, "**The Sources Of Terrorist Financing: Theory And Typology"**, Routledge/Taylor & Francis,2011

[41] James D. Kiras, Irregular Warfare: Terrorism And İnsurgency, John Baylis, James J. Wirtz, J. Gray, C.S. (Ed). Strategy in the contemporary world, (6. bs.). Oxford: Oxford University Press, 2019

[42] a.g.e.

[43] Colin P.Clarke, Terrorism. **"Inc.: the financing of terrorism. Insurgency and irregular warfare"**, California: Abc-Clio, LLC, (2015).s:14

[44] Deniz Turan, Eser Gemici, **"Terörizmin Finansman Kaynakları ve Karapara Aklamanın Terörizmin Finansmanındaki Rolü"**,2020, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

propaganda yapmasına ve sempati kazanmalarına yardımcı olacak şekilde kullanılmaktadır.[45] Clarke ise devlet desteğinin terör örgütlerine finansman sağlamasının yanı sıra ayrıca askeri lojistik destek, askeri mühimmat, istihbarat, eğitim, geçiş noktası, propaganda yapma fırsatı gibi çok sayıda desteği içinde bulundurduğunu aktarmaktadır.[46]

Devlet destekli terörizme örnek olarak ABD'nin (Demokratik Birlik Partisi- Partiya Yekîtiya Demokrat) PYD'ye desteğini verebiliriz. ABD'nin PYD ile ilişkisi Eylül 2014 tarihinde DEAŞ'ın PYD'nin kontrolündeki Ayn el-Arap'ı kuşatmasıyla başlamıştır. 26 Ocak 2015 tarihinde Iraklı Peşmergelerin ve ABD'nin silah, hava destekleriyle PYD, bölgenin kontrolünü ele almıştır. Petrol akışının bölgede sorunsuz sağlanması ve Rusların bölgedeki etkisini sınırlamak için çevreleme politikası uygulaması yönünde ABD'nin hareket ettiği değerlendirmesi Pollock'un çalışmasında yer almaktadır.[47]

1.2.1.3. Ticari İşletmelerden Sağlanan Kazançlar

Terör örgütleri faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için ticari işletmelerde finans kaynağı olarak kullanabilmektedirler. Terör örgütleri farklı faaliyet alanlarındaki ticari işletmelerden gelir elde edebilmektedir. El-Kaide terör örgütü, Norveç'te kağıt ahşap endüstrisi, İsveç'te hastane ekipmanı sağlayan şirketlere, Londra'da gayrimenkul şirketlerine yapılan yatırımlar bu duruma örnek vakalardandır.[48]

Ticarete bağlı kara para aklama 2020 raporunda, FATF Global Network ve Egmont Group genelindeki üyelerden oluşan bir proje ekibinin desteği ve yönlendirmesiyle hazırlanmıştır. Ticarete bağlı terörün finansmanına kaynak sağlandığına ilişkin örnek vakalara da raporda değinilmektedir.

Örnek vaka olarak;

İtalyan yetkililer, iki kardeşle bağlantılı kişisel ve ticari banka hesaplarında şüpheli mali faaliyet tespit etti. Kardeşler toptan ve perakende motorlu araç ticareti yapan firmalarla

[45] Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği,07.11.2007 R.G 26693
[46] a.g.e.
[47] David Pollock, "**Making Rojava More Like The Krg. Syrian Kurds as a u.s. Ally: Cooperations & Complications."** Patrick Clawson, (ed.). Washington: The Washington Institute for Near East Policy. (2016)
[48] Roland Jacquard, "**In the name of Osama bin Laden: Global Terrorism and the Bin Laden Brotherhood. Durham"**: Duke University. (2002).

bağlantılı çalışmaktalardı. Araçların satın alınması ve işlem hareketleri görünüşte meşruydu, ancak şüpheyi uyandıran durum, araç satışlarının arkasındaki ekonomik faaliyetteki önemli tutarsızlıklardı. Örneğin, önemli miktarda nakit para yatırma ve çekme, ilaveten diğer ticari kuruluşlardan gelen paralarla alacaklandırılan kişisel banka hesapları vardı. İtalyan yetkililer tarafından yapılan ilk analiz, sahte faturalama kullanarak bir plan işleten bir kara para aklama ağından şüpheleniyordu. Ancak, araştırmalar, açık kaynak raporlamayla desteklenerek terörün finansmanıyla bağlantılı olduğunu ortaya çıkardı. Temel risk göstergeleri, araçların ihracatı ile bağlantılı yetki alanlarını, bu yetki alanlarının terörle mücadele için zayıf finansman güvencelerine sahip olduğu gerçeğini ve daha önce terörün faaliyeti ile ilişkilendirilen ilgili ekonomik sektörleri kapsadığı bilgisi rapora konu olmuştur. Bu, müteakip şüpheli işlem bildirimleri ve İtalyan polisi tarafından istihbaratı doğrulanmıştır. Uluslararası otomobil satışından elde edilen karlar Ortadoğu ithalat / ihracat şirketlerine ve daha sonra terör örgütlerine gönderildiği tespit edilmiştir.[49]

Ticari işletmeler ile bağlantılı olarak terörün finansmanına destek sağlanabilmektedir. Yasal soruşturma ve kovuşturma kapsamında bazı ülkelerde ikinci el araba satış bayileri ve restoran bayilikleri dâhil ticari işletmenin terör örgütleri ile aralarındaki bağlantı noktası bulunmuştur. Ticari girişimlerden elde edilen bu gelirlerin terör örgütünü desteklemek için yönlendirildiği tespit edilmiştir. Örnek bir vakada ikinci el arabaların Batı Afrika'ya gönderilmesi, Ortadoğu'ya araba sevkiyatı belirli bir terör örgütü için bir fon toplama planı olarak kabul edilir. Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklama Önleme Grubu (ESAAMLG), üyesine göre 2. el araba bayileri Birleşik Krallık, Japonya ve Singapur gibi ülkelerden otomobil ithal etti ve karmaşık bir kara para aklama planın parçası olarak bu arabaların satışından gelir elde etti ve sonrasında elde edilen gelir terörist grupların aktarıldı. Aynı zamanda otomobil aracılarının sahipleri de terör riski yüksek bölgelerinden oldukları tespit edilmiştir.[50]

[49] FATF – Egmont Group ,"**Trade-based Money Laundering: Trends and Developments",** FATF, Paris, France,2020, https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/Trade-Based-Money-Laundering-Trends-and-Developments.pdf (Erişim Tarihi:13.03.2021)

[50] A.g.r.

1.2.2. Yasal Olmayan Finans Kaynakları

1.2.2.1. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

Terör örgütleri uyuşturucu madde kaçakçılığından finansman elde etmekte ve hatta uyuşturucu üretiminin ticari süreçlerinde de yer alabilmektedirler. PKK/KCK terör örgütünün sadece Afganistan'dan Avrupa'ya giden Afgan eroininden yıllık 50 ile 100 Milyon Dolar arasında değişen tutarlarda gelir elde ettiği uluslararası yayınlarda yer almaktadır. Uyuşturucu tacirleri teröristlerin silah tedariklerinden, örgütsel yapılanma yöntemlerinden ya da gizli örgütlere giriş olanaklarından yararlanmaktadır. Terörist örgütler de uyuşturucuyu bir gelir kaynağı kullanabilmekte ve elde edilen kara paranın aklanmasında uyuşturucu tacirlerinin yöntemlerinden de istifade etmektedirler.

BM'in İzleme Biriminin raporlarına göre;

El-Kaide ve Taliban; 2011-2012 döneminde Taliban'ın 400 Milyon Dolar olan bütçesinin üçte biri haşhaş ticaretinden elde ettiğini, para kaynağı küresel Sri Lanka diasporasının (LTTE) Tamil Eelam Özgürlük Kaplanlarınınsa, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı gibi çok sayıda suçtan gelir elde ettiği bilgisi yer almaktadır. 1990'lı yıllarda, eski Juma NAMANGANI isimli eski Sovyet askeriyle Özbekistan İslami Hareketi IMU 'nun başkanı Tahir YULDASHEV'in güçlerini birleştirmesine dayanan Kuzey Afganistan'dan Güney Kırgızistan'a ulaşan uyuşturucu güzergahını nasıl kontrol ettikleri ve bundan nasıl gelir elde ettikleri bilgisi de yer almaktadır. Orta Asya uyuşturucu ticareti rotalarından elde edilen gelirlerle askeri, politik ve propaganda amaçlı faaliyetlerini gerçekleştirdikleri belirtilmiştir. Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) da gasp, kaçırma, komşu ülkelerin uyuşturucu kartelleri ile birlikte hareket ederek örgütü finanse etmektedir. FARC'ın uluslararası alanda Meksikalı, Venezuelalı uyuşturucu kartelleri ile çalıştığı da raporda yer alan bilgiler arasındadır.[51]

[51] Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, **Narkoterörizm İle Mücadele Uyuşturucu Ve Pkk/Kck Raporu**,2017

Örnek Vaka olarak;

Yurtdışında imal ettikleri sentetik haldeki uyuşturucuyu hem Türkiye'de hem de Körfez ülkelerde piyasaya süren suç örgütüne yönelik operasyon yapılmıştır. İran ve Dubai'de Türkiye yetkili makamlarıyla birlikte koordine edilen ilgili ülke ve Suudi Arabistan güvenlik güçleriyle işbirliği çerçevesinde yapılan operasyonlarda;

- Dubai'de 26.04.2015 tarihinde 800 bin adet Captagon uyuşturucu hap ele geçirilerek, örgüt liderinin de olduğu 3 Türk vatandaşı yakalanmıştır.
- İran'da 25.05.2015 tarihinde uyuşturucu üretiminde kullanılan çok sayıda laktoz ve kafein maddeleri ele geçirilerek 1'i Türk diğeri İran'lı olan toplam 2 şahıs yakalanmıştır.
- Güvenlik güçlerinin 2 yıllık takibi neticesinde örgüt üyelerinin FETÖ/PDY ve PKK/KCK terör örgütleriyle de bağlantılarının olduğu, her iki örgüt için de faaliyette bulundukları tespit edilmiştir.[52]

Uyuşturucu kaçakçılığıyla baş edebilmek için devletlerarası istihbarat paylaşım ve işbirliğinin geliştirmek, uluslararası ticaret hareketlerini izleyebilecek şeffaf sistemler geliştirerek uluslararası işbirliği mekanizmalarının aktif kullanımıyla kaçakçılık riski azaltılabilecektir. Sanal denetimler ve geliştirilmiş güvenlik program uygulama çalışmalarının geliştirilmesiyle uyuşturucu kaçakçılığı sorunuyla baş edilebilmesi mümkün olabilir. Yasal sınırlar değişmemekte ancak pratikte bulanıklaşmaktadır. [53]

1.2.2.2. Silah Kaçakçılığı

Sigara kaçakçılığı son yıllarda terör örgütleriyle organize suç gruplarının finansman kaynakları arasında varlığını arttırmaya başlamıştır. Tespit edilme ve TF ile ilişkilendirme taşıdığı düşük ihtimal sebebiyle tercih edilmektedir.[54] Aynı zamanda terör örgütleri kontrolleri altındaki bölgelerde de kaçakçılık faaliyetlerine izin vererek korumakta ve bu korumanın karşılığında kaçakçılık yapan şahıslardan da gelir elde etmektedir.[55] Silah kaçakçılığı ile

[52] T.C. İç İşleri Bakanlığı, **Narkoterörizmle Mücadele Uyuşturucu PKK/ KCK Raporu**, Şubat 2017, https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/yayim/teror/Narkoterorizm_ile_mucadele.pdf (Erişim Tarihi:13.03.2021)

[53] Joseph S.Nye,Jr.&David A.Welch**, "Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak"**, Mart 2018 (S:456-457)

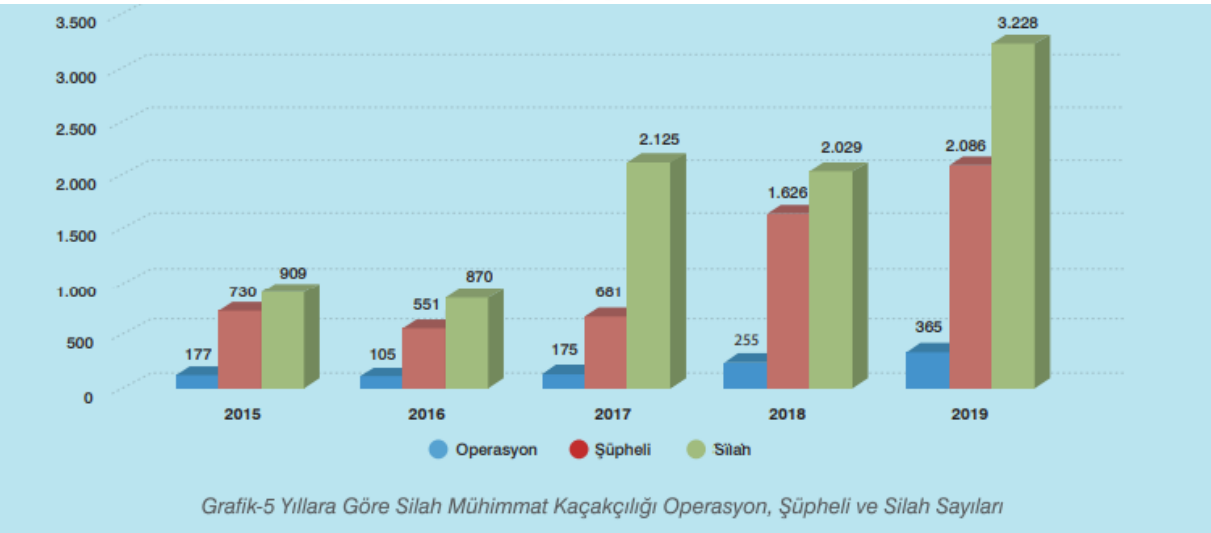
[54] Nasser Saidi &Aathira Prasad **"Taxation, Illicit Trade in Tobacco Products and Finance of Terrorism, Retrieved"**,2015

[55] Selahattin Gürel, **"Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları",** Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2015, 2(4), 16-27.

terörizm arasında bağlantılı bir ilişki ağı bulunmakta ve terör örgütleri silah kaçakçılığı yoluyla bir taraftan silah ihtiyacını karşılarken diğer taraftan da bu yoldan gelir elde etmektedir. [56]

Türkiye'de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın (KOM) yayımladığı 2019 raporunda silahların kontrolsüz olarak yayıldığını, Irak ve Suriye'den Türkiye'ye kaçak yollarla fabrikasyon silahların sokulduğunun görüldüğü, kaçak silahların Kuzey Irak üzerinden taşımacılık yapan tırların ve diğer araçların özel olarak yaptırılan zulalarda da gizlenerek gümrük kapılarından Türkiye'ye sokulduğu bilgisi paylaşılmıştır. Türkiye'ye getirilen bu silahların da silah ve mühimmat kaçakçılığı suçunu işlemekte olan suç örgütlerince temin edilerek piyasaya sürülmek için büyük şehirlere sevk edildiği bilgisine yer verilmiştir. Ülkeye yasadışı yollardan getirilen silahların dışında silah ve mühimmat kaçakçılığı, suç organizasyonlarının silah atölyelerinde yasadışı olarak el yapımı tabanca imalinde oldukları kolaylıkla ateşli silahla çevirerek piyasaya sürdükleri ve piyasaya sürülen tabancaların ülkemizdeki Türkiye'deki silah kaçakçılığı suçuna da kaynak olduğu bilgisine yer verilmektedir. 2019 yılında operasyon, şüpheli, silah sayılarında da artış olduğu aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.[57]

Grafik 1. Yıllara Göre Silah Mühimmat Kaçakçılığı Operasyon, Şüpheli ve Silah Sayıları

Kaynak: EGM KOM 2019 Raporu, s. 84.

[56] A.g.t

[57] T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı,2019 Raporu, Ankara, Eylül 2020

1.2.2.3. Gasp Soygun Hırsızlık Fidye ve Sahtecilik

Küçük çaptaki terör örgütleri faaliyetlere başlamak için gasp, soygun, hırsızlık, fidye, sahtecilik yoluyla fon temin etme yöntemini kullanabilmektedir. Fidye amaçlı adam kaçırma faaliyeti özellikle örgütlerin sıklıkla kullandığı bir finansman yöntemlerindendir. Örgüt bu faaliyetlerde başarı sağladığında adam kaçırmasına gerek kalmayıp korkutma, tehdit yoluyla gelir elde etmeye devam etmektedir.[58]

Terör örgütü adını duyurarak propaganda yapmak için ya da gerekli görülen para ya da olanağın temini için fidye yöntemiyle gelir elde etmeye çalışmaktadırlar. Bu yöntemle genellikle zengin iş adamları, bürokratlar veya yakınları hedef alınarak kaçırılıp alıkonulmaktadır. Bununla birlikte sonrasında istenilen fidye miktarı istenmektedir. ETA terör örgütü bu yolla önemli derecede gelir elde etmiştir.[59]Aynı zamanda bir dönem Türkiye'de faal olan THKP-C terör örgütünün de bu yolla fidye topladığına ilişkin Turhan Feyzoğlu'nun yazdığı Mahir adlı kitabında örgütün Kadir Aksoy ve Mete Has'ı kaçırdığı, karşılığında 400 bin TL fidye aldıkları bilgisine yer verilmiştir.[60]

FATF' in 2020 yılı Mayıs ayında yayımladığı Covid-19 ile bağlantılı SGA/TF Raporu'nda öne çıkması beklenen tehditler arasında tıbbi malzeme ve ilaçlarda sahtecilikle para toplama ve sahte hayır kurumlarına örgütlerin para toplaması yer almaktadır. Kamuoyu Covid-19 ile mücadeleye odaklanmasının terörist gruplar için bu durumun bir fırsat olarak görülebileceğine dikkat çekilmektedir.[61]

1.2.2.4. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçları, Türkiye'de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girerek ilgili yasanın 79 uncu maddesinde suç olarak düzenlemiştir. Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti arasındaki temel farklılık göçmen kaçakçılığında kişinin rızasının olmasıdır. Uluslararası sorun haline gelen göçmen kaçakçılığı

[58] A.g.t.
[59] Emin Gürser, **"Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA, PKK",** İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 1997
[60]Turhan Feyzoğlu, "**Mahir",** İstanbul: Su Yayınevi, 1999,s.341
[61] FATF, **COVID-19-related Money Laundering and Terrorist Financing Risks and Policy Responses**, Mayıs 2020,https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/covid-19-ml-tf.html (Erişim Tarihi: 25.11.2021)

ve insan ticareti ile mücadele edebilmenin en etkili yolu ülkelerin kendi aralarında işbirliği yapmasından geçmektedir. Bu minvalde tüm ülkelerde hızla artan göçmen nüfus, ülkeleri yasa dışı göçü önlenmeye yönelik tedbirler almaya zorlamaktadır. Project Protect etiketli proje çalışmaları, konuyla ilgili bilgi paylaşımını etkinleştirmek için Müşterek Kara Para Aklama İstihbarat Görev Gücü (JMLIT) 2015'te kurulmuştur. [62] AB ülkeleri, İtalya da kendi yürüttüğü operasyonlarla FRONTEX kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerle göçmen kaçakçılığını önleme çalışmalarında bulunmaktadır.[63]

Dünyada insan kaçakçılığı suçu işlenmesinden tahmini olarak yılda 150,2 milyar ABD doları elde edildiği ve en karlı gelirlerden biri olduğu 2018 FATF'in konuyla ilgili revize ettiği dokümanda belirtilmektedir. İlgili raporda özellikle IŞİD, Boko Haram, Al Şebab terör örgütlerinin bu yolla finansman sağladıklarına değinilmektedir. EUROPOL'ün 2011 yılında yayımladığı Avrupa Birliği Terörizm Raporu'na (EUROPOL Te-Sat 2011: EU Terrorism Situation and Trend Report) göre PKK terör faaliyetlerinde kullanılmak üzere finans sağlamak amacıyla uyuşturucu ve insan kaçıran bir uluslararası suç ve terör örgütüdür.

Türkiye'nin sınır bölgelerinde göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin terör örgütleriyle temasta olduğuna yönelik emniyet raporlarında yer verilmektedir. Özellikle otorite boşluğunun olduğu Suriye ve Irak çevresinde bulunan PKK/PYD gibi örgütler göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti üzerinden büyük kazanımlar elde etmektedir. Bu duruma örnek olarak PKK/PYD terör örgütünün göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretinden yıllık yaklaşık 300 milyon dolar gelir sağladığı bilgisi polis akademisi raporlarına yansımıştır.[64] Terörist gruplarca oluşturulan kontrol noktalarında, geçen sığınmacılardan zorla silahaltına alma, değerli eşyalarını zorla alma, köleleştirilmeleri ve satılmaları, organlarının alınması şeklinde insan ticareti gerçekleştirebilmektedirler.[65] Kaçakçılar ya da kendilerine rehberlik edenlerce bu kontrol noktalarına yönlendirilen göçmenler bu kontrol noktalarından geçmek zorunda kalmakta ve haberleri olmadan örgüte "seçilmiş" bulunmaktadırlar. PKK/PYD ve IŞİD'in Türkiye'ye uzanan rotada çeşitli faaliyetlerinin göçmen kaçakçılığı üzerinden kendilerine eleman sağlama

---

[62] FATF Report,APG**, Financial Flows from Human Trafficking**, Temmuz 2018 https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/images/Human-Trafficking-2018.pdf (Erişim Taarihi:16.03.2021)

[63] Selçuk Sevgel, **"Organize Suçlar Ve Terörizmle İlişkisi: Pkk Terör Örgütünün Finans Kaynaklarının Tespitine Yönelik Genel Bir Değerlendirme**", T.C. Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Ankara, 2019,

[64] Buğra Sarı, Murat Tınas, **İnsanlığa Ve Demokrasiye Terör Tehdidi: Pkk Örneği**, Polis Akademisi Yayınları, Eylül 2018

[65] Janos Besenyo, **The Islamic State and its Human Trafficking Practice. Strategic Impact**, 15- 21, 2016

ve zorla silahaltına alma konusunda yoğun faaliyet içerinde oldukları raporlarda yer almaktadır.[66]

1.2.2.5. Sigara Kaçakçılığı

Sigara kaçakçılığı terör örgütleri ve organize suç gruplarınca finansal gelir kaynağı olarak kullanılabilmektedir. Terör örgütleri ele geçirdikleri bölgelerde bu tür faaliyetlere izin vererek ya da koruyarak farklı şahıslar üzerinden bu kaçakçılık yoluyla gelir sağlamaktadır.[67]

Türkiye'de TF bağlantılı kaçak sigaraların genellikle adli ve idari kolluk kontrol ve uygulamaları aracılığıyla ele geçmektedir. KOM 2019 raporunda; sigara kaçakçılığından ele geçirilen kaçak sigaranın %80'inin Doğu ve Güneydoğu sınır bölgelerinden Türkiye'ye giriş yaptığına, PKK terör örgütünün, Irak ve İran sınırlarında sözde oluşturduğu gümrük noktalarında kaçakçılık faaliyetlerinden %10 pay aldığı bilgisi yer almaktadır. İlgili raporda, örgütün, yaklaşık olarak yıllık 250 milyon ABD Doları geliri elde ettiği de bilgiler arasındadır.[68]

1.2.2.6. Haraç Toplama

Haraç, "Bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para" şeklinde tanımı yapılmaktadır. Terör örgütlerinin finansman yöntemlerimden haraç ise, "vergilendirme" adı altında ticari faaliyet yürüten kişilerden ve özellikle işadamlarından baskı, tehdit ve korkutma yoluyla para toplamaları olarak da tanımlanabilir. Örneğin, terör örgütü PKK yurtiçinde ve yurtdışında faaliyette olan işletmelerden haraç almaktadır. Alman iç istihbaratı Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın (BFV) yıllık istihbarat raporuna göre PKK'nın, Almanya'da topladığı haracı son 10 yılda 3 kat arttırdığı ve Avrupa'daki toplam haraç miktarının 25 milyon Euro olduğu bilgisine yer verilmiştir.[69] PKK yurtiçinde de doğu ve güneydoğu bölgesindeki

[66] Oğuz Öcal& Bülent Atasever**, Düzensiz Göçün Karanlık Yüzü: Göçmen Kaçakçılığı**, Kapadokya Akademik Bakış,s.41-65,2021

[67] Selahattin Gürel, **"Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları"**, Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,2015 2(4), 16-27.

[68] a.g.r.

[69] https://www.hurriyet.com.tr/dunya/pkk-avrupada-25-milyon-euro-harac-topladi-40909721 (Erişim Tarihi:27.11.2021)

vatandaşlardan "vergilendirme" adı altında örgüte haraç toplayarak gelir elde etmeye çalışmaktadır.[70]

Geçmişte, Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (LTTE), örgüte bağış yapmaya direnen Tamil diasporasının üyelerine haraç kullandığı Kanada'da, hedeflenen bireyler ve aileler için ortalama gasp oranları 2500 CAD ile 5000 CAD arasındaydı ve genellikle işletme sahiplerinden daha fazlası talep edilmekteydi.[71]

1.2.2.7. Banka/ Kredi Kartı Dolandırıcılığı

Türk Ceza Kanunu 245 sayılı maddesinde kredi kartı dolandırıcılığı suçunun 3 farklı şekilde gerçekleştirilebileceği yer almaktadır. Başkalarına ait kredi kartlarının kötüye kullanılması ya da kullandırılması, sahte bir kredi kartı üretimi, satımı, devri, kabulü ve sahte kredi kartı kullanılarak haksız yarar sağlanması olarak belirtilmektedir.[72] FATF' de 2015 yılı raporunda kredi kartı dolandırıcılığının yasadışı faaliyetler sonucu elde edilen finans kaynakları arasında yer aldığına değinmiştir.[73] İnternet üzerinde kurulan tuzak suç siteleri aracılığıyla kişilerin kredi kartı bilgileri elde edilmekte ve kart bilgileri terör örgütlerine satılmakta veya terör örgütlerince ele geçirilebilmektedir. Dijitalleşme süreci ile birlikte banka işlemlerine yönelik dolandırıcılık yöntemlerinde ve bankalar da dijital kanalar üzerinden gerçekleşen işlemlerde dolandırıcılık teşebbüslerinin arttığı gözlenmektedir. Kişilerin internet kanallarını yoğun olarak kullanmasından kaynaklı oltalama (sms, sahte site vb.), zararlı yazılım, sosyal mühendislik vb. olası tüm dolandırıcılık ve siber saldırı tehditlerine maruz kalabilmektedir.

MASAK'ın sitesinde yayımladığı bankacılık sektörü raporunda TF ile ilgili yeni ödeme sistemlerinden kredi kartı, internet bankacılığı gibi ile dünyanın diğer ucuna kolaylıkla ve hızlı bir şekilde para transferinin giderek arttığına dikkat çekmiştir. Terör örgütlerinin finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile kredi kartı dolandırıcılığına sıklıkla başvurduğuna değinilmiştir. Kredi kartları tarafında tedbir alınması, bu riskin ortadan kaldırılması amacıyla belli bir limitin üzerinde transfer edilen paraya ilişkin bildirim zorunlu tutulması gibi bir

[70]https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/pkk-adina-harac-toplayanlara-13er-yil-hapis/508772 (Erişim Tarihi: 28.11.2021)
[71] a.g.r
[72] Türk Ceza Kanunu,5237,12.10.2004, 25611 sayılı Resmi Gazete
[73]a.g.r.

uygulamanın kredi kartlarına getirilmesinin faydalı olacağı değerlendirmelerine yer verilmiştir.[74]

Örnek vaka olarak; Kuzey Afrikalı bir terörist finansman grubu, yaklaşık 200 çalıntı kartın ayrıntılarını elde ettiği ve uluslararası kredi kartı dolandırıcılığı yoluyla El Kaide terör ağını finanse etmek için 200.000 GBP' den fazla para toplamıştır. Restoranlar gibi hizmet sektörlerinde çalışan kişilerden yaklaşık 200 farklı banka hesabının isimlerini ve kredi kartı bilgilerini toplamışlardır. Bu bilgilerin toplandığı Birleşik Krallık'ta kullanılmamış, İspanya ve Hollanda'daki ortaklara gönderilmiştir. Bu ortaklar, Avrupa'daki El Kaide hücreleri için sahtekarlıkla 200.000 GBP'den fazla para toplamak için kartları kullandıkları FATF vaka raporunda yer almıştır.[75]

1.2.2.8. Aidat Gelirleri

Terör örgütü üyesi olmayan veya örgütle bağlantısı bulunmayan kişiler tarafından gönüllü olarak ya da korku, baskı nedeniyle terör örgütlerine maddi yardımda bulunulabilmektedir. Bu aidat yardımları doğrudan nakit formda yapılabileceği gibi yiyecek, ilaç, araç-gereç temini sağlama gibi yollardan da yapılabilmektedir.[76]

Örgüt destekçilerinin ayni veya nakdi olarak yaptıkları bağış ve yardımlar da dolaylı olarak örgütlere aktarılmaktadır. İstanbul Beykoz'da 17 Ocak 2000 tarihinde yapılan operasyonda Hizbullah terör örgütünün birçok mensubunun ev, işyeri ve tarlasını örgüte bağışladığı ortaya çıkmıştır. Yurtdışında faaliyette bulunan PKK/KONGRA GEL terör örgütünün destekçilerinden aidat veya bağış adı altında topladığı paraların miktarı tam olarak bilinmemekle birlikte PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün sözde yöneticisi Abdullah ÖCALAN, Almanya'da düzenlenen bir kampanyada örgüte 2 milyon Alman Markı'na yakın para toplandığını belirtmiştir. Örgüt, bu yardım kampanyalarını 7. Kongresi'ne kadar propaganda kanadı olan ERNK aracılığıyla toplamaktayken 7. Kongreden sonra ise paralar, ERNK'nin yerine kurulan YDK (Kürt Demokratik Halk Birlikleri) tarafından toplanmaya devam etmiştir.[77]

---

[74] MASAK, **Bankalar Sektör Araştırma Raporu**, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/03/BANKALAR-SEKTOR-ARASTIRMA-RAPORU.pdf

[75] FATF GAFI Terrorist Financing,2008 https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Terrorist%20Financing%20Typologies%20Report.pdf

[76] https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finans-kaynaklari (Erişim Tarihi:11.03.2021)

[77] Necati Alkan (2004), **"Terörün Örgütlerinin Finans Kaynakları"**, Polis Dergisi, Mayıs 2004, Sayı:40, 290-298.

1.2.2.9. Örgütsel Yayın Gelirleri

Terör örgütleri yayınladıkları gazete, dergi, kitaplar ile ideolojilerini yaymaya çalışmakta, bir taraftan taraftarlarını, sempatizanlarını eğitmek amacıyla da kullanmakta diğer taraftan bu yayınları destekçilerine satarak finansman geliri elde etmektedirler.

PKK terör örgütü de propagandasının geniş kitlelere ulaştırılabilmesi ve kamuoyu üzerinde etki yaratabilmek için özellikle Avrupa'da medyayı kullanmaktadır. PKK tarafından doğrudan ya da dolaylı kontrol edilen örgütün propagandasının yapıldığı medya mecraları dört kategoriden oluşmaktadır; Birinci kategori TV ve radyodan oluşan "medya iletişim organları olduğu ve bu kategori içerisine Avrupa çapında yayın yapan kanallar arasında Med TV, Medya TV, Roj TV, Nuçe/Med-Nuçe TV gibi doğrudan PKK tarafından yönetilen kanallar yer aldığı bilgisi bulunmaktadır. Bu kanallardan en uzun süreli Kürtçe yayın yapan televizyon olan Med TV, bir ulus yaratma, örgüt içi eğitim ve dilde standartlaşmanın sağlanması gibi işlevlerinin yanı sıra kara para aklama gibi işlevler de icra etmiştir. İkinci kategori yazılı medyadan oluşan internet tabanlı haber siteleri ve gazeteler, dergiler yer almaktadır. Üçüncü kategori de sosyal medyadan oluşmaktadır. Örgüt bu hesapları propagandasını yapmak, etkinlik duyurusu paylaşmak ve sahte haberleri dolaşıma sokmak için kullanmaktadır. Dördüncü kategoride ilgili ülkenin yerel basınında yer alan PKK sempatizanı kişilerin faaliyetleri yer almaktadır. Örneğin PKK yasağının kaldırılmasına yönelik propaganda faaliyetleri yürüten "Kurdische Gemeinde" isimli topluluğun başkanı olan Ali Ertan Toprak Alman devlet kanalı ZDF'nin yayın danışma kurulunda yer almakta ve bu kanalın Türkiye ve örgüt hakkındaki yayınlarını yönlendirmektedir.[78]

1.2.2.10. Akaryakıt Kaçakçılığı

IŞİD en çok kontrol ettiği petrol ve petrol ürünlerini kullanmaktan veya kazanarak yararlanmaktadır. Bu kaynakların yerel müşterilere satışından elde edilmekte IŞİD'in petrolünün kalan kısmı gelir, ticaret yapan ve taşıyan aracılar ve kaçakçılar aracılığıyla yapılan satışlardan kaynaklanmaktadır.

Sattığı petrol için çoğunlukla nakit olarak ödeme yaptığından, petrol ticaretinin temelindeki işlemleri zorlaştırmaktadır. Petrol ve doğalgaz sömürüsü dünyanın diğer

[78] Enes Bayraklı, Hasan Basri Yalçın, "**Avrupa'da PKK Yapılanması"**, Murat Yeşiltaş (Ed.), SETA,2019

bölgelerinde de yaşanıyor. Örneğin, Nijerya'nın günde 2 milyon varil petrol üretiminin%10'u yüksek düzeyde organize edilerek çalınmaktadır. Suçluların, yolsuz politikacıların ve ordunun ağlarını içeren uluslararası suç operasyonları yetkililerleriyle uygulanmaktadır. Hırsızlar boruları kesmek için demir testereleri ve bıçaklar kullanarak petrol çalmakta ve bu tür operasyonlardan elde ettikleri geliri Nijer Deltası'nın Kurtuluşu Hareketi gibi aşırılık yanlısı gruplara aktarmaktadır.[79]

DEAŞ'ın da ekonomik gücünün en büyük kaynağını petrol üretimi ve kaçakçılığı oluşturmaktadır. Terör örgütü, Irak ve Suriye bölgesinde ele geçirdiği topraklardaki petrol rafinelerini gasp ederek çıkarılan petrolü pazarlamaktadır. Örgüt, 2015 yılında Irak ve Suriye'de başta Deyrez-Zor, Rakka, Haseke olmak üzere 15 petrol bölgesini kontrol altına aldığı, 2014 yılı sonunda petrol ticaretinden 1 milyar dolar, 2015 yılı için de 600 milyon dolar gelir elde ettiği tahmin edilmektedir.[80]

1.3. Terörün Finansmanında Yeni Ortaya Çıkan Tehditler

1.3.1. Yabancı Terörist Savaşçılar

Yabancı terörist savaşçılık kavramı iç savaşlarla birlikte terörün küresel boyutlara ulaşması sonucunda ulusal ve uluslararası alanda ortaya çıkmıştır. Yabancı savaşçılık olgusu bir vekalet savaş stratejisi olabileceği gibi devletlerin teşvikiyle sürdürülen ve sorgulanması gereken bir alandır. Afganistan, Kafkasya, Balkanlar ve Iraktaki çatışmalarla artan ulus aşırı radikal grupların hareketliliği küresel bir terör dalgasına ulaşınca ve Suriye iç savaşının başlamasıyla da yabancı savaşçılık terimi terörizm ile birlikte anılır hale gelmiştir. BMGK'nın 2014 yılındaki 2178 sayılı kararına atfına kadar olan tarihsel süreçte savaş günü gönüllüleri için yabancı savaşçı ve devam eden dönemler için yabancı terörist savaşçı tabirleri kullanılmıştır. [81]

Yabancı terörist savaşçı konusu uluslararası bir güvenlik sorunu olarak incelenmekte ve niceliksel olarak günden güne artış göstermektedir. Özellikle 21. yüzyıldaki hibrit savaş

[79] a.g.r.
[80] T.C. İçişleri Bakanlığı, **"Türkiye'nin DEAŞ ile Mücadelesi Raporu"** Temmuz 2017, https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas_arapca.pdf (Erişim Tarihi:22.03.2021)
[81] Haldun Yalçınkaya, "**Özel Askerî Sektörün Oluşumu ve Savaşların Özelleştirilmesi"**, Ankara Üniversitesi, SBF Dergisi, 2006,61 (3), 247-277

ortamında daha detaylı bu konuya eğilmek gerekecektir. Yabancı terörist savaşçıların bu kadar görünür olmalarının nedeni savunma ve güvenlik anlayışında görülen neo-liberal dönüşümle birlikte devletlerin kuvvet kullanırken resmi orduları kullanmayı tercih etmemelerinin aslında bir tezahürüdür.[82] Bunun sonucunda BM şartı kapsamında uluslararası hukukun devletler arasında gerçekleşebilecek savaşları yasaklaması ve ekonomik karşılıklı bağımlılık ilişkileri nedeni de ortaya çıkmaktadır. Aslında devletlerarası güç mücadelesinin güç çatışmasının bu yöne doğru evrildiği gözlemlenmektedir. Günümüzde Suriye, Libya, Somali, Suriye gibi iç savaş bölgelerinde çeşitli motivasyonlarla bir araya gelen binlerce yabancı terörist savaşçı bulunmaktadır. Kontrolünün olmadığı bu bölgelerde devlet dışı savaşan kişiler burada faaliyetlerini küresel düzeyde bir şiddet eylemine dönüştürmektedir.

Kaldor ,yeni savaşların yapısında 5 tip temel çatışan aktörün söz konusu olduğu ileri sürümektedir. Bunların paramiliter gruplar, düzenli ordular, kendini savunan yabancı paralı askerler veya çokuluslu birliklerden kurulan askerler olduğu ifade etmektedir. Yeni savaşlar artık yerel nitelikli iç savaşların sayısındaki artıştan oluşmaktadır.[83] Yalnız bu savaşların boyutu savaşlarda öne çıkan vekalet savaşı konusudur. Vekalet savaşı siyasi amaçlarla bölgesel çatışmalara giren birden fazla devletin çatışmanın seyrini değiştirmesi ve belirlemesi olarak şeklinde tanımlanabilir. Büyük devletler bu savaş konseptinde bölgesel menfaatlerini gözeterek savaşa doğrudan askeri müdahalede bulunmadan özel birlikleri destekleyerek ya da koruyarak bölgedeki gidişatı belirlemektedir. Bu durumun nedeni de BM' in kuvvet kullanımını yasaklaması ve devletlerin de uluslararası yaptırımlara maruz kalmamak için dolaylı olarak başvurduğu bir strateji yolu olmasından kaynaklanmaktadır. Uluslar bu şekilde güç mücadelesini uluslararası arenada vekalet savaşları ile yürütmekte ve bunun üzerinden bir çıkar elde etmeye çalışmaktadırlar. Yabancı terörist savaşçıların aynı zamanda ülkeden ülkeye değişiklik gösteren ve dış ülke kamuoylarında gönüllü savaşçılar fedakar ya da özgürlük savaşçısı insanlar olarak nitelendirilmektedir. Bunların Suriye'de PKK/PYD/YPG katılanların terörist olarak görülmemeleri çatışma bölgelerine katılmalarının sıkı bir şekilde takip edilmemeleri, ülkelerine geri döndüklerinde de ceza almadıkları gözünde bulundurulduğu aslında Suriye ve Iraktaki ayrılıkçı oluşumların terör örgütleri meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

[82] Mary Kaldor, "**New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era"**, Cambridge: Polity Press, 2012. 268

[83] a.g.m.

Türkiye'de DAEŞ terör örgütünün finansman kaynaklarının önlenmesi çerçevesinde etkin önlemler hayata geçirilmekte olup terörle mücadelede uluslararası koalisyon çerçevesinde kurulan YTS'ler çalışma grubunun eş başkanlığı da yürütmektedir ve bu koalisyon içerisinde Türkiye aktif bir rol oynamaktadır. Türkiye sınır ötesinde ve sınırları içerisindeki güvenliğe yönelik yürüttüğü çalışmalarda 102 farklı uyruktan toplamda 8585 yabancı terörist savaşçıyı sınır dışı etmiştir ve İçişleri bakanlığı tarafından açıklanan raporda PKK/PYD terör örgütüne katılmak üzere gelen YTS'lerin sınır dışı edilmesine yönelik çalışmaların devam etmekte olduğu 2011 yılında başlayan Suriye iç Savaşı'ndan bu yana 8585 YTS'nin sınır dışı edildiği bilgisi verilmektedir.[84]

TESAT 2021 yılı raporuna göre 2020 yılında çatışma bölgelerine giden kişi sayısında azalma olduğu bilgisi yer aldı. Avrupa Birliği üye devletlerine bağlı olarak 5'te 1 ila yarısı oranında başlangıçtan bu yana Irak ve Suriye'ye giden yolcularının çatışma alanlarından geri döndüğü bildirildi. 2020'de bu düşüşün Covid-19 seyahat kısıtlamaları sebebiyle yabancı terörist savaşçılarının Avrupa'ya dönüşünün etkilendiği ve girişimin az olduğu bilgisi yer aldı.[85]

Suriye ve Irak'taki çatışmalar sorunun rahatsız edici boyuta ulaştığının göstermek için BMGK'nın 2178 sayılı kararı menşeli olduğu ülkelerin çeşitliliği de göz önüne alındığında uluslararası terör alanlarının korunması ile ilgili endişeleri ifade etmektedir. YTS'ler IŞİD veya el Nusra cephesi için önemli bir finansman kaynağı olarak görülmese bile bu grupların oluşturduğu daha büyük örgütsel yapılanmalar terörün finansmanı tehdidine katkıda bulunmaktadırlar.[86]

[84] https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-icisleri-duyurdu-2011-yilindan-bu-yana-8585-yabanci-terorist-savasci-sinir-disi-edildi-41928296 (Erişim Tarihi: 26.11.2021)

[85]European Union, **Terrorism Situation and Trend Report 2021,**
https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2021-tesat (ErişimTarihi:28.11.2021)

[86] a.g.r

1.3.2. Yeni Ödeme Ürünleri ve Hizmetleri

1.3.2.1. Sanal Varlıklar

Avrupa Merkez Bankası (AMB) tanımına göre sanal varlık;

"Herhangi bir merkez bankası, kredi kuruluşu ya da e-para kuruluşu tarafından ihraç edilmemiş ve bazı durumlarda paraya alternatif olarak kullanılabilen varlığın sanal temsili" şeklinde belirtir. Teknolojinin gelişmesiyle merkezi olmayan sanal varlık para birimlerinin piyasada yaygınlaşmasıyla birlikte güvenlik ve finansal merkezi otoriteye bağlı olmama fırsatları kullanılmaktadır. Dijital varlık, küresel doğası gereği faaliyetlerini özellikle ulusötesi suçları işlemek ve kolaylaştırmak için çok uygundur. Müşteriler ve hizmetler, ulusal sınırları çok az dikkate alarak işlem yapabilir ve çalışabilir. Dijital varlıkları içeren suç faaliyetlerine etkin bir şekilde karşı koymak yakın uluslararası ortaklıklar gerektirir[87].

G-20 Başkanlar zirvesi aracılığıyla FATF'e görev vermek suretiyle TF ile mücadele kapsamında aklama anlamında doğrudan ya da dolaylı olarak öncelikli gündemine alınmıştır. Gündeme alınan konular sanal varlıkların kötüye kullanmasını önleme, TF de yoğunlaştığı konular arasındadır.

Bitcoin gibi sanal para birimleri, finansal inovasyon için büyük bir fırsatı temsil ederken, diğer taraftan çeşitli suç gruplarının dikkatini çekmektedir. TF için bir risk oluşturabilmektedir. Bu teknoloji uluslararası fonların anonim transferine izin verdiğinden tüm transferleri tespit etmesi zordur. Sanal para birimleri: hem kullanıcılar hem de işlemler için anonimlik; yasadışı hareket etme yeteneği bir ülkeden diğerine hızla ilerler; düşük kur riskiyle sonuçlanan düşük oynaklık; yeraltı suçlarında yaygın olarak benimsenmesi ve güvenilirlik hususunda ciddi kaygıları barındırmaktadır.[88]

ABD Hazine Bakanlığı'nın Şubat 2022 yılında yayımladığı "Terörün Finansmanı Risk Değerlendirme Raporunda" kripto paraların terörist gruplarca cazip olduğuna, bu yeni ödeme sistemlerini kullanarak ABD'de fon toplandığı ve toplanan fonların terörist gruplara ve onların ABD dışındaki destekçilerine transfer etmek için kullanılması ihtimaline dikkat

[87] FATF, **Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers**, Paris,2019, https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/RBA-VA-VASPs.pdf (Erişim Tarihi:2012.2021)
[88] a.g.r.

çekmiştir. Terörizm finansmanında kullanılmış Bitcoin hesabı ele geçirildiği belirtilmiştir. Aynı zamanda bu hesaplarla ilişkili üç farklı terörist gruba finansman sağlama amacıyla oluşturulan yardım kampanyalarını durdurduğu bilgisine yer vermiştir. Genel ekonomide sanal varlık penetrasyonu arttıkça, teröristlerin kullanımının da artması muhtemel olacağına da raporda yer verilmiştir.[89]

1.3.2.2. Kitle Fonlaması

Kitle fonlama çok sayıda kişinin dijital platform aracılığıyla bir proje ya da fikir kapsamınca küçük miktarlarda bağış yapmasına dayanan yeni nesil fonlama türüdür. Organize kitle fonlaması tekniklerinin kullanımıyla son yıllarda ortaya çıkan kitle fonlama, sosyal medya ağlarıyla da ilişkili olarak popülerliğini arttırmaktadır. Çeşitli araçlar sunan siteler aracılığıyla insanlardan fon sağlamak için oluşturulan bağış toplama modelli kurgulanan yapı terör örgütlerine de finansman sağlamada risk oluşturmaktadır. Terörün finansmanı riskini temsil ettiğine yönelik bilgiler FATF raporlarında yer almaktadır.[90] Kitle fonlaması işletmelerin, kuruluşların veya bireylerin internetten para toplamaları için etkin başvurulan bir yoldur. Kitle fonlaması, fonlama kampanyasının gerçek amacının gizlendiği durumlar dâhil yasadışı amaçla kullanımda istismara açıktır. Bazı vaka örneklerinde, kitle fonlaması yoluyla toplanan fonların nihai kullanıcıları bağışçılar tarafından bilinmiyordu. Terörün finansmanı amacı için fon toplamanın yanı sıra, kitle fonlaması teknikleri transfer için de kullanılabilmektedir.

TF amaçları için fon toplamanın yanı sıra, kitle fonlaması teknikleri, yurtdışına fon transfer etmek için de kullanılabilir. Örnek vaka olarak; Kanada Mali İstihbarat Birimi (MİB), terörizm amaçlarıyla ülkeyi terk etme girişimleri de dâhil olmak üzere terörle bağlantılı suçlar nedeniyle soruşturma altındaki kişilerin kitle fonlaması kullandığı örnekleri tespit etti. Kanada'dan ayrılmadan veya Kanada'dan ayrılmaya teşebbüs etmeden önce web siteleri paylaşımlarını inceledi. Kanada MİB'ine raporlama yapan bir kurum, bir kişinin Kanada'dan ayrıldığına dair emniyet teşkilatından bilgi aldı ve bu durum bir hesap incelemesine ve Kanada MİB'ine bir şüpheli işlem raporunun (ŞİB) gönderilmesine neden oldu. Kitle fonlaması web sitesine ilişkin önemli ayrıntılar içeriyordu. Raporlayan kuruluş bildiriminde belirttikleri şu

[89] 2022 National Terrorist Financing Risk Assesment, https://home.treasury.gov/system/files/136/2022-National-Terrorist-Financing-Risk-Assessment.pdf (Erişim Tarihi:02.06.2022)
[90] FATF, Ethnically or Racially Motivated Terrorism Financing, Paris, France,2021, https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/ethnically-racially-motivatedterrorism-financing.htm (Erişim Tarihi:30.12.2021)

şekildedir; Bildirime konu hesabın, bilinen bir kitle fonlaması web sitesi (web adresi sağlanır) ile toplam 61.56 CAD tutarında dört işlem için kullanıldığını, tacirin ticari banka tarafından "Profesyonel Hizmetler" olarak sınıflandırıldığı, şirketin web sitesinin kendisini "Uluslararası Kitle Fonlaması" sitesi olarak tanımladığını ve insanların kolayca bir bağış toplama web sayfası oluşturmasına ve bağış toplamasına olanak tanıdığına yer vermiştir. Bağış seçeneklerinin çoğu A Ülkesi, B Ülkesi ve C Ülkesindeki çatışmaların giderilmesi ile ilgili olduğuna dair değerlendirmede bulunulmuştur.[91]

Bağış toplama reklamları genellikle sosyal ağlara, tematik web sitelerine, ayrıca özel medyaya, kapalı çevrimiçi forumlara yerleştirilebilmekte ve özel mesajlarla gönderilmekte gerçeği gizlemek için bu tür reklamlar genellikle TF için bağış toplamaya doğrudan göndermeler içermeyerek, belirsiz bir dil veya bunun için fon toplama bahanesi kullanılabilmektedir. Bağış toplama reklamları ve finansal ayrıntılar, bir metin içine (örneğin bir resim veya video olarak) farklı biçimlerde yerleştirilebilir, bu da standart arama motorları aracılığıyla tespit edilmesini imkansız hale getirir ve tanımlanmasını zorlaştırır. Teröristler tarafından kullanılan sosyal ağların çoğu, istemeden terörist gruplara ve onların yandaşlarına hizmet eder. Bu sosyal hizmetleri sağlayan şirketlerin ağların kendileri bu tür suç faaliyetlerinin katılımcıları değildir. Çoğu durumda bilgi sağlama ve bu tür hesapların kapatılması veya engellenmesi konusunda yetkili makamlarla işbirliği yapar.[92] 2014'ün ikinci yarısında Twitter gibi sosyal medya platformları, terör propagandasının yayılmasını önlemek için önemli olan hesapları askıya alma çabalarını hızlandırmıştır.

1.3.3. Sosyal Medya Aracılığıyla Fon Sağlama

Anonimliğe açık sosyal medyanın ve internet erişimlerinin dünya çapında yaygınlaşmasıyla terörist gruplar örgüte finansman sağlamada bireylerden para toplamak için sosyal medyayı bir fırsat alanı olarak kullanmaktadır. Sosyal medyanın zaafiyetini sosyal ağlar üzerinden yaygın olarak kullanan örgütlerin, terör propagandalarını yaymaları ve küresel çapta sempatizanlarına ulaşmaları da kolaylaşmaktadır. Birçok Avrupa ülkesi, yabancı terörist savaşçıların (FTF), sosyal medyayı aktif olarak kullandıklarını belgelemektedir.

[91] FATF,**Emerging Terrorist Financing Risks**, www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/emerging-terrorist-financing-risks.html,Paris, 2005,(Erişim Tarihi:31.01.2021)
[92] A.g.r.

Sosyal ağ platformlarını kullanarak terörün finansmanını hedefleyen örgüt, büyük ölçekte bağış toplama kampanyalarını koordine ederek iyi organize edilmiş kaynak yaratma programları ile önemli miktarlarda nakit toplayabilmektedir. Terör örgütleri artık online sohbetler, forumlarda, oyun sitelerinde de propagandalarını yaparak, yatay bir iletişim yoluyla geniş izleyici kitlesine ulaşmaktadırlar. Sosyal ağlarda (Facebook, Twitter, Instagram vb.) devam ettirmekte ve bazen iletişim için mobil uygulamadan (WhatsApp ve Viber gibi) geçerek güvenli iletişim ağlarını (Surespot ve VoIP gibi) da kullanabilmektedirler.

Örnek vaka olarak; Kadınlar için yemek tarifleri üzerine bir Facebook grubunda, 2013 yılında kullanıcılardan biri fon çağrısı yaptı. Suriye'deki isimsiz bir savaşçı için acilen "ekipman, gıda ve ilaca" ihtiyacı olduğuna, talep edilen materyallerin Cuma gününe kadar gönderilmesi için Perşembe gününe kadar para toplama süresi verildi. Kullanıcı ayrıca bir Alman'a ait tutulan bir hesabın ayrıntılarını da verdi. Paranın gönderileceği banka, Facebook fon çağrısının yazarının da bu girişimden sorumlu kişi olup olmadığı bilinmiyor. Hesabın sahibi, bu reklam kampanyasını koordine ettiğinden şüphelenilmiştir.[93]

1.3.4. Kovid 19 ile Bağlantılı Artan Güvenlik Açıkları

FATF'in, Mayıs 2020'de yayımladığı Kovid-19 ile ilgili SGA/TF Raporu'nda belirtildiği üzere ilgili krizden kaynaklanan yeni SGA/TF tehditlerinin oluştuğu, güvenlik açıklarına yönelik zorluklar, örnek vakalar, sektördeki iyi uygulamaları da kapsayan tavsiyelere yer vermektedir. Raporda öncelikle dolandırıcılık (fraud), siber suçlar, kamu fonlarının veya uluslararası mali yardımlarının yanlış yönlendirilmesi ya da kullanılmasına yönelik Kovid -19 ile ilgili suçlardaki artışın, yasadışı aktörler için yeni gelir kaynakları oluşturduğuna vurgu yapmaktadır. Kovid -19'u kontrol altına almak için alınan çeşitli önlemlerin de suç ekonomisini etkilediğini, suçlu davranışlarını değiştirdiğini, böylece kâr amacı güden suçluların farklı yasadışı davranış biçimlerine geçebildiğini belirtmektedir.

Rapor'a göre Kovid -19 salgını, kamunun ve özel sektörün düzenleme ve denetlemeden gelen SGA/TFÖ yükümlülüklerini uygulama yeteneğini, şüpheli işlem bildirimi ve uluslararası işbirliğine ilişkin politikalarını etkilediğine değinmiştir. FATF'e göre bu güvenlik açıkları, ortaya çıkan SGA/TF risklerini temsil etmektedir ve bu riskler;

- Suçluların müşterini tanı tedbirlerini atlamanın yollarını bulmasına;

[93] A.g.r.

- Yasadışı fonları taşımak ve gizlemek için çevrimiçi finansal hizmetlerin ve sanal varlıkların kötüye kullanımının artmasına ;
- Gerçek ve tüzel kişilerin yasadışı gelirleri gizlemesi ve aklaması için bir araç olarak ekonomik canlandırma önlemlerinden ve konkordato ilan etme planlarından planlarından yararlanmasına;
- Düzenlenmemiş ve denetimin yetersiz olduğu finans sektörlerin artan kullanımının suçlulara yasadışı fonları aklamak için ek fırsatlar yaratmasına;
- Yerel ve uluslararası mali yardımın, acil durum finansmanının kötüye kullanılması veya kötü kullanıma yönlendirilmesine;
- Suçluların veya teröristlerin Kovid -19'la ilişkili ekonomik gerilemeyi gelişmekte olan ülkelerde nakit yoğun ve yüksek likiditeli iş alanlarına geçmek için kullanmasına neden olabilmektedir.

2. TERÖRÜN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE ULUSAL/ ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

2.1. Ulusal ve Uluslararası Örgütlerin Rolü

2.1.1. MASAK

Türkiye'de terörizmin finansmanı suçu 18 Ekim 2006 tarihinde yayımlanan 5549 sayılı suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi hakkında kanun kapsamına alınmıştır. SGA'nın önlenmesi yanında terörün finansmanının önlenmesi konusunda da gerekli verilerin toplanarak analiz edilip değerlendirilmesi ve ŞİB'lerinin yapılması MASAK'ın görevi haline getirilmiştir. 2007 yılı içerisinde şüpheli işlem bildirim tebliğinin de yayımlanması ile birlikte terörün finansmanıyla mücadele asli görevleri arasında yer almıştır. MASAK'ın görev ve yetkileri, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 231. maddesinde belirtildiği üzere;

- SGA/TFÖ ve bunların tespit edilmesine yönelik olarak politikalar geliştirmek oluşturmak ve bu politikalarla ilgili düzenleme yapılmasına yönelik olarak ilgili finans

ve finansal olmayan kurumlarla da işbirliği içerisinde etkin ve verimli bir şekilde bilgileri toplayıp analiz edip bunları ilgili makamlara iletmek,

- Faaliyetiyle ilgili konularda mevzuat çalışmaları yapmak,
- SGA/TFÖ kapsamında toplanan veri ve aldığı ŞİB'leri analiz ederek kaydetmek, istihbarat üreterek gerekli bulduğunda ilgili istihbaratı ve elde ettiği analizlerin sonuçlarıyla ilgili birimleri bilgilendirmek,
- 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, ilgili mevzuat ve 1 sayılı CBK'nın kapsamına giren hususlarla ilgili analiz, araştırma ve inceleme yapmak ya da yaptırmak,
- SGA/TF suçunun işlendiğine dair ciddi şüphe olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek,
- Yapılan analiz, araştırma ve inceleme sonucunda aklama ve terörizmin finansmanı suçunun işlendiği hususunun tespiti halinde, 5271 sayılı CMK hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak,
- Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından intikal ettirilen aklama ve terörizmin finansmanı suçlarına ilişkin konuları analiz etmek ve incelemek, ilgili süreçte gereken hallerde kolluk, diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak,
- SGA/TFÖ amacıyla istihbarat ve kolluk birimleri ile işbirliği yaparak bilgi alışverişinde bulunmak
- SGA/TFÖ kapsamında risk kategorileri belirleyerek gereken durumlarda yükümlüleri bilgilendirmek,
- Yükümlülük denetimi yapmak veya yapılmasını sağlamak,
- Yabancı ülke yasalarına göre yükümlülük denetimine yetkili mercilerin, merkezi yurtdışında bulunan yükümlülerinin Türkiye'deki birimleri nezdinde yükümlülük denetimi yapmasına ve bu kapsamdaki bilgi taleplerinin cevaplandırılmasına karşılıklılık ilkesi de dikkate alınarak izin vermek,
- Gereken durumlarda merkezi Türkiye'de bulunan yükümlülerin yurtdışındaki birimleri nezdinde yükümlülük denetimi yapmak, bilgi talep etmek,
- Görev alanıyla ilgili konularda uluslararası ilişkileri yürütmek, yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla görüş ve bilgi alışverişinde bulunarak bu amaçla uluslararası anlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalamak,
- Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi talep etmek,

- Bilgi ve ihtisasına ihtiyaç duyulması durumunda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilmelerini talep etmek,
- Kamuoyu duyarlılığını ve desteğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak ve Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.[94]

MASAK Başkanlığı'nın 2019 faaliyet raporunda belirtilen 2020 yılında öncelik verilecek çalışmalar arasında, ulusal seviyede SGA/TF risklerinin sürekli değerlendirilmesini sağlayacak bir yapı ve buna yönelik bir metodoloji oluşturmak, Ulusal Risk Değerlendirmesi (URD) çalışmasını güncellemek ve tespit edilen riskleri yönetmek amacıyla eylem planı hazırlamak, TF önlenmesi kapsamında BMGK uluslararası standartlara uygun bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla farkındalığını artırıcı çalışmalarda bulunmak, rehber hazırlamak ve bu kararların uygulanmasına ilişkin denetimler gerçekleştirmek, SGA/TF ile mücadelede farkındalıklarının düşük olduğu değerlendirilen Finansal Olmayan Belirli İş ve Mesleklere (FOBİM) yönelik rehberler, eğitici dokümanlar hazırlamak, çalıştaylar ve eğitim faaliyetleri düzenleme hususları da yer almaktadır.[95]

Gelen adli talepler, şüpheli işlem bildirimleri ve ihbarların değerlendirilerek belli bir süreçten geçirilmesi aşaması vardır. 2019 faaliyet raporundaki veriler istatistiksel veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. İlgili tablo incelendiğinde yükümlü gruplarından en fazla bildirimi Bankaların yaptığı, Bankaların 2019 yılı bildirim sayısının 2018 yılına kıyasla azaldığı görülmektedir. Diğer taraftan Ödeme Kuruluşları ile Elektronik Para Kuruluşları, Yetkili Müesseseler ile Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları, Finansman Şirketleri, Talih ve Bahis Oyunlarında Faaliyet Gösteren Kuruluşlardan yapılan bildirimlerde 2019 yılında artış olmuştur.

[94] 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi,R.G Değişiklik, 30855 07.08.2019-https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/1-Sayili-Cumhurbaskanligi-Kararnamesi-1.pdf
[95] MASAK, **Faaliyet Raporu,**2019 https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/FAALIYET_RAPORU_2019-FINAL-1.pdf (Erişim Tarihi:21.03.2021)

Tablo 1. ŞİB'lerin Yükümlü Gruplarına Göre Dağılımı (2015-2019)

YÜKÜMLÜLER	2015	2016	2017	2018	2019
Bankalar	66.719	117.006	159.076	195.803	174.764
Faktoring Şirketleri	2.520	6.870	4.399	5.098	3.708
Ödeme Kuruluşları ile Elektronik Para Kuruluşları	-	703	3.382	13.796	19.225
Sigorta ve Emeklilik Şirketleri ile Sigorta ve Reasürans Aracıları	451	1.980	1.487	735	413
Yetkili Müesseseler ile Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları	603	899	1.323	1.924	2.745
Kargo Şirketleri	424	845	693	948	270
Finansman Şirketleri	32	201	631	74	188
Sermaye Piyasası Aracı Kurumları	151	371	332	172	147
Finansal Kiralama Şirketleri	45	181	78	69	23
İş Makineleri Dâhil Her Türlü Deniz, Hava ve Kara Nakil Vasıtalarının Alım-Satımı İle Uğraşanlar	35	51	37	52	40
Serbest Muhasebeci ve Yeminli Mali Müşavirler	-	-	14	1	1
Talih ve Bahis Oyunları Alanında Faaliyet Gösterenler	-	-	4	5	64
Bağımsız Denetim Kuruluşları	-	-	2	-	1
Noterler	-	2	1	-	1
Yatırım Ortaklıkları	-	-	1	-	-
Kıymetli Maden, Taş ve Mücevher Alım Satımı Yapanlar	-	-	-	43	45
Varlık Yönetim Şirketleri	1	-	-	-	-
Takas ve Saklama Hizmeti Veren Kuruluşlar	-	1	-	2	3
Portföy Yönetim Şirketleri	-	-	-	3	-
Diğer	3.240	3.460	4.951	4.018	2.148
TOPLAM	**74.221**	**132.570**	**176.411**	**222.743**	**203.786**

Kaynak: Masak 2019 Faaliyet Raporu

MASAK aynı zamanda yabancı devlet hükümeti tarafından yapılan, yabancı devletlere yapılacak malvarlığı dondurma talebi üzerine talepler ile BMGK Kararları kapsamında mal varlığı dondurma kararlarına ilişkin süreçte de etkin rol almaktadır. Bu kapsamda 26.02.2021 tarihinde 31407 sayılı resmi gazetede yayımlanan "Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" kapsamında BMGK kararları uyarınca yasaklanan işlem ve faaliyetler ile listelenen kişi, kuruluş, organizasyon ve deniz ulaşım araçlarının veya bunlar tarafından doğrudan ya da dolaylı kontrol edilen kişi/kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların malvarlığının dondurulması veya kaldırılması kararları Cumhurbaşkanının Resmî Gazete' de yayımlanan kararıyla ivedilikle uygulanacağı şeklinde madde yer almıştır.

26.02.2021 tarihinde 31407 sayılı resmi gazetede yayımlanan TFÖ Hakkında Kanun'un Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2001), 1989 (2011) kararlarına ilave olarak 2253 (2015) sayılı kararı da eklenmiştir. Bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlarla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin Dış İşleri Bakanlığı kanalıyla iletilen bilgiler gecikmeksizin mal varlığı dondurulması kararı alınması için Başkanlık tarafından ivedilikle Cumhurbaşkanlığı'na gönderilmesi şeklinde 4. Madde'de değişiklik yapılmıştır. Aynı zamanda ilgili yönetmeliğe 4. Maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

- **BMGK'ya Yapılacak Listeleme Önerileri**

Madde 4/A- (1) İlgili kamu kurum ve kuruluşları; Kanunun 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususunda makul sebepler bulunan kişi, kuruluş veya organizasyonların Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararları ile bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlar uyarınca listelenmeleri veya bu makul sebeplerin ortadan kalkması durumunda listelerden çıkarılmaları için yapılacak taleplere ilişkin bilgi, belge ve değerlendirmelerini Başkanlığa gönderir.

(2) Başkanlık, birinci fıkra uyarınca yapılacak taleplere ilişkin kendisine intikal eden bilgi, belge ve değerlendirmelere dayanarak veya resen yaptığı mali araştırma sonuçlarını bir araştırma raporuna bağlayarak Komisyona sunar.

(3) Komisyon, Kanunun 3. ve 4. maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususundaki makul sebeplerin varlığı halinde kişi, kuruluş ve organizasyonların listelenmeleri veya makul sebeplerin ortadan kalkması durumunda listelerden çıkarılmaları talebiyle Cumhurbaşkanına öneride bulunulmasına karar verebilir. Komisyonca alınan karar tutanağa bağlanır.

(4) Komisyonun listeleme ya da listeden çıkarılmasının önerilmesine yönelik kararı, hazırlanan araştırma raporu ile birlikte ivedilikle Cumhurbaşkanlığına gönderilir.

(5) BMGK'ya yapılacak listeleme ve listelerden çıkarılma talepleri hakkındaki Cumhurbaşkanı kararı üzerine hazırlanan talep yazısı Başkanlıkça BMGK'ya bildirilmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilir."[96]

[96] Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete, Sayı:31407,(26.02.2021)

2.1.2. Birleşmiş Milletler

2.1.2.1. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu-1988)

Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi, 19 Aralık 1988 tarihinde Viyana'da BM Konferansında kabul edilerek 20 Kasım 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, 20 Aralık 1988 tarihinde imzaladığı sözleşmeyi 22 Kasım 1995 tarih ve 4136 sayılı Kanunla kabul etmiştir. Yasadışı uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler ile ilgili kapsamlı bir düzenleme olup ulusal hukuksak düzenlemelerin mümkün olduğu kadar birbiri ile uyumlaştırılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Sözleşmede aklama suçunun tarihsel gelişim sürecine uygun olarak sadece uyuşturucu madde suçlar ve ilgili faaliyetler sonucu elde edilen gelirlerin aklanması suç olarak düzenlenmiştir. Sözleşmenin 2. maddesinde değinildiği üzere, genel itibariyle uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığının uluslararası boyutunun araştırılarak bulunması ve sınırı aşan bir biçimde yayılması nedeniyle bununla daha etkin bir biçimde mücadele edilmesini sağlayabilmek için sözleşmenin tarafları arasındaki işbirliğinin arttırılması amaçlanmaktadır.[97]

2.1.2.2. Sınırı aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi)

Palermo sözleşmesi asıl adı Birleşmiş Milletler Uluslararası Sınırıaşan Organize Suçlarla Mücadele Sözleşmesidir. Sözleşmenin İtalya'nın Palermo şehrinde düzenlenen konferans üzere imzaya sunulduğundan Palermo sözleşmesi ismini almıştır. 15 Kasım 2000 tarihinde yürürlüğe giren sözleşme Türkiye tarafından da 13.12.2000 tarihinde imzalanmıştır. Bu sözleşme kapsamı suç geliri, mal varlığı, mal varlığının dondurulması, el koyma, bölgesel ekonomik bütünleşme ve öncül suç kavramlarını tanımlamaktadır.

Sözleşmede sınıraşan örgütlü suçlarla mücadelenin etkinliğini artırma konuları ön plana çıkmaktadır. Taraf Devletler, SGA ile mücadele etmek için, adli, kanun uygulayıcı ve mali yönden düzenleyici merciler arasındaki küresel, bölgesel ve ikili işbirliğini geliştirmek ve

[97] Hasan Aykın, **"Kara paranın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar"**, Uluslararası Ekonomik Sorunlar, S. 25,2007

ilerletmek için çaba göstereceklerini belirmişlerdir. Sözleşmede yer alan önemli bir diğer düzenleme ise, organize suç örgütlerine katılma, SGA, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi suçları açısından tüzel kişilerin sorumlu tutulmaları için ülkelerin kendi hukuk ilkelerine uygun önlemleri almasını hüküm altına almasıdır.[98]

2.1.2.3. Newyork Konvansiyonu

Uluslararası hukuk çerçevesinde TF suçunu ilk defa düzenleyen sözleşme, BM Genel Kurulunda 1999 tarihinde kabul edilerek 10.04.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. TFÖ'ne dikkat çekerek terörizm kavramının kullanılması, TF'yi ayrı bir suç olarak nitelendirerek bu kapsamda elde edilen gelirlere el konulması veya müsaderesine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Finansman sağlanmasında elde edilen fona ilişkin kavramsal açıklamalara değinerek varlık dondurma, müsadere, devletlerin yetkileri, uygulama alanının kapsamı, suçluların iadesi ve yardımlaşma konuları da kapsamdaki maddeler arasında yer almaktadır.[99]

2.1.2.4. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları

BMGK kararları uluslararası hukuk açısından devletleri bağlayıcı niteliği bulunmakta BM' in 6 temel organından biridir. BMGK, Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme ile birlikte bazı kararlar almaktadır. Üye ülkeleri bağlayan özellikle son dönemlerde artan terör olayları kapsamında 1267 ve 1373 sayılı kararları incelenecektir.

- **1373 sayılı (BMGK) Kararı**

1373 sayılı BMGK, BMGK'nın 28 Eylül 2001 tarihindeki BM toplantısında kabul edilmiştir. Terör eylemlerine her çeşit finansal yardımın yasaklanması amacıyla 11 Eylül saldırıları sonrası ortaya çıkan 1373 sayılı karar, uluslararası hukuksal çerçevede Terörizmin Finansmanı Sözleşmesi niteliğindedir.[100] 1373 sayılı karar içerik olarak 1267 sayılı karardan ayrışmaktadır. Karar içeriğine bakıldığında özetle; iç hukukta terörizmin finansmanının suç

[98] a.g.m. Aykın,S. 111.
[99] Serdar Acar,**" Ekonomik Yaptırımlar"**, Vedat Kitapçılık, İstanbul s.482-486, 2015
[100] Caner Yenidünya ve Olgun Değirmenci, **"Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu"** Türk Ceza Hukuku Derneği ve Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2008, s.1270.s.1276;

olarak kabul edilmesi, terör eylemlerine katılanların fonlarının ivedilikle dondurulması, terörist gruplara her türlü desteğin önlenmesi, teröristlere barınma, gıda ya da destek sağlayanların cezalandırılmasına, terörist eylemlerin planlanması ve uygulamasına yönelik hükümetlerle bilgi paylaşımında bulunulmasına, terör eylemlerine katılanların araştırılmasına, tespit edilmesine, kovuşturulmasına ve iadesine ilişkin devletlerle işbirliğine gidilmesine, iç hukuk içerisinde terörizme yönelik aktif pasif her desteğin suç haline getirilerek ilgili faillerin yargılanmalarına yer verilmektedir.[101]

- **1267 sayılı (BMGK) Kararı**

1267 sayılı BMGK terörün finansmanına ilişkin hususlar içermemekle birlikte Usame Bin Ladin, Taliban ve EL-Kaide'ye yönelik önleyici tedbirlere ve bu kapsamdaki mal varlıklarına el konulması ve dondurulmasını konu edinmektedir. Kararda üye devletlerin Taliban'ın mülkiyetinde bulunan ya da kiralanan uçakların kendi ülkesinden havalanmasına kendi topraklarına inmesine izin vermemesi gerektiğine yer verilmiştir. BM'lerce insani nedenlerle izin verilenlerin dışında Taliban tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak sahip olunan, denetlenen fonlara ilişkin her türlü kaynağın dondurulması gereğine Karar'da belirtilmiştir.[102] Kararın 4. Maddesince düzenlenen tedbirleri ve önlemleri ihlal eden kişilere yönelik gerekli işlemlerin ve cezai yaptırımların uygulanmasına yönelik üye devletleri uyarmaktadır.[103]

2.1.3. 198 Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Avrupa Konseyi (The Council of Europe) bünyesinde hazırlanan SGA'nın Araştırılması, Zaptı ve Müsaderesi ile Terörizmin Finansmanı hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 1990 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesini (141 sayılı AK Sözleşmesi), terörizmin finansmanı ile mücadele tedbirlerini de içerecek şekilde genişleterek 16 Mayıs 2005 tarihinde imzaya açmıştır. Sözleşme her bir taraf devletin; Sözleşmenin "Ulusal Seviyede Alınacak Tedbirler", "Uluslararası İşbirliği", "Mali İstihbarat Birimleri Arası İşbirliği" başlıklı bölümlerindeki hükümlerin TF'de uygulanmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri

[101] United Nations,Security Council Counter-Terrorism Committee, http://www.un.org/en/sc/ctc/ (Erişim Tarihi:10.06.2021)
[102] United Nations,Security Council Resolution,S/RES/1267(1999),s.2,4/b, İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**,USAK Yayınları,Ankara,s.96,2005.
[103] Zeki Yıldırım, **"Hukuksal Açıdan Terörizmin Finansmanı, Önlenmesi ve Vergisel Boyutu",** İÜSBE, İstanbul s.164

almaları, TF için kullanılan veya kullanılmak üzere tahsis edilen mal varlığının veya TF suçundan elde edilen gelirin araştırılması, takibi, tespiti, dondurulması, el konulması ve müsaderesini sağlaması ve bu kapsamda en geniş biçimde uluslararası işbirliğini gerçekleştirmesini öngörmektedir. Sözleşme, hem SGA hem TF ile mücadele tedbirlerini bir bütün halinde içeren tek uluslararası belge olma özelliği taşımaktadır.Türkiye Sözleşmeyi 28.03.2007 tarihinde imzalamıştır.[104]

2.1.4. Avrupa Birliği

Avrupa Birliği nezdinde 11 Eylül saldırıları sonrası 13.06.2002 tarihinde terörle ilgili 2002/475/JHA sayılı Konsey Çerçeve kararı ve 26.10.2005 tarihinde 2005/60/EC sayılı "Finansal Sistemin Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkında Direktif çıkarılmıştır. Konsey Çerçeve kararında terör suçunun tanımları yapılmaktadır. Fakat 2005/60 sayılı Direktifte en önemli nokta TF finansmanı konusuna ve tanımına yer vererek, FATF tavsiyelerini dikkate alarak tavsiye kararlarıyla uyumlu hareket edilmesi konusu ön plana çıkarılmıştır. Direktif maddelerinde müşterini tanı ilkesince terörün finansmanı riski taşıyan kişilere yönelik daha detaylı müşteri incelemeleri yapılması gerektiği belirtilmiştir. Uluslararası işbirliğinin üye olan devletlerin Finansal İstihbarat Birimlerinin kendi aralarında bilgi paylaşmalarının gerekliliği vurgulanmıştır.[105]

2.1.5. FATF ve FATF benzeri Bölgesel Kuruluşlar

FATF, 1989 yılında Paris'te düzenlenen G7 zirvesi tarafından kara para aklanmasının önlenmesi kapsamında dünyanın tüm bölgelerini temsil eden 37 üye ülke 2 bölgesel kuruluş olmak üzere toplam 39 üyesi bulunan OECD bünyesinde kurulan uluslararası bir kuruluştur. Kuruluşun faaliyetleri Paris'teki merkezinde yürütülmektedir. Terörün finansmanıyla, suç gelirlerinin aklanmasının, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi ve diğer finansal suçlarla mücadele kapsamında uluslararası standartlar belirlemektir. FATF uluslararası paydaş birimlerle işbirliği içerisinde uluslararası finansal sistemin kötü amaçlı kullanımını engellemeye yönelik olarak risk bazlı değerlendirmelerde bulunarak rehberler yayınlamakta ve bu kapsamda çalışmalar yapmaktadır.

---

[104] Oktay Üstün, **"Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış"**, Bankacılar Dergisi, Sayı 65,2008

[105] https://masak.hmb.gov.tr/avrupa-birligi-eu (Erişim Tarihi:10.03.2021)

FATF tavsiye niteliğindeki kararlarının da uygulama metodolojilerini belirlemektedir. FATF dönemsel olarak üye ülkelerinin standartlarına uyumunu incelemekte ve buna yönelik değerlendirmelerde bulunmaktadır. FATF üyesi olan Türkiye'de de son olarak 4. tur değerlendirmesi Ekim 2019'da gerçekleşmiştir. Bu değerlendirme kapsamındaki nihai sonuç raporu Ekim 2021 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır.

FATF ülke değerlendirmelerini, üye ülke temsilcileri ve sekreter yanında katıldığı 5 kişilik bir yetkili heyeti gönderip on site visit adlandırdığı ziyareti ile gerçekleştirmektedir. Karşılıklı değerlendirme sürecinin aşamalarında ise değerlendirmesi yapılan ülkenin SGA/TF ile mücadele analizi için gerekli 40 tavsiye ve metodolojisine göre düzenlediği soru formatının cevaplandırılması istenmektedir. Ülke içerisinde kullanılan sistemleri daha yakından tanımak istenmektedir ve FATF tarafından hazırlanan ülke raporu genel kurulunda görüşüldükten sonra kamuoyuna yayınlamaktadır. Burada ülke raporlarında eksiklik tespit ettiğinde, FATF 2 yılda bir güncelleştirme (Annual Update) ya da düzenli izleme (Regular follow-up) çalışmalarıyla ülke durumunu takip etmektedir. Raporda belirtilen eksiklikleri giderme adına gereken adımların atılmamış olması halinde üye ülkede bulunan ilgili bakana mektup göndererek aynı zamanda bu eksiklikleri de kamuoyuna duyuru sitesinde yayımlayarak temsilcilerin konuya dikkat çekmesi amacıyla uyumsuzluğa ilişkin bir bildiri yayınlayabilmektedir. Böyle bir durumda FATF üyeliğini askıya alabilir, sona erdirme durumuna kadar götürebilir. FATF tarafından düzenlenen tavsiye ve rehber çalışmaları 3. bölümde detaylandırılacaktır.

FATF, sekreterya hizmetlerini Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (Organisation For Economic Cooperation and Development-OECD) Paris'teki merkezinde yürütmektedir. Fakat FATF'in OECD ile organik bağı bulunmamakta ve çalışmalarını bağımsız olarak yürütmektedir. 1989 yılında G-7 ülkelerinin (ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada) Paris'te yapılan toplantısında kurulan hükümetler arası bir organizasyondur. FATF'in görev süresi, kuruluşundan itibaren periyodik olarak uzatılırken, 2019 yılının Nisan ayında alınan kararla süresiz hale getirilmiştir. FATF' in karar mercii olan Genel Kurul yılda üç kez toplanmaktadır. FATF Başkanı, Genel Kurul tarafından FATF üyeleri arasından iki yıllık bir süre için atanmaktadır. [106]

FATF'in kuruluş amacı öncelikle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ile mücadeleyken, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de meydana gelen terör saldırılarından sonra terörizmin finansmanı ile mücadele de çalışma kapsamına alınmış, son

[106] https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-mali-eylem-gorev-gucu (Erişim Tarihi:10.03.2021)

olarak 2012 yılında KİSY finansmanı ile mücadele de görev alanına eklenmiştir. Dolayısıyla FATF, "aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı" ile mücadele konularında uluslararası standartlar belirleyerek söz konusu standartların ülkelerce uygulanma düzeyini denetlemektedir. FATF, çalışma konularında "politika belirleyici" bir rol üstlenmektedir.[107] Bu kapsamdaki temel faaliyetleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Finansal sistemin bütünlüğüne karşı tehdit oluşturan suçları, bu suçların işlenmesinde kullanılan eğilimleri belirlemek, analiz etmek; uluslararası finansal sistemin kötü amaçlarla kullanılmasını önlemek için getirilen tedbirlerin etkisini incelemek; ulusal, bölgesel, küresel tehdit ve risk değerlendirmelerini desteklemek;
- SGA/TF/KİSY ile mücadele için uluslararası standartlar oluşturmak ve bu standartları geliştirmek;
- SGA/TF/KİSY ile mücadele sistemlerinin FATF standartlarına teknik uyum, uygulama ve etkinlik düzeylerinin tespiti amacıyla üye ülkeleri "Karşılıklı Değerlendirmeler" (*Mutual Evaluations*) yoluyla değerlendirmek ve takip (*follow-up*) süreçleriyle gözetim altında bulundurmak; standart değerlendirme metodolojisi ile karşılıklı değerlendirme ve takip için oluşturulan ortak prosedürleri geliştirmek;
- Yüksek riskli, işbirliği yapmayan ülkeleri belirlemek, belirledikleri bu ülkeleri kamuoyuna duyurmak, olası tehditlere karşı finansal sistemin bütünlüğünü korumak için alınan tedbirleri koordine etmek;
- FATF tavsiyelerinin FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar (*FATF-Style Regional Bodies – FSRBs*) ve uluslararası kuruluşların tam ve etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik etmek;
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, G-20 ve FATF'nin kendisinin de dâhil olduğu uluslararası toplum tarafından belirlenen ihtiyaçlarla uygun şekilde, finansal sistemin bütünlüğüne yönelik olarak ortaya çıkan tehditlere karşı çalışmalar yapmak; standartları ile uyumlu olacak şekilde, ilgili uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesini için rehber ve tipolojiler hazırlamak;
- Kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine karşı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararlarının finansal hükümlerinin uygulanmasında ülkelere yardımcı olmak, FATF karşılıklı değerlendirme ve takip süreçleri doğrultusunda bu tedbirlerin uygulama ve etkinlik seviyesini değerlendirmek, FATF standartları ile uyumlu olacak şekilde,

[107] https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/amaci26012021034624 (Erişim Tarihi:11.03.2021)

ilgili uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesini kolaylaştırmak için ihtiyaç olduğunda rehber hazırlamak;

- FATF çalışma alanı ile ilgili özel sektör ve sivil toplum ile temas kurmak ve müzakerelerde bulunmak;
- Faaliyet gösterdiği süre ve görev alanı çerçevesinde, üye ülkelerce uzlaştığı hususlarda yeni görevleri üstlenmek.[108]

2.1.5.1. FATF benzeri bölgesel kuruluşlar

Asya-pasifik grubu (APG) SGA/TF/KİSY önlenmesine karşı standartlar belirleyerek FATF'in belirlediği tavsiyelere 41 yargı bölgesindeki üye ülkeye uygulaması yönünde çalışmalar da bulunmaktadır. 1997 yılında Bangok'da kurulan Asya-pasifik grubu yine üye ülkelerinin çalışmalarına karşılıklı değerlendirme ile ölçerek aynı zamanda teknik tipoloji raporları da yayınlamaktadır.Dokuz FATF-Tarzı Bölgesel Organ oluşturulmuştur. FATF tarzı bölgesel organlar şunlardır:

- Merkezi Avustralya'nın Sidney kentinde bulunan Kara Para Aklama Asya / Pasifik Grubu (APG);
- İspanya Limanı, Trinidad ve Tobago'da bulunan Karayip Mali Eylem Görev Gücü (CFATF);
- Moskova, Rusya merkezli Eurasian Group (EAG);
- Dar es Salaam, Tanzanya merkezli Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamayı Önleme Grubu (ESAAMLG);
- Merkezi Libreville, Gabon merkezli Orta Afrika Kara Para Aklamayı Önleme Grubu (GABAC);
- Merkezi Buenos Aires, Arjantin'de bulunan Latin Amerika Kara Para Aklamayı Önleme Grubu (GAFILAT);
- Merkezi Senegal, Dakar'da bulunan Batı Afrika Kara Para Aklama Grubu (GIABA);
- Manama, Bahreyn merkezli Orta Doğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü (MENAFATF);

[108] https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-gorev-ve fonksiyonlari27012021112936 (Erişim Tarihi:10.03.2021)

- Avrupa Konseyi Kara Para Aklamayı Önleme Grubu (MONEYVAL), Strazburg, Fransa'da (Avrupa Konseyi). Avrupa Konseyi'nin sürekli bir izleme parçası olarak bakanlar komitesi ne de doğrudan raporlama yapan bir kuruluştur 47 tane üyesi bulunmaktadır.

APG, FATF ve diğer sekiz bölgesel kuruluşla birlikte, SGA/TF/KİSY finansmanı ile mücadele için küresel bir ağ oluşturmaktadır. FATF' nin 40 tavsiyesi, bu suçlarla mücadelede temel standartlardır.[109]

2.1.5.1.1.Asya Pasifik Kara Para Aklama Grubu

Asya/Pasifik Kara Para Aklama Grubunun (APG) FATF 40 tavsiye kararı kapsamında SGA/TF ile mücadelede standartlarının benimsenmesini, uygulanmasını ve sağlamaya çalışmaktadır. Bölge ülkelerine ve bölgelerine suç gelirleri, karşılıklı adli yardım, müsadere, müsadere ve iade ile ilgili yasaların çıkarılmasında yardımcı olmayı; şüpheli işlemlerin raporlanması ve soruşturulması için sistemlerin kurulmasında rehberlik sağlamak ve mali istihbarat birimlerinin kurulmasına yardımcı olarak mücadele önlemlerinin uygulanmasında bölgesel faktörlerin dikkate alınmasını sağlar.

APG'nin 1997'de Bangkok'ta anlaşmaya varılmasıyla ilk toplantısını 1998'de Tokyo'da yaparak 2006 yılında FATF'in ortak üyelerinden oldu. APG, üyelerinin karşılıklı değerlendirmelerini yapmakta ve kara para aklama yöntemleri, eğilimleri konusunda periyodik olarak çalıştay düzenlemektedir. APG, faaliyetlerinin odak noktası olarak hizmet veren sekreterlik tarafından desteklenmektedir.

APG üyeleri; Afganistan, Avustralya, Bangladeş, Butan, Brunei Sultanlığı, Kamboçya, Kanada, Çin, Cook Adaları, Makao, Malezya, Maldivler, Moğolistan, Myanmar, Nauru, Nepal, Yeni Zelanda, Niue, Pakistan, Palau, Papua Yeni Gine, Filipinler, Samoa, Singapur, Solomon Adaları, Srilanka, Fiji, Hong Kong, Çin, Hindistan, Endonezya, Japonya, Güney Kore, Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti, Marshall Adaları.[110]

[109] http://www.apgml.org/fatf-and-fsrb/page.aspx?p=94065425-e6aa-479f-8701-5ca5d07ccfe8 (Erişim Tarihi:20.03.2021)
[110] https://www.fatf-gafi.org/pages/asiapacificgrouponmoneylaunderingapg.html (Erişim Tarihi:30.11.2021)

2.1.5.1.2. Karayip Mali Eylem Görev Gücü

Karayip Mali Eylem Görev Gücü (CFATF), SGA/TFÖ'ya karşı ortak önlemleri uygulamayı kabul eden Karayip havzasındaki eyalet ve bölgelerden oluşan bir organizasyondur. CFATF, 1990'larda Aruba ve Jamaika'da yapılan toplantılar sonucu kuruldu. Kasım 1996'da, CFATF' nin 21 üyesi, CFATF' nin hedefleri ve çalışmaları için temel teşkil eden bir Mutabakat Zaptı imzaladı. Bu mutabakatta, üyeler, 1988 tarihli Narkotik Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesini kabul etmeyi ve uygulamayı kabul etti. Bu Görev Gücü; FATF 40 Tavsiyelerini ve CFATF 19 Tavsiyelerini onaylayıp ve uygulamayı, Kingston Deklarasyonunda, uygun olduğu durumlarda Amerika Kıtası Zirvesi Eylem Planında ifade edilen yükümlülükleri yerine getirmekte ve her bir üyenin yasalarında tanımlanan tüm ciddi suçlardan elde edilen gelirlerin aklanmasının önlenmesi ve kontrolü için diğer önlemleri kabul etmekte ve uygulamaktadır.

Anguilla, Antigua ve Barbuda, Aruba, Bahamalar, Barbados, Belize, Bermuda, İngiliz Virgin Adaları, Cayman Adaları, Curaçao, Dominika, El Salvador, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Montserrat, St. Kitts ve Nevis, St. Lucia, St. Maarten, St. Vincent ve Grenadinler, Surinam, Trinidad ve Tobago, Turks ve Caicos Adaları, Venezuela.[111]

2.1.5.1.3. Avrasya Grubu

EAG, FATF tarzı bir bölgesel organ olarak 6 Ekim 2004'te Moskova'da, açılış Konferansı kararıyla ve FATF, IMF, Dünya Bankası ve diğer bazı ülkeler tarafından desteklenen Rusya Federasyonu'nun girişimiyle kuruldu. Haziran 2010'da FATF' in Ortak Üyesi olmuştur. Avrasya bölgesi ülkeleri için FATF tarzı bir bölgesel yapının (FSRB) oluşturulması, terör tehdidiyle mücadelede ve ülkenin finansal sistemlerinin şeffaflığını ve güvenliğini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. EAG' nin amacı, bu bölgedeki ülkeleri SGA/TF konusunda küresel sisteme dahil etmektir. EAG üyeleri; Beyaz Rusya, Çin, Hindistan, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan'dır.[112]

[111] https://www.fatf-gafi.org/pages/caribbeanfinancialactiontaskforcecfatf.html (Erişim Tarihi:30.11.2021)
[112] https://www.fatf-gafi.org/pages/eurasiangroupeag.html (Erişim Tarihi:11.12.2021)

2.1.5.1.4. Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamayı Önleme Grubu

Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamayı Önleme Grubunun (ESAAMLG) FATF Tavsiyelerini uygulayarak, kara para aklamayla mücadele ile ilgili diğer uluslararası kuruluşlarla koordinasyonu, ortaya çıkan bölgesel tipolojileri incelemeyi, bu sorunlarla başa çıkmak için kurumsal ve insan kaynakları kapasitelerini geliştirmeyi ve gerektiğinde teknik yardımı koordine etmeyi içerir. ESAAMLG, kara para aklamayla mücadele önlemlerinin uygulanmasında bölgesel faktörlerin dikkate alınmasını sağlar.

ESAAMLG, 26-27 Ağustos 1999 tarihlerinde Tanzanya, Arusha'da Bakanlar ve üst düzey temsilcilerin katıldığı bir toplantılar sonucu 7 üye tarafından imzalanan Mutabakat Muhtırasıyla resmi olarak ortaya çıktı. Grup ilk toplantısını 17-19 Nisan 2000 tarihlerinde Darüsselam, Tanzanya'da gerçekleştirdi. 11 Eylül ESAAMLG Sekreterliği, Tanzanya, Dar es Salaam'da bulunmaktadır. ESAAMLG, Haziran 2010'da FATF'nin Ortak Üyesi oldu. Üye ülkeleri; Angola, Botsvana, Etiyopya, Eswatini, Kenya, Lesoto, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Mozambik, Namibya, Ruanda, Güney Afrika, Seyşeller, Tanzanya, Uganda, Zambiya, Zimbabve'dir.[113]

2.1.5.1.5. Orta Afrika'da Kara Para Aklama Görev Gücü

Orta Afrika'da Kara Para Aklama Görev Gücü (Groupe d'Action contre le blanchiment d'Argent en Afrique Centrale (GABAC)) Orta Afrika Ekonomik ve Parasal Topluluğu'nun bir organıdır. 2000 yılında SGA/TF ile mücadele etmek, üyelerinin FATF standartlarına uygunluğunu değerlendirmek, üye devletlere teknik yardım sağlayarak ve uluslararası işbirliğini kolaylaştırmak amacıyla kurulmuştur. GABAC, Şubat 2012'de beri FATF ile birlikte çalışarak FATF-Tarzı Bölgesel bir organın gerekliliklerini yerine getirmektedir. Ekim 2015'te FATF, GABAC' ı ilişkili bir üye olarak kabul etmiştir. GABAC' ın ortak üyeliği, FATF küresel ağının erişimini Orta Afrika'ya kadar genişletmiştir. Üye ülkeleri; Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kongo Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DRC),Ekvator Ginesi, Gabon'dur.[114]

[113] https://www.fatf-gafi.org/pages/easternandsouthernafricaanti-moneylaunderinggroupesaamlg.html(Erişim Tarihi:13.12.2021)
[114] https://www.fatf-gafi.org/pages/gabac.html (Erişim Tarihi:13.12.2021)

2.1.5.1.6. Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü

Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü, GAFILAT'ın (eski adıyla Güney Amerika Mali Eylem Görev Gücü (GAFISUD) olarak biliniyordu) SGA/TF ile mücadele için kapsamlı bir küresel strateji geliştirmek ve uygulamak için çalışan bölgesel organizasyondur. GAFILAT, SGA/TF mücadele önlemlerinin uygulanmasında bölgesel faktörlerin dikkate alınmasını sağlar. GAFILAT, Güney Amerika'da SGA/TF mücadele çabalarını entegre etme çabalarına dayanmaktadır. GAFISUD olarak 8 Aralık 2000'de Kolombiya'nın Cartagena kentinde dokuz Güney Amerika ülkesinin hükümetlerinin temsilcileri tarafından bir mutabakat zaptı vasıtasıyla ortaya çıkmıştır. Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) aynı zamanda Amerika Kıtası Uyuşturucu Suistimaline Karşı Komisyon (CICAD) aracılığıyla danışman sıfatıyla üyedir.

GAFILAT, bölgedeki SGA/TF ile mücadele eğitim ve öğretim çabalarını karşılıklı değerlendirmelerle yürütmekte ve koordine etmektedir. GAFILAT, 2006 yılında FATF' nin Ortak Üyesi olmuştur. GAFILAT üyeleri; Arjantin Bolivya Brezilya Şili Kolombiya Kosta Rika Küba Dominik Cumhuriyeti Ekvador Guatemala Honduras Meksika Nikaragua Panama Paraguay Peru Uruguay'dır.[115]

2.1.5.1.7. Batı Afrika'da Kara Para Aklama ile Mücadele Hükümetlerarası Eylem Grubu

Batı Afrika Bölgesi (GIABA) , 10 Aralık 1999 tarihinde ECOWAS Devlet ve Hükümet Başkanları Otoritesinin kararı ile kurulmuştur. GIABA üyeleri, SGA/TFÖ mücadelenin dünya toplumu için küresel işbirliği gerektiren öneme sahip konular olduğunu kabul etmektedir. Ayrıca, ülkelerin ekonomilerinin ve finansal sistemlerinin, terör faaliyetlerinden elde edilen kara paranın ve gelirlerin aklanmasından korunması gerektiği GIABA üyeleri, Batı Afrika bölgesinin bu sorunları ele alması ve bunlara küresel çözümler bulması gerektiğini kabul etmektedir. GIABA, Haziran 2010'da FATF' nin Ortak Üyesi oldu. GIABA Üyeleri; Benin, Burkina Faso, Cape Verde, Komorlar, Fildişi Sahili, Gambiya, Gana, Gine Bissau, Gine Conakry, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, Togo'dur.[116]

[115] https://www.fatf-gafi.org/pages/gafilat.html (Erişim Tarihi:15.12.2021)
[116] https://www.fatf-gafi.org/pages/intergovernmentalactiongroupagainstmoneylaunderinginwestafricagiaba.html (Erişim Tarihi:15.12.2021)

2.1.5.1.8. Orta Doğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü

Ortadoğu ve Kuzey Afrika (MENA) Bölgesi'nde FATF standartlarına uyumu artırmak için kendi bölgeleri arasında işbirliği yapmak ve dünya çapında uyumu artırmak için diğer uluslararası ve bölgesel kuruluş, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. SGA/TF/KİSY ile mücadeleye ilişkin FATF 40 Tavsiyelerini kabul etmek ve uygulamaktadır.

SGA/TF ile ilgili bölgesel nitelikteki sorunları belirleyerek konuyla ilgili deneyimleri paylaşarak ve bunlarla başa çıkmak için çözümler geliştirmek için ortaklaşa çalışmaktadır. Üye ülkelerdeki kültürel değerlere, anayasal çerçevelere ve hukuk sistemlerine aykırı olmayacak şekilde SGA/TF ile etkin bir şekilde mücadele etmek için bölge genelinde önlemler almaktadır. Üye ülkeleri; Cezayir, Bahreyn, Cibuti, Mısır, Moritanya İslam Cumhuriyeti, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Libya, Fas, Umman, Filistin Yönetimi, Katar, Irak, Suudi Arabistan, Somali, Sudan, Suriye, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen'dir.[117]

2.1.5.1.9. Kara Para Aklamayı Önleme Önlemlerinin Değerlendirilmesine İlişkin Uzmanlar Komitesi

MONEYVAL, 46 üyeli bir Avrupa Birliği örgütü olan Avrupa Konseyi'nin sürekli bir izleme mekanizmasıdır. MONEYVAL, SGA/TF ile mücadele için başlıca uluslararası standartlara uygunluğu ve bunların uygulanmasının etkinliğini değerlendirme görevinin yanı sıra sistemlerinde gerekli iyileştirmeler konusunda ulusal makamlara tavsiyelerde bulunma görevi ile görevlendirilmiştir. MONEYVAL ayrıca SGA/TFÖ yöntemleri, eğilimleri ve tekniklerine ilişkin tematik tipoloji araştırmaları yürütmektedir. MONEYVAL aslen FATF gözlemcisidir ve Haziran 2006'dan itibaren ortak üyedir.

19 Avrupa Konseyi üyesi ülke FATF tarafından değerlendirilirken, 27 Avrupa Konseyi üyesi ülke MONEYVAL üyesidir. İki FATF üyesi, FATF Başkanı tarafından iki yıllık bir süre için MONEYVAL üyesi olarak belirlenir. 2022 itibariyle bunlar Almanya ve Birleşik Krallık'tır. Aşağıdaki ülkeler veya yargı bölgeleri de aynı şekilde MONEYVAL üyesidir: İsrail; Holy See (Vatikan Şehir Devleti dâhil); Guernsey, Jersey ve Man Adası'nın Birleşik Krallık Kraliyet Bağımlılıkları; ve Cebelitarık Britanya Denizaşırı Toprakları. MONEYVAL tarafından değerlendirmeye tabi ülkeler ve yargı bölgeleri; Arnavutluk, Andora, Ermenistan,

[117] https://www.fatf-gafi.org/pages/menafatf.html

Azerbaycan, Bosna Hersek, Bulgaristan,Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti ,Estonya, Gürcistan, Macaristan, Holy See (Vatikan Şehir Devleti dahil), İsrail, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya ,Malta, Moldova, Monako, Karadağ, Kuzey Makedonya, Polonya, Romanya, San Marino, Sırbistan, Slovak cumhuriyeti ,Slovenya Guernsey' in Birleşik Krallık Kraliyet Bağımlılıkları, Jersey Birleşik Krallık Kraliyet Bağımlılıkları, Man Adası'nın Birleşik Krallık Kraliyet Bağımlılıkları , Cebelitarık Britanya Denizaşırı Toprakları, Ukrayna'dır.[118]

2.1.6. Egmont Grubu

Küresel çapta mali istihbarat birimlerine terörün finansmanı, kara para aklama ve ilişkili öncül suçlarla mücadele etmede uzmanlık ve finansal bilgi ve işbirliğini teşvik eden kolaylaştıran etkili bir platformdur. Brüksel'de 24 ülke ve 8 uluslararası örgütün bir araya gelmesiyle "Egmont Grubu" 9 Haziran 1995 tarihinde oluşturulmuştur. Grubun amacı Mali İstihbarat Birimleri' ne ilgili suçlarla mücadele kapsamında deneyim paylaşımı, teknolojik destek sağlama ve eğitim aktarımıyla istihbarat birimlerindeki uluslararası bilgi değişimini sistematik bir yapıya kavuşturmaktır.[119]

Egmont Grubu'na göre MİB' lerin idari, kolluk ve savcılık modeli olmak üzere üç modele göre sınıflandırılabilir. İdari modelde MİB, Maliye Bakanlığı ve Merkez Bankası gibi denetleyici bir otoriteye bağlı veya bağımsız bir idari makam vasfında görev yapmaktadır. Kolluk modeline göre, MİB, polis teşkilatına bağlı bir birim olarak çalışır. Savcılık modeline göre ise, MİB' in savcılığa bağlı bir otorite olarak faaliyette bulunmasından bahsedilir. Türk hukukunda da Varşova Sözleşmesi'nin 46'ıncı maddesi 13. Fıkrası uyarınca taraf devletler MİB kurumunu belirlemeleri gerektiğine yer verilmiştir. Türkiye'de de MİB kurumu MASAK olarak belirlenerek Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlanarak idari model esas alınmıştır.[120]

2.1.7. Basel Komitesi

1974 yılında on ülkenin merkez Bankası başkanları tarafından kurulan Basel komitesi üye ülkeler arasında düzenli bir işbirliği oluşturmak üzere bankacılık yönetim,

[118] https://www.fatf-gafi.org/pages/moneyval.html (Erişim Tarihi:18.12.2021)
[119] MASAK, Egmont Grubu, https://masak.hmb.gov.tr/egmont-grubu (Erişim Tarihi:08.03.2021)
[120] Paul Allen Schott, **"Reference Guide to Anti Money Laundering and Combating the Financing Terrorism,The International Monetary Fund"**,Washington D.C.2006, s. VII-9,10; Koh,Suppressing Terrorist Financing,s.54-55.

denetim kalitesini arttırma amacıyla ile standartlar geliştiren bir kuruluştur. Basel Komitesi üyeliği 28 yargı bölgesinden 45 kuruma ulaşmıştır. Bankacılık denetimi temel prensipler içerisine suç gelirinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi hakkında FATF ile uyumlu olacak şekilde rehberler ve yönergeler oluşturup uygulamaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. [121]Temmuz 2020 yılında bankalar için denetçiler arasında işbirliği ve bilgi alışverişine ilişkin kara para aklama ve terörün finansmanı ile bağlantılı risklerin sağlam yönetimi 2014 rehberini revize etmiştir.

Revize edilen rehberin 4. Bölümü 96. Paragraf alanında "Denetçilerin rolü" ve Ek 5 "ihtiyatlı ve AML/ CFT denetçileri arasındaki etkileşim ve işbirliği" konularını kapsamaktadır. Özellikle Ek-5 kısmında bir bankanın yetkilendirmeyle ilgili prosedürleri, devam eden denetim ve uygulama eylemleri ile ilgili olarak etkili ve verimli işbirliğini kolaylaştırmak için belirli ilkeleri, tavsiyeleri ve açıklayıcı örnekleri ortaya koymaktadır.[122]

2.1.8. Wolfsberg Grubu

Wolfsberg grubu 13 küresel banka; Banco Santander, Bank of America, Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Ltd, Barclays, Citigroup, Credit Suisse, Deutche Bank, Goldman Sachs, HSBC, JP Morgan Chase, Societe Generale, Standard Chartered Bank ve UBS'ten oluşmaktadır.

SGA/TF politikalarına ilişkin finansal suç risklerinin yönetimi için çerçeveler ve rehberlik geliştirmeyi amaçlayan Wolfsberg Grubu, Muhabir Bankacılık Durum Tespiti Anketi (CBDDQ) için bir araya gelmesi ile işbirliği ile İsviçre'nin Wolfsberg şatosunda kurulan bir uluslararası organizasyon 2000 yılında kurulmuştur. Wolfsberg grubunun amacı yine SGA/TFÖ gibi bunların önlenmesine yönelik rehberlerin oluşturulması kapsamında aslında standart bir soru seti belirlemektedir. Wolfsberg grubu bankalar başta olmak üzere finansal kuruluşların politikalarında esas aldığı birçok standartlar ortaya koymuştur. SGA/TFÖ'ye yönelik standart soru setleri yayınlamaktadır, periyodik olarak güncellemektedir.

Wolfsberg Grubu, Muhabir Bankacılık Durum Tespiti Anketinin (CBDDQ) 1.3 versiyonunun yanı sıra güncellenmiş destekleyici sıkça sorulan sorular, tamamlama kılavuzu

[121] https://www.bis.org/bcbs/history.htm (Erişim Tarihi:09.03.2021)
[122] https://www.bis.org/bcbs/publ/d505.htm (Erişim Tarihi:09.03.2021)

ve kapasite Geliştirme Kılavuzunu, Mali Suçlara Uyum Anketi'ni (FCCQ) daha fazla netlik ve kullanım kolaylığı odaklı değişikliklerle güncellemiştir.[123]

2.2. Uluslararası Finansal Örgütlerin Rolü

2.2.1. IMF ve Dünya Bankası

IMF'in görevi finansal istikrarı ve parasal işbirliğini teşvik etmek, istihdamı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi destekleyip küresel yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olmaktır. Dünya Bankasının görevi ülkelerin belirli projeleri uygulamalarına yardımcı olmak için finansal destek sağlayarak uzun vadeli ekonomik kalkınmayı ve yoksulluğun azaltılmayı desteklemektir. Görevleri farklı olsa da bazı konularda işbirliği içinde hareket edebilmektedirler. Aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadelede Dünya Bankası ve IMF benzer ortak çalışmalar yürütmektedirler.

IMF ve Dünya Bankası, BM, FATF ve FATF benzeri bölgesel kuruluşlar da dahil olmak üzere uluslararası kuruluşlarla yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. IMF ve Dünya Bankası SGA/TFÖ politikalarının uluslararası düzeyde ve üyelerinin ulusal çerçevelerde şekillenmesine yardımcı olmaktadır. IMF, finansal sektör değerlendirme programları hesaplar ve fon destekli programlarda finansal bütünlük ile ilgili önlemlerin uygulanmasına yönelik geliştirme faaliyetleri ve araştırma projelerini yürütmektedir. Uluslararası standartlarına uygunluk ve yardım programları eksikliklerinin giderilmesine gelişmesini takip etmekte, sanal para birimleri finansal teknoloji (fintech) eğilimleri, yolsuzluğun maliyetleri ve bunları hafifletme stratejileri yasa dışı finansal akışlarda mobil bankacılık ilişkilerinin çekilmesi gibi konularla da nasıl etkileşime girdiğini analiz etmektedir. IMF için finansal bütünlük konularının önemi giderek daha fazla anlaşılmaya çalışılmaktadır. Özellikle kara paranın aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi ve nükleer silahların yayılmasının finansmanının mevcut suçların olası sonuçları ile ilgilenmektedir. Bu sonuçların finans sektörü ve ekonomiye olası etkileri ile ilgilenmektedir. Bu suçlar, finans sektörünün istikrarını ve ülkenin dış istikrarını tehdit edebilir. Bu durumda da kanun ve düzeni iyi yönetimi, düzenleyici etkinliği, yabancı yatırımları ve uluslararası sermaye akışları da etkilenebilir.

[123] https://www.wolfsberg-principles.com/wolfsbergcb (Erişim Tarihi:10.03.2021)

IMF ve Dünya Bankası Eylül 2001 terör saldırısının ardından TF ile mücadeleyi de içerecek şekilde çalışmalarını genişletmiştir. SGA/TFÖ ile mücadele bir ülkenin ekonomik istikrarını doğrudan ya da dolaylı tehdit edebilir. Bu sebeple IMF de üye ülkelerin terörle mücadele finansmanı çabalarını desteklemek ve teşvik etme konusunda aktif hale gelmiştir. Analiz ve politika tavsiyesinden finansal sektörlerin bütünlüğünü değerlendirmeye ve gerektiğinde finansal yardım sağlamaya, ülkelerin kurumları inşa etmesine ve operasyonel etkililiği artırmalarını yardımcı olmaya kadar fonun temel çalışmasının bir parçası haline getirmişlerdir. [124]

Dünya Bankası ve IMF tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında; uluslararası diyalogun geliştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulmuş olup bu kapsamda uluslararası SGA/TF ile mücadele değerlendirme metodolojisinin geliştirilmesi ve eğitim faaliyetlerinin yoğunlaştırılması yoluyla kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bir ülkenin SGA/TF ile mücadele için kurumsal çerçevesinin oluşturulması veya geliştirilmesi için ülkenin idarecilerinin farkındalık düzeyinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla Dünya Bankası ve IMF, SGA/TFÖ ile mücadelede bölgesel politika diyaloglarını içeren ve üye ülkelerle yapılan karşılıklı görüşmeler neticesinde hazırlanan bir doküman serisi çalışması başlatmıştır. Belgelerde; yasadışı para hareketleriyle mücadele ülkelerin karşılaştıkları sorunların tespiti, başarı hikâyelerinin paylaşılması, ülkelerin SGA/TF ile mücadele alanında ihtiyaç duydukları yardım türlerinin belirlenmesi gibi amaçlar belirlenmiş ve bu çerçevede gerekli çalışmalar yürütüldüğü yer almaktadır.[125]

[124] https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism (Erişim Tarihi: 14.03.2021)

[125] P.A.Schott, **"Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Second Edition and Supplement on Special Recommendation IX",** Washington, The World Bank/IMF, 2006, s. X-3,4 .X5,6.

3. TERÖRÜN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE FATF TAVSİYELERİ VE TÜRKİYE 2019 4. TUR KARŞILIKLI DEĞERLENDİRMESİ

3.1. FATF Tavsiye Kararları

FATF Tavsiye kararları öncelikle 1990 yılında suç gelirlerinin aklanması kapsamınca oluşturulmuştur. Viyana Konvansiyonu'ndan yararlanılarak oluşturulan tavsiyeler sırasıyla 1996, 2001, 2003, 2004 ve 2012 yıllarında güncellenmiştir. Özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası terörizmin finansmanını önlemeye yönelik tavsiye kararlarına ek olarak terörün finansmanını önlemeye yönelik 9 özel tavsiye kararı "Birleşmiş Milletler Belgelerinin Onaylanması ve Yürülüğe Girmesi, Terörizmin, Terörist Eylemlerin ve Terör Örgütlerinin Finansmanının Suç Haline Getirilmesi, Terörist Mal Varlıklarının dondurulması ve müsaderesi, Terörizmle ilgili şüpheli işlemlerin bildirimi, Uluslararası iş birliği, Alternatif havale yöntemleri, Elektronik transferler, Kar amacı gütmeyen kuruluşlar, Kuryeler aracılığıyla para nakli" çıkarmıştır. Terörün finansmanı kapsamındaki özel tavsiyelerin çoğu 40 Tavsiye'nin geneline yayılarak 2012 yılında revize edilerek son halini almış ve özel tavsiyelere olan ihtiyacı ortadan kaldırmıştır. Bu kapsamda FATF'nin 40 Tavsiyesi aşağıdaki şekilde 7 temel başlıkta sınıflandırılmaktadır.[126]

3.1.1. Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Politikaları ve Koordinasyon

3.1.1.1. Risklerin Değerlendirilmesi ve Risk Bazlı Yaklaşımın Uygulanması

Ülkeler, kendi SGA/TF risklerini tespit ederek belirleyebilmeli ve risklerini değerlendirmek için faaliyetlerini koordine edecek bir otorite veya teknik mekanizma kurarak gerekli tedbirleri alması gereğini içeren tavsiyedir. Bu risklerin etkili bir şekilde azaltılmasını sağlamak amacıyla kaynaklarını yönlendirmelidir. Risk değerlendirmelerini esas alarak ülkeler, SGA/TFÖ azaltılmasına yönelik tedbirlerin, tespit edilen risklerle orantılı olacak şekilde risk bazlı bir yaklaşım uygulanması gerektiğine değinilmektedir.

[126] Mali Eylem Görev Gücü (FATF), **Kırk Tavsiye** https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/FATF-Tavsiyeleri-2012.pdf (Erişim Tarihi:30.01.2021)

3.1.1.2. Ulusal İş Birliği ve Koordinasyon

Ülkeler SGA/TF/KİSY finansmanıyla ulusal mücadele etmek için, politika belirleyici kurum/kuruluşların, MİB'lerin, yasa uygulayıcıların, denetim ve çeşitli yetkili makamlarının, politika/prosedürler belirlemesi gerekliliğine değinir. Tüm ilgili makamların belirlenen politikalara uyarak işbirliği yapmasını ve uygun olunduğunda bir araya gelerek politika ve faaliyetlerinin geliştirip uygulanmasına katkı sağlamaları gerekliliğine yer verir. Ülke çapına uygulamayı yayarak koordine edecek etkili mekanizmaları sağlamalıdır. Bu sürecin, SGA/TFÖ ile mücadele yükümlülüklerinin Veri Koruma ve Gizlilik kanunları ve diğer benzer hükümlere uyumunu sağlamak üzere ilgili makamlar arasında işbirliği ve koordinasyonu kapsaması gerektiğine yer verilmektedir.

3.1.2. Kara Para Aklama ve Müsadere

3.1.2.1. Kara Para Aklama Suçu

Ülkelerin SGA'yı, Viyana ve Palermo Konvansiyonlarını temel alarak suç saymalarının önemine, ülkelerin SGA suçunu, öncül suçları en geniş şekilde kapsayarak bütün ağır suçlara uygulanması gerektiğine yer verilmektedir.

3.1.2.2. Malvarlığının Dondurulması ve Geçici Tedbirler

Ülkeler, kendi iç hukukunun temel prensiplerine uygun olduğu derecede, terör eylemlerinin finansmanının önlenmesine ilişkin Birleşmiş Milletler kararları uyarınca teröristlerin, terörizmi finanse edenlerin ve terör örgütlerinin fonlarını veya diğer mal varlıklarını gecikmeksizin dondurmak için önlemler almalıdır. Her ülke ayrıca, yetkili makamların, terörizmin, terör eylemlerinin veya terör eylemlerinin finansmanında kullanılan veya bu faaliyetlerde kullanılması amaçlanan veya tahsis edilen malvarlığına el koymasına ve müsadere etmesine olanak sağlayacak yasal tedbirler de dahil olmak üzere tedbirler almalı ve uygulamalıdır.

Dondurulacak fonlar veya diğer mal varlıkları, RES/1267(1999) ve RES/1373(2001) kapsamında dondurulmaya tabi olanları içerir. Bu tür fonlar veya diğer varlıklar, doğrudan veya dolaylı olarak belirlenmiş kişiler tarafından tamamen veya müşterek olarak sahip olunan veya kontrol edilenleri de kapsamaktadır. BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin

Uluslararası Sözleşme (1999) kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak, yargı yetkileri mal varlıklarını dondurabilmeli veya fonlara veya diğer varlıklara el koyabilmesi gerekliliğine değinilmektedir.

3.1.3. Terörün Finansmanı ve Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı

3.1.3.1. Terörizmin Finansmanı Suçu

Ülkelerin, TF'yi Terörün Finansmanı Konvansiyonunu esas alarak suç sayması gerekliliğine aynı zamanda sadece terör eylemlerinin finansmanının değil, belirli bir terör eylemi veya eylemlerle bağlantılı olmasa bile terör örgütlerinin, bireysel finansmanını da suç kapsamına alınmasına değinilmektedir.

3.1.3.2. Terörün ve Terörizmin Finansmanıyla İlgili Olarak Hedeflenen Finansal Yaptırımlar

Ülkeler, terörün ve TFÖ'ye ilişkin BMGK Kararlarına uymak amacıyla hedeflenen finansal yaptırım sistemleri uygulamalıdır. Bu kararlar ülkeleri, 1267 (1999) ve müteakibindeki kararları da kapsayacak şekilde BMGK tarafından veya bu Konseyin yetkisince belirlenen veya 1373 (2001) sayılı karara uygun olarak ilgili ülke tarafından belirlenen kişi ya da kuruluşların fonlarını ya da diğer malvarlıklarını gecikmeden dondurmaya ve herhangi bir fon veya diğer malvarlığının doğrudan veya dolaylı olarak bu kişi veya kuruluşun menfaatine sunulmaması gereğine değinmektedir.

3.1.3.3. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanına İlişkin Hedeflenen Finansal Yaptırımlar

Ülkeler, 2008 yılında ortaya güvenlik sorunu olarak çıkan KİSY ve bunun finansmanının önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına ilişkin BMGK Kararlarına uymak amacıyla hedeflenen finansal yaptırımların uygulamasıdır. Bu kararlar ülkeleri BM Şartı gereğince BMGK tarafından veya bu Konseyin yetkisi dahilinde belirlenen kişi ya da kuruluşların fonlarını veya diğer malvarlıklarını gecikmeksizin dondurmaya ve herhangi bir fon veya

malvarlığının bu kişi veya kuruluşların menfaatine doğrudan veya dolaylı olarak sunulmamasını sağlamaya yer vermektedir.

3.1.3.4.Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar

Ülkeler TF is kötüye kullanılabilecek kuruluşlarla ilgili yasa ve yönetmeliklerin yeterliliğini gözden geçirmelidir. KAGK'lar özellikle savunmasızdır ve ülkeler bunların kötüye kullanılmamasını sağlamalıdır: Ülkeler KAGK'ları, terörizmin finansmanı istismardan korumak için bu kuruluşlara risk bazlı yaklaşım doğrultusunda tedbirler uygulaması gerekliliğine yer vermektedir.

3.1.4. Önleyici Tedbirler

3.1.4.1. Finansal Kuruluşlara İlişkin Gizlilik Yasaları

Ülkelerin, finansal kuruluşlara ilişkin gizlilik yasalarının FATF Tavsiyelerinin uygulanmasına engel teşkil etmeyecek şekilde olmasına yer vermektedir.

3.1.4.2. Müşterinin Tanınması

Finansal kuruluşların isimsiz veya kimliği belirli olmayan sahte isimlere ait hesap bulundurmasının yasaklanması Finansal kuruluşların müşterini tanı tedbirlerini uygulama zorunluluğuna ilişkin prensip yasa ile düzenlenmelidir. Her ülke, yasal düzenlemelerle belirli müşterini tanı yükümlülüklerini zorunlu hale getirmeyi belirlemelidir.

Finansal kuruluşlar müşteri ya da gerçek faydalanıcının kimliğini, iş ilişkisinin tesisinden önce veya iş ilişkisi tesis ederken teyit etmeye zorunlu tutulmalıdır. Ülkeler, finansal kuruluşlara SGA/TF risklerinin etkili bir şekilde yönetildiği durumlarda ve teyit işleminin iş ilişkisinin normal akışını kesintiye uğratmaması gerektiği durumlarda, teyit işleminin en kısa sürede tamamlanabilmesi için basitleştirilmiş tedbirler uygulanabileceğine değinilmektedir.

3.1.4.3. Kayıtların Saklanması

Finansal kuruluşların, yetkili makamlardan gelecek bilgi taleplerini ivedilikle karşılayabilmek için, ulusal ve uluslararası işlemlere ilişkin gerekli bütün kayıtları en az beş yıl süreyle saklamalıdır. Bu kayıtların, yapılan her bir işlemin yinelenmesinde veya gerektiğinde suç fiilinin kovuşturulmasında delil olabilecek yeterlilikte olması gerekmektedir.

Finansal kuruluşlara müşterini tanı tedbirleri gereğince elde edilen bilgilerin ve işlem kayıtlarının saklanması zorunluluğu yasa ile getirilmelidir. Müşterinin tanınması kapsamındaki bilgiler ve işlem kayıtları, gerekli yetki üzerine ulusal yetkili makamların sunulmaya hazır bulundurulmasına yer verilmiştir.

3.1.4.4. Siyasi Nüfuz Sahibi Kişiler

Finansal kuruluşlara, yabancı siyasi nüfuz sahibi kişilerle ilgili olarak (ister müşteri ister gerçek faydalanıcı olsun) müşterinin tanınması hususundaki olağan tedbirleri Finansal kuruluşların alması gerektiğine yer vermektedir. Müşterinin veya gerçek faydalanıcının yerli siyasi nüfuz sahibi bir kişi ya da uluslararası bir kuruluş tarafından üst düzey bir görevde olan bir kişi olup olmadığını belirlemek için gerekli tedbirleri almaya zorunlu tutulması hususuna yer vermektedir.

3.1.4.5. Muhabir Bankacılık

Finansal kuruluşlara, yurt dışı muhabir bankacılık ilişkileri ve diğer benzer işlemlerle ilgili olarak müşterinin tanınmasının gerektirdiği tedbirleri almakla birlikte Finansal kuruluşların paravan bankalar ile muhabir bankacılık ilişkisine girmeleri yasaklanmalıdır. Finansal kuruluşlara, muhatap kuruluşların hesaplarının paravan bankalar tarafından kullanılmasına izin verilmediğinden emin olmaları zorunluluğu getirilmesi gerektiğinde yer vermektedir.

3.1.4.6. Para veya Değer Transferi Hizmetleri

Ülkeler, para veya değer transferi hizmeti sağlayan gerçek veya tüzel kişilerin kayıtlı olmaları ve bunların FATF Tavsiyelerinin gerektirdiği ilgili tedbirlere uyumunun sağlanması ve izlenmesinin kapsamında etkili sistemleri edinmeleri yönünde tedbir alınması gerektiğine yer vermektedir. Ülkelerin, para veya değer transferi hizmetini kayıtlı veya lisans sahibi olmadan yerine getiren gerçek veya tüzel kişileri tespit ederek bunlara ilişkin yaptırımlar uygulamak için tedbir almalıdır. Ülkeler, acenteleri olan para veya değer transferi hizmet sağlayıcılarının, acentelerinin kendi SGA/TF ile mücadele programlarına dahil olmasını ve bu programlara uyumlarının izlenmesini kontrol edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

3.1.4.7. Yeni Teknolojiler

Ülkeler ve finansal kuruluşlar; yeni ürünlerin ve iş uygulamalarının geliştirilmesine, hem yeni hem de mevcut ürünler için yeni veya gelişen teknolojilerin kullanımına bağlı olarak ortaya çıkabilecek SGA/TF risklerini tespit etmeli ve değerlendirmelidir. Finansal kuruluşlar bakımından böyle bir risk değerlendirmesi yeni ürünlerin, iş uygulamalarının yeni ve gelişen teknolojilerin kullanımından önce yapılmalıdır. Finansal kuruluşlar bu riskleri yönetmek ve azaltmak için uygun tedbirler almalıdır.

3.1.4.8. Elektronik Transferler

Ülkeler, finansal kuruluşların elektronik transferlerde ve ilgili mesajlarda göndericiye ilişkin gerekli ve doğru bilgileri ve ilişkin gerekli bilgileri almalarını ve söz konusu bilgilerin ödeme zinciri boyunca elektronik transfer veya bağlı mesajda yer almasını temin etmelidir. Ülkeler, finansal kuruluşların elektronik transferleri, gönderici veya alıcıya ilişkin gerekli kaynak bilgileri alarak eksik olanları tespit etmek amacıyla izlemelerini sağlamalı ve uygun önlemleri almalıdır.

3.1.4.9. Üçüncü Taraflara Güven

Ülkelerin, finansal kuruluşlarını, müşterinin tanınması tavsiyesindeki tedbirlerine ilişkin yükümlülükleriyle belli şartları yerine getirmeleri halinde izin verebileceğine ve bu izin verildiğinde, müşterinin tanınması tedbirleri ile ilgili nihai sorumluluğun üçüncü kişiye güvenen finansal kuruluşta kalacağına yer verilmektedir.

3.1.4.10. İç Kontroller ve Yurt Dışı Şube ve Bağlı Kuruluşlar

Finansal kuruluşlar, SGA/TF ile mücadele programları uygulamaya zorunlu tutulmalıdır. Finansal gruplar, SGA/TF ile mücadele amacıyla, grup içinde bilgi paylaşımı için politika ve prosedürlerini de içerecek şekilde bu programları uygulamalıdır.

3.1.4.11. Yüksek Riskli Ülkeler

Finansal kuruluşlar, FATF'nin sıkı müşteri tanı tedbirleri uygulanmasını gerekli gördüğü veya riskli belirlediği ülkeler bazında gerçekleştirebilir. Gerçek ve tüzel kişiler ile finansal kuruluşlarla yürütülen iş ilişkilerinde ve işlemlerde yüksek riskli belirlenen ülkeler parametreleri kapsamında sıkı müşterini tanı tedbirleri uygulamasına tabi tutulması gerektiğine yer verilmektedir.

3.1.4.12. Şüpheli İşlem Bildirimi

Bir finansal kuruluşun, fonların bir suç faaliyetinden elde edilen gelir olduğundan ya da TF ile ilgili olduğundan şüphe duyduğu veya şüphelenmesi için makul sebepleri olduğunda, bu şüphelerini mali istihbarat birimine ivedilikle bildirmesinin yasalarla zorunlu tutulması gerekmektedir.

3.1.4.13. Bilgi Sızdırma ve Gizlilik

Finansal kuruluşların, bunların çalışanlarının ŞİB'lerinin veya ilgili bilginin mali istihbarat birimine iletildiğini bilgisinin ifşalanması kanunla yasaklanmalıdır.

3.1.4.14. Finansal Olmayan Belirli İş ve Meslekler- FOBİM: Müşterinin Tanınması

Müşterinin tanınması ve kayıt tutma yükümlülükleri aşağıdaki durumlarda FOBİM'ler için uygulanır:

- Kumarhaneler
- Emlakçılar
- Değerli maden ve değerli taş ticareti ile uğraşanlar
- Avukatlar, noterler, diğer bağımsız hukuk işleri ile uğraşanlar ve muhasebeciler
- Trust ve şirket hizmeti sağlayanlar

3.1.4.15. FOBİM: Diğer Tedbirler

İç Kontroller ve Yurtdışı Şube ve Bağlı Kuruluşlar ve Bilgi sızdırma ve güvenlik tavsiyelerinin FOBİM'ler için de geçerli olduğuna bu tavsiye kararında yer verilmiştir. Aynı zamanda Avukatlar, noterler, diğer bağımsız hukuk işleri ile uğraşanlar ve muhasebeciler, müşterileri adına veya onlar için belirli faaliyetlerle ilgili bir finansal işlemle iştigal ettiklerinde, şüpheli işlemleri bildirmeye zorunlu tutulmalıdır. Aynı zamanda diğer FOBİM'lerin de müşterileriyle belirlenmiş bir eşik tutarında veya onun üstünde işlem tesis ettiklerinde şüpheli işlem bildiriminde bulunmaya zorunlu tutulmalıdır.

3.1.5. Tüzel Kişilerde ve Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık

3.1.5.1. Tüzel Kişilerde Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık

Ülkelerin, tüzel kişilerin SGA/TF amacıyla istismar edilmesini önleyici tedbirler alması gerekliliğini vurgular. Ülkelerin tüzel kişilerin gerçek faydalanıcı ve kontrolüne ilişkin, yetkili makamlar tarafından zamanında elde edilebilir veya erişilebilir nitelikteki doğru, güncel bilgileri temin etmelidir. Özellikle, hamiline yazılı hisse senedi veya hamiline yazılı hisse senedi varantı çıkarabilen ya da vekil hissedarlara veya vekil yöneticilere izin veren tüzel kişilerin bulunduğu ülkelerin SGA/TF için istismar edilmemesini sağlayacak etkili tedbirler almalıdır.

3.1.5.2. Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık

Ülkeler, yasal oluşumların SGA/TF amacıyla istismar edilmesini önleyecek tedbirler almalıdırlar. Ülkeler, trust kurucusu, kayyım ve faydalanıcılar hakkındaki bilgiler dahil olmak üzere yetkili makamlar tarafından zamanında elde edilerek erişilebilecek nitelikteki yeterli, doğru ve güncel bilginin mevcut olmasını sağlamaya çalışmalıdır.

3.1.6. Yetkili Makamların Yetki ve Sorumlulukları ve Diğer Kurumsal Tedbirler

3.1.6.1. Finansal Kuruluşların Düzenlenmesi ve Denetlenmesi

Ülkeler, finansal kuruluşların yeterli düzenleme ve denetime tabi olmalarını sağlamalıdır. Yetkili makamlar veya finansal düzenleyici denetleyici otoriteler, suçluların veya onların suç ortaklarının bir finansal kuruluşta gerçek faydalanıcısı olmalarını ya da yönetim fonksiyonuna sahip olmalarını engelleyecek şekilde gerekli yasal veya düzenleyici tedbirleri almalıdır. Ülkeler, paravan banka kurulmasına veya bunların faaliyetlerine devam etmesine izin vermemesi gerektiği vurgulanmıştır.

3.1.6.2. Denetleyicilerin Yetkileri

Denetleyiciler, finansal kuruluşların, SGA/TF mücadele yükümlülüklerini denetlemek veya izlemek ve bu yükümlülüklere uyumunu sağlama konusunda gerekli yetkilere sahip olmalıdır. Denetleyiciler, finansal kuruluşları bu kapsamdaki uyumunun izlenmesiyle ilgili her türlü bilgiyi sağlamaya ve SGA/TF ile mücadele yükümlülüklerine uyulmaması durumunda 35.Yaptırımlar Tavsiyesi kapsamında yaptırım uygulamaya yetkili kılınması gerekmektedir.

3.1.6.3. FOBİM'in Düzenlenmesi ve Denetlenmesi

FOBİM'lerin düzenleme ve denetleme tedbirlerine tabi olması ve SGA/TF ile mücadele düzenlemelerine aykırılık teşkil etmesi durumunda etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlar uygulanabilmesi sağlanmalıdır.

3.1.6.4. Mali İstihbarat Birimleri

Ülkeler, ŞİB'lerinin detayına ilişkin SGA ve buna bağlı öncül suçlar ve TF ilgili diğer bilgilerin alınması, toplanması, analiz edilmesi ve bu analiz sonuçlarının dağıtılmasında ulusal hizmet veren bir mali istihbarat birimi (MİB) kurmalıdır. MİB, bildirimde bulunan kişilerden ek bilgi sağlayabilmeli ve görevini uygun şekilde yerine getirmek için gerekli olan bilgilere zamanında erişim sağlayabilmelidir.

3.1.6.5. Yasa Uygulama ve Soruşturma Makamlarının Sorumlulukları

Ülkeler, belirlenmiş yasa uygulama makamlarının ulusal SGA/TF ile mücadele politikalarınca SGA/TF soruşturmalarından sorumlu olmalarını sağlamalıdır. Belirlenmiş yasa uygulayıcı makamları, en azından gelir sağlayan başlıca suçlarla ilgili tüm olaylarda, SGA/TF paralel bir finansal soruşturma yürütebilmelidir. Ülkeler ayrıca gerekli durumlarda finansal veya malvarlığı soruşturmalarında uzmanlaşmış çok fonksiyonlu (multi-disipliner) gruplardan yararlanmalıdır.

3.1.6.6. Yasa Uygulama ve Soruşturma Makamlarının Yetkileri

Yetkili makam otoriteleri SGA/TF kapsamındaki soruşturmalara bakarken, bu soruşturma, kovuşturmayla ilgili gerekli bilgi ve belgelere erişebilmelidir.

3.1.6.7. Nakit Kuryeler

Ülkeler, nakit para ya da para yerine geçen taşınabilir değerlerin fiziki olarak yurtdışına çıkışını belirlemek için beyan ya da açıklama alacak şekilde sisteminde uygun tedbirler almalıdır. Ülkeler, yetkili makamlarının SGA/TF veya öncül suçlar ile bağlantısı olduğundan şüphelenilen ya da yanıltıcı şekilde beyan edilen veya açıklanan nakit para veya para yerine geçen taşınabilir değerlere yönelik aksiyon alınmasına ilişkin yasal yetkiye sahip olmalarını sağlamalıdır.

3.1.6.8. İstatistikler

Ülkelerin, SGA/TFÖ ile mücadele sistemlerinin etkililiği ve etkinliği ile ilgili konularda kapsamlı istatistikler tutması gerektiğine ilişkin tavsiye kararıdır.

3.1.6.9. Rehberlik ve Geri Bildirim

Yetkili, denetleyici makamlar SGA/TF ile mücadele etmek için ulusal uluslararası tedbirlerin uygulanması, ŞİB konusunda finansal kuruluşlara ve FOBİM'lere yardımcı olacak rehberler hazırlayarak geri bildirimde bulunmalıdır.

3.1.6.10. Yaptırımlar

Ülkeler, 6. ve 8 ila 23. Tavsiyeler kapsamında olan ve SGA/TF ile mücadele yükümlülüklerine uymayan gerçek ve tüzel kişilere karşı uygulanabilir adli, hukuki veya idari bir dizi etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımların bulunmasını sağlamalıdır. Yaptırımlar sadece FOBİM' lere ve finansal kuruluşlara uygulanmakla kalmamalı aynı zamanda yöneticilerine de uygulanabilir olmalıdır.

3.1.7. Uluslararası İş Birliği

3.1.7.1. Uluslararası Araçlar

Ülkelerin, Viyana, Palermo, Yolsuzluğa Karşı BM ve 1999 tarihli Terörün Finansmanı Konvansiyonuna taraf olmasını, bu uluslararası konvansiyonları tam olarak uygulamak için acil tedbirler alması gerektiğine değinilmektedir.

3.1.7.2. Karşılıklı Adli Yardımlaşma

Ülkeler, SGA/TF, öncül suçlarla ilgili soruşturma, kovuşturma ve ilgili yargı süreçlerinde mümkün olduğunca karşılıklı adli yardım sağlamalıdır. Ülkeler yardımın sağlanması noktasında yeterli yasal dayanakları oluşturmalı ve işbirliğini güçlendirmek için uygun antlaşmalar, düzenlemelere ya da diğer mekanizmalara sahip olması gerektiğine yer verilmiştir.

3.1.7.3. Karşılıklı Adli Yardımlaşma: Dondurma ve Müsadere

Ülkelerin, yabancı ülkeler tarafından yapılan, aklanan malvarlığının; SGA/TF ya da öncül suçtan elde edilen gelirlerin; bu suçların işlenmesinde kullanılan veya kullanılmak

istenilen araçlarla, malvarlığının tespiti, el konulması, dondurulması veya müsaderesi taleplerine cevap verebilmesi gerekmektedir.

3.1.7.4. Suçluların İadesi

Ülkeler, ivedilikle SGA/TF ile ilgili iade taleplerini yapıcı ve etkili bir şekilde yerine getirmelidir. Ülkeler ayrıca TF, terörist faaliyetler ya da terör örgütleri kapsamında suçlanan kişilere güvenli bölgeler sağlanmaması için tüm tedbirleri alması gerekmektedir. Suçluların iadesi için karşılıklı olarak söz konusu eylemi suç olarak kabul etmesi şartıyla bu zorunluluk yeterli sayılabileceğine değinilmektedir.

3.1.7.5. Diğer İş Birliği Şekilleri

Ülkeler, yetkili makamlarının SGA, buna bağlı öncül suçlar ve TF ile ilgili geniş kapsamlı etkili uluslararası işbirliği sağlamalıdır. Ülkeler bunu resen ya da istek üzerine yapabilmeli, işbirliğinin sağlanması için yasal bir dayanak bulmalıdır. Ülkeler aynı zamanda yetkili makamlarını işbirliğinde bulunmak için görevlendirmeli ve yetkili bir makam, ikili ya da çok taraflı anlaşma yoluyla ya da bir Mutabakat Muhtırası gibi düzenleyici işlemlere ihtiyaç duyarsa, zamanında müzakere ederek ve imzalamalıdır.[127]

3.2. FATF Karşılıklı Ülke Değerlendirme Metadolojisi

FATF, belirlediği 40 tavsiye kararlarınca risk bazlı belirlediği standartlar ve kural setlerine göre ülkelerin uyum düzeylerini değerlendirmektedir. Uluslararası kamuoyuyla paylaşılan Karşılıklı değerlendirme raporu, bir ülkenin SGA/TF/KİSY mücadeleye yönelik ulusal ve uluslararası önlemlerinin bir değerlendirmesini kapsamaktadır. İlk olarak 27 Şubat 2004 tarihinde yayımladığı metodolojisini değişen koşullara bağlı olarak güncellemektedir. Son olarak Ekim ayı 2021 yılında yeniden revize etmiştir. Son yapılan değişiklikle FATF üye ülkeleri artık mevzuatsal, düzenleyici, operasyonel olarak sadece teknik değerlendirmeye tabi tutmayacaktır. Teknik değerlendirmeye ek olarak tavsiye kararlarının uygulanabilirliğinin

[127] FATF 40 Tavsiye, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/FATF-Tavsiyeleri-2012.pdf (Erişim Tarihi:15.11.2021)

etkinliği ve etkililiği üzerinden de değerlendirmeler yapacaktır. Metodoloji temel olarak iki unsurdan oluşmaktadır. İlki, Ülkelerin, SGA/TF/KİSY ile mücadele için gerekli yasal ve kurumsal alt yapısının olup olmadığına ilişkin Teknik Uyum'u ve 2. olarak SGA/TF/KİSY ile mücadele için Teknik Uyum'un operasyonel anlamda etkinliğinin sağlanıp sağlanmadığının ölçülmesine dayalı olan Etkililik Değerlendirmesi'dir. FATF aynı zamanda bu metodoloji çerçevesinde her bir sektör özelinde sadece bankalara yönelik değil, derneklerden, vakıflara, emlakçılara kadar çeşitli alanlara dönük risk temelli olarak hazırladığı rehberlere de temel oluşturmaktadır.[128]

FATF ülke değerlendirmelerini incelediğimizde periyodik olarak ortalama 4-5 yılda bir "Karşılıklı Değerlendirme Raporu" (Mutual Evaluation Report-MER) süreci olarak adlandırılan denetimle gerçekleştirmektedir. Değerlendirme sürecinde;

- Değerlendirilen ülkenin SGA/TFÖ/KİSY ile mücadele sistemini tanımaya yönelik olarak 40 Tavsiye ve metodolojisine göre hazırladığı anketin ilgili ülke tarafından cevaplandırılması,
- Diğer üye ülke temsilcileri ile Sekreterya yetkililerinden oluşan FATF nezdindeki değerlendirme heyetinin ilgili ülkeyi yerinde ziyaret etmesi (on site visit) ve ilgili ülkenin SGA/TFÖ/KİSY ile mücadelede görev alan birimin yetkilileri ile görüşülerek sistemlerinin yakından tanınması,
- Son olarak anket cevaplarının değerlendirilmesi ve yerinde ziyaret sonrası FATF tarafından hazırlanan ülke raporunun Genel Kurul toplantısında görüşülerek internet sitelerinde yayımlanması aşamalarından oluşmaktadır.[129]

FATF "Karşılık Değerlendirme" denetimleri, 2012 yılı sonrasında 11 kısa vadeli hedef kapsamında etkililik değerlendirmesini kapsamaktadır. Etkinlik değerlendirmesi, ülkedeki etkin bir SGA/TFÖ ile mücadele sisteminin ulaşması gereken amaçların, oluşturulan yasal düzenlemelerin kurum ve kuruluşlarca uygulanma yeterliliğini ifade eden 11 adet "Kısa Vadeli Sonucun (Immediate Outcomes – IO)" elde edilip edilmediğinin tespit edilmesi şeklinde

[128] FATF (2013-2021), **Methodology for Assessing Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems**, updated October 2021, Paris, France, https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf (Erişim Tarihi: 02.03.2022)

[129] Halis Kıral, Murat Kalem, **"Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Yükümlülük Denetimi ve Risk Esaslı Denetim",** c.32, Sayı.123,Sayıştay Dergisi, Aralık 2021

gerçekleştirilmektedir. Etkililik Değerlendirmesi 11 maddeden oluşmakta ve aşağıda belirtilen konularda değerlendirme yapılmaktadır.

Etkililik değerlendirmesi, ülkedeki etkin bir SGA/TF ile mücadele sisteminin ulaşması gereken kilit amaçların, oluşturulan yasal düzenlemelerin kurum ve kuruluşlarca uygulanma yeterliliğini ifade eden 11 adet "Kısa Vadeli Sonucun (Immediate Outcomes – IO)" elde edilip edilmediğinin tespit edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Etkililik Değerlendirmesi 11 maddeden oluşmakta ve aşağıda belirtilen konularda değerlendirme yapılmaktadır.

Tablo:2 Etkililik Değerlendirme

IO.1	Risk, Politika ve Koordinasyon
IO.2	Uluslararası İş Birliği
IO.3	Denetim
IO.4	Önleyici Tedbirler
IO.5	Tüzel Kişi ve Oluşumlar
IO.6	Finansal İstihbarat
IO.7	Aklama Suçu Soruşturma ve Kovuşturmaları
IO.8	Müsadere
IO.9	TF (Terörizmin Finansmanı) Suçu Soruşturma ve Kovuşturmaları
IO.10	Önleyici Tedbirler & Finansal Yaptırımlar
IO.11	PF (Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı) Finansal Yaptırımla

Kaynak: FATF Metodoloji 2013 Raporu-Revize2021

Değerlendirme sonucunda ülkelerin yukarıda belirtilen maddelere uyumu aşağıda yer alan puanlama ile değerlendirilmektedir.

Tablo:3 Etkililik Seviyeleri

Yüksek etkililik seviyesi (H.E):	Etkililik kapsamında sonuca çok büyük ölçüde ulaşılmıştır. Küçük ölçekte iyileştirmeye ihtiyaç vardır.
Büyük oranda etkililik seviyesi (S.E):	Etkililik kapsamında sonuca büyük ölçüde ulaşılmıştır. Orta ölçekte iyileştirmeye ihtiyaç vardır.
Orta dereceli etkililik seviyesi (M.E):	Etkililik kapsamında sonuca bir ölçüde ulaşılmıştır. Önemli ölçekte iyileştirmeye ihtiyaç vardır.
Düşük etkililik seviyesi (L.E):	Etkililik kapsamında sonuca ulaşılmamış ya da önemsiz ölçüde ulaşılmıştır. Temelden iyileştirmeye ihtiyaç vardır.

Kaynak: FATF Metodoloji 2013 Raporu-Revize2021

FATF Teknik Uyum Değerlendirmesinde ilgili ülkenin FATF'nin 40 Tavsiyesi ile yasal ve kurumsal uyumunun derecesi ölçülmektedir. FATF, 40 tavsiyesini Karşılıklı Değerlendirme Raporu'na (Mutual Evaluation Report-MER) entegre etmiştir. Teknik Uyum değerlendirmesini de 40 tavsiye kararlarının aşağıdaki notlama karşılığıyla yansıtmaktadır.

Tablo:4 Teknik Uyum Kod Açıklamaları

C	Uyumlu.
LC	Büyük ölçüde uyumlu- Yalnızca küçük eksiklikler var.
PC	Kısmen uyumlu- Orta düzeyde eksiklikler var.
NC	Uyumlu değil - Çok sayıda eksiklikler var.
NA	Uygulanması mümkün değil. Ülkenin kurumsal yapısal, yasal özelliklerinden dolayı geçerli değildir.

Kaynak: FATF Metodoloji 2013 Raporu-Revize2021

FATF Karşılıklı Değerlendirme süreci Genel Kurul değerlendirilmesi sonucu yayımlanan ülke raporunda olumsuzluk bulunuyorsa raporda tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için FATF tarafından ilgili ülkeyi takip ve izleme süreçlerine tabi tutabilmektedir. Takip süreçleri, FATF'in Değerlendirme ve Uyum Çalışma Grubu (ECG), izleme süreçleri ise Uluslararası İşbirliği İzleme Grubu (ICRG) marifetiyle yürütülmektedir. Takip sürecinde ise iki yöntemden oluşur. Normal takip (regular follow-up) ve sıkılaştırılmış takiptir. (enhanced follow-up). Sıkılaştırılmış takip süreci "Gri Liste" olarak ifade edilen stratejik yetersizliği olan

ülkeleri ifade etmektedir. Her bölge ya da ülkenin yapısal özelliklerine göre hangi tavsiyeyi uygulaması gerektiği ülke ya da bölgenin puanına etki etmektedir.[130]

Değerlendirilen ülke tamamen olumlu rapor değerlendirilmesi alsa da ortalama 5 yıl sonra yine FATF tarafından değerlendirmesine yine dahil olacaktır. Ortalama 5 yılda bir yapılan bu değerlendirmelere tur değerlendirmeleri olarak adlandırılmaktadır.[131]

3.3. FATF Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu Tarihsel Geçmişi

Türkiye'nin FATF'e 1991 yılında gerçekleştirdiği üyelik süreciyle birlikte sırasıyla 1994, 1998, 2006 ve 2019 olmak üzere dört tur Karşılıklı Değerlendirme Süreci'nden geçmiştir. Karşılıklı Değerlendirme Süreçlerinde Türkiye ilk olarak 1994 yılında gerçekleştirilen değerlendirme sonucunda, ülkede kara para aklama (KPA) konusunda yasal düzenlemenin bulunmadığı yönünde olumsuz değerlendirme almıştır. FATF Tavsiyeleri çerçevesinde kara paranın aklanmasının önlenmesi kapsamınca acil yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekliliği ifade edilmiştir. FATF nezdinde gerçekleştirilen tüm uyarıların sonrasında herhangi bir düzenleme yapılmayınca FATF, 1996 yılında Türkiye'ye mektup göndererek ülkeyi yüksek riskli ülke kategorisi olarak adlandırılan kara listeye alınacağını bildirmiştir. 1996 yılında Türkiye, yaşanan bu süreç sonucunda 4208 sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunu kabul ederek kara para aklamayı suç olarak tanımıştır. Bu kanunla birlikte akabinde Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ile onun alt birimlerinden olan Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu kurulmuştur.

Türkiye'ye yönelik en kapsamlı değerlendirmelerden biri de 2006 yılında gerçekleştirilen ziyaret sonrası 2007 yılında yayımlanan değerlendirme raporudur. Türkiye'nin SGA/TFÖ düzenlemelerinin yetersiz olduğuna ve etkin bir seviyede uygulanmadığına vurgu yapılarak konuyla ilgili gelişme aşamasında olduğuna yönelik olumsuz değerlendirme yapılmıştır. FATF'in olumsuz değerlendirmesi sonrası Türkiye, Şubat 2010 yılında FATF ile tespit edilen eksiklikleri giderme konusunda işbirliği yaparak ve stratejik eksiklikleri olan yakın izlemede yer alan ülkeler listesi olarak adlandırılan gri listeye alınmıştır. 2011 Haziran ayı döneminde ise beklenen eksiklikleri süresinde tamamlamadığı için FATF tarafından işbirliği

[130] https://blog.lexpera.com.tr/mali-eylem-gorev-gucu-nun-degerlendirilmesi-ve-turkiyedeki-yansimalari/ (Erişim Tarihi: 30.05.2022)
[131] A.g.r.

yapmayan ülke listesine alınmıştır. 2014 yılı Haziran ayına kadar da söz konusu listede kalmıştır.[132]

FATF'in 2013 yılında yayımladığı raporda Türkiye'nin terörizmin finansmanın önlenmesi ile ilgili ciddi eksiklikleri bulunduğu vurgusu yapılarak ilgili eksikliklerin giderilmesi hususunda 2013 Haziran ayına kadar Türkiye'ye süre tanınmıştır. Türkiye nihayetinde 16.02.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımladığı 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun yürürlüğe girmesi sonrasında FATF tarafından yapılan 24 Ekim 2014 tarihli kamuoyu açıklamasıyla düzenli takip sürecinden çıkarılmıştır.[133]

FATF tarafından ülkemize yönelik hazırlanan program uyarınca 4. tur değerlendirmeleri kapsamınca başlayan süreç, Ekim 2019 FATF çalışma grubu ve Genel Kurul toplantıları sırasında ülke raporunun görüşülmesi ve kabul edilmesi sonuçlanmıştır. Türkiye ülke raporu Aralık 2019'da yayımlanmıştır. Türkiye'ye yönelik hazırlanan raporda etkinlik değerlendirmelerinde ülke, " IO.1-Risk, Politika ve Koordinasyon ve IO.2-Uluslararası İş Birliği" kriterlerinde yeterli olarak değerlendirilmiş diğer 9 kriterde yetersiz olarak görülmüştür. Türkiye'ye yönelik olarak hazırlanan rapor sonuçları uyarınca 11 etkililik kriterinin 9 adedinden yetersiz görülmesi ve bu yetersiz görülen kriterlerin 2 adedinden de "düşük(low)" olarak değerlendirilmesi nedeniyle hem sıkı takip, hem de ise Uluslararası İşbirliği İzleme ICRG İzleme süreçlerine alınmıştır. Bu süreç sonunda 21 Ekim 2021 tarihinde FATF Genel Kurulunda açıklanan karar ile de gri listeye alındığı bilgisi yayımlanmıştır.[134]

Tablo:5 Etkinlik Değerlendirmesi (Ekim 2019)

IO.1	IO.2	IO.3	IO.4	IO.5	IO.6	IO.7	IO.8	IO.9	IO.10	IO.11
SE	SE	ME	ME	ME	ME	ME	ME	ME	LE	LE

Kaynak: FATF 2019 Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu

LE: Low Effectiveness (Düşük Etkililik) ME Moderate Effectiveness (Orta Düzey Etkililik) SE: Substantial Effectiveness (Büyük Oranda Etkililik),

[132] FATF, **"High-risk and Non-cooperative Jurisdictions, Improvİng Global Aml/Cft Complıance: On-Going Process"**, Paris, 2014 (Erişim Tarihi:20.05.2022)
[133] A.g.r.
[134] FATF, **"Jurisdictions Under Increased Monitoring - March 2022"** https://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored jurisdictions/documents/increased-monitoring-march-2022.html#turkey (Erişim Tarihi:15.05.2022)

Türkiye 4. Tur 2019 Değerlendirme Raporunda Terörizmin Finansmanı Kapsamında;

- TF soruşturmasına ilişkin detaylandırılan kapsayıcı bir strateji veya eylem planı olmadığına, özellikle de soruşturmalar kapsamında fonların toplanması, taşınması ve kullanımını belirlemek için TF soruşturma tekniklerinin önceliklendirilmesine yönelik net bir ulusal strateji olmadığına, [135]
- Türkiye, ilgili BMGK kararları kapsamında mal varlığı dondurma işlemlerinin gecikmeksizin uygulanmadığı, Türkiye'nin yasal çerçevesinin, BMGK 1267 Kararlarının iç hukuka aktarılmasına izin verdiğini ancak sürecin herhangi bir süre sınırlaması olmayıp Cumhurbaşkanı'nın onayına bağlı olarak ortalama sürenin 33 gün olduğu,[136]
- Türkiye, terörü finanse edenlerin, TF eğilimlerinin ve yöntemlerinin ve finansman ağlarının belirlenmesi amacıyla terör davalarında paralel mali soruşturmaların sayısını artırması gerektiği, Türkiye, TF'ye özgü daha fazla soruşturmanın mahkemeler önüne getirilmesini sağlamak ve TF suçlarını takip etmenin önemi konusunda farkındalığı artırmak için diğer terör suçları ile paralel olarak TF'ye yönelik yaptırımları artırması gerektiğine,[137]
- Yetkililer, hem Kuzey Kore hem de İran yaptırım rejimlerine ilişkin kılavuzların yayınlanması da dahil olmak üzere, risk farkındalığını geliştirmek için aksiyon alması gerektiğine, terörist gruplarca nakit kuryeler ve hawala ağları aracılığıyla ek bir finansman kaynağı sağlanabildiğine, uluslararası terörizm için, terör örgütlerinin büyük ölçüde yasadışı para transferleri yaparak ve yabancı terörist savaşçılar kullanarak gelir elde edebildiğine,[138]
- Türkiye terör örgütü üyeliği/yardımı nedeniyle verilen mahkumiyetlerin dökümünü incelediği, bu kapsamdaki soruşturmaların çoğunluğunun FETÖ/ PDY (Paralel devlet yapılanması) kaynaklı olduğu, FETÖ/PDY'ye yönelik varlık dondurma ve TF soruşturmalarına odaklanıldığını, 2016-2018 için TF için az sayıda vakanın

[135] FATF, **Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report,** FATF, Paris,2019, http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-turkey-2019.html(Erişim Tarihi: 20.05.2021)
[136] A.g.r.
[137] A.g.r.
[138] A.g.r

değerlendirildiği, Türkiye, çoğunlukla FETÖ/PDY örgütü ile ilgili mal varlıklarına el konulması ve fonlara erişimin engellenmesi yönünde adımlar attığı ancak uluslararası odaklı terörist grupların finansmanıyla mücadele çabaları eşit derecede önemli olarak değerlendirilmesine rağmen ihmal edilebilir düzeyde olduğu,[139]

- MASAK tarafından yürütülen soruşturmaların nicelik ve nitelik olarak Türkiye'nin ulusal risk derecelendirmesi ile uyumlu olmadığı ve yetersiz kaldığı vurgulanmakta, terörizmin finansmanına yönelik yapılan soruşturmalarda doğrudan paranın ilgilisi terör suçlularının hedeflendiği hareket yönü ve ilişkili taraflar ile soruşturmaların derinleştirilmediği, terörün finansmanı konulu ŞİB sayılarının diğer alanlara kıyasla düşük olduğuna bu konuda yoğunluğun FETÖ/PDY kapsamında kalarak IŞİD/PKK konulu bildirim olmadığına dikkat çekmiştir. Ayrıca, MASAK tarafından sağlanan finansal istihbarat verilerinin yargı birimlerince etkin kullanılmadığına değinilmiştir. Uluslararası yaptırım kararlarının uygulanmasında geç kalındığı ve etkin mekanizmaların oluşturulmadığı ayrıca Türkiye tarafından uluslararası yaptırımların yerel düzeyde resen uygulanmadığı, terörizmin finansmanı başta olmak üzere finansal yaptırım rejiminin oluşturulması gerektiği belirtilmektedir. TF suçunun işlendiğine dair ciddi şüphe varsa raporun Cumhuriyet Savcılığı'na gönderildiği, 2013-2017 yılları arasında MASAK'ın, 151'i şahıs olmak üzere TF'ye ilişkin 15 dosyayı Cumhuriyet Savcılığı'na sevk ettiği, Türkiye'nin risk profili ve risk değerlendirmesinin TF ve terör soruşturmalarının sayısı ile karşılaştırıldığında, bu kapsamda ŞİB raporlamalarınca oluşturulan dosya sayısının azlığının olumsuz değerlendirildiği,[140]
- Türkiye'nin yasal çerçevesi BMGK 1267 Kararları'nın ulusal hukukta uygulanmasına izin verdiği ancak sürecin Cumhurbaşkanlığı onayına bağlı olarak Cumhurbaşkanı onaylayana kadar ulusal hukukta yürürlüğe giremediği, Cumhurbaşkanlığı eylemi için yasal bir süre sınırı olmadığı için uzun gecikmelere neden olduğu, onaylandıktan sonra, belirlenen kişi ve kuruluşlar Resmi Gazete' de listelendiği, Finansal Kurumların ve FOBİM' lerin hedeflenen mali yaptırımları uygulaması yasal olarak zorunlu tutulması gerekliliği, [141]
- Hedeflenen Mali yaptırımlar gerekliliklerinin yeterince farkında olmayan döviz büroları, ödeme hizmeti sağlayıcılarıyla, acenteleri ve değerli metal ve taş satıcıları

[139] A.g.r.
[140] A.g.r.
[141] A.g.r.

arasında hedeflenen mali yaptırım gerekliliklerinin anlaşılması ve uygulanmasının zayıf olduğu,[142]

- Döviz bürolarının genel ekonomik faaliyette büyük bir paya sahip olduğu, Türkiye'de 744 döviz bürosu ve aktif 78 şubesi bulunduğu, 2017 yılında döviz işlemleri toplam 137 milyar ABD doları olarak gerçekleştiği, altın ve değerli metal tüccarları, teröristler ve yaptırıma tabi kuruluşlar tarafından suistimal edilmeye karşı özellikle savunmasız olduklarından ve değerlendiricilere sunulan vaka incelemelerinde sıklıkla görüldüğünden, bu sektördeki farkındalık ve uygulama eksikliği özellikle endişe verici olduğu,[143]

- Kar amacı gütmeyen vakıf, derneklere ilişkin denetimlerin terörün finansmanı kapsamınca zayıf olduğuna yer verilmektedir. Terörün ve kitle imha silahlarının yayılmasının engellenmesi amacı ile uygulanacak finansal yaptırımların eksikliği vurgulanmıştır. Türkiye, istismara karşı en savunmasız KAGK'lar için sektörel bir risk değerlendirmesi yürüttüğü, Türkiye ayrıca, KAGK'ları daha genel olarak TF istismarına maruz bırakabilecek faktörleri belirleme sürecini başlattığı, Türkiye, risk değerlendirmesiyle bağlantılı olarak, belirli bir KAGK denetimlerini gerçekleştirdiği ancak süreç sahadayken tamamlanmadığı,[144]

- Türkiye, TF kötüye kullanımı açısından en yüksek risk altında olarak tanımlanan 50 KAGK'yı yerinde incelemeyi planlayarak bu süreci yürüttüğü, Türkiye tarafından belirlenen KAGK sektörünün boyutu ve risk bağlamında incelemeler göz önüne alındığında, değerlendiricilerin bu çabanın ölçeğinin yeterli olup olmadığı konusunda bazı endişelerinin olduğu, Türkiye'nin anlayışına göre, daha geniş KAGK sektörü içinde en yüksek TF riski, güney sınır bölgesinde ve güneydoğu bölgesinde faaliyet gösteren dernekler gibi çatışma bölgelerine yakın faaliyet gösteren insani yardım derneklerinin faaliyetlerinde olabileceği, Yetkililer, 2009 yılında KAGK'ların TF için Suistimal Edilmesini Önleme Rehberi'ni daha geniş KAGK sektöründe TF riskleri hakkında farkındalık yaratmak için yayınlamış olsa da, bu rehber yerinde ziyaretten sonraya kadar güncellenmediği ve bu nedenle bu analize dahil edilemediği, Türkiye

[142] A.g.r.
[143] A.g.r.
[144] A.g.r.

ayrıca, dernek temsilcilerine TF ile ilgili konuları içeren düzenlemeler ve mevzuat hakkında zaman zaman eğitim veya sunumlar sağladığı bilgisine yer verilmiştir.[145]

- Türkiye'nin risk profili veya kendi risk değerlendirmesiyle tutarlı olduğunu düşünmediği, bu dengesizlik, uluslararası odaklı terörist gruplar ile yerli terörist gruplar arasındaki TF bağlantılı müsaderedeki çok geniş eşitsizliğe yansımakta olduğu, Türkiye'nin uluslararası terör gruplarına karşı çabaların aleyhine olarak yurt içi odaklı terörist gruplarla mücadeleye odaklanmasının Türkiye'nin faaliyetlerini engellediğine,[146]

- Müsadere ile ilgili olarak, Türkiye, bireysel teröristleri, terör örgütlerini ve terör finansörlerini TF mahkumiyetleri uyarınca mal varlıklarından mahrum bırakmak için çok sınırlı çaba gösterdiğini, Türkiye'nin terörün finansmanını ele almak için hedefli mali yaptırımlar uygulama çabalarla taşıdığı riskin tutarsız olduğu, BM yaptırımlarının gecikmeksizin uygulanmadığı, BMGK 1373 mekanizmalarının etkin bir şekilde kullanamadığı ve Türkiye'nin BMGK 1267 önerisinin olmaması, Türkiye'nin bu bağlamdaki riskleri ve kendi risk değerlendirmesi ışığındaki temel endişeler olduğu, Türkiye'nin müsadere uygulamaları konusunda düzenleme yapması gerektiği, denetimciler, yerel kolluk kuvvetleri ve MASAK'ın bu bağlamdaki yetkilerinin belirlenmesi gerektiği karşılıklı değerlendirme raporunda vurgulandığı,[147]

- Türkiye nükleer silahların yayılmasının finansmanı ile ilgili hedeflenen mali yaptırımları etkin bir şekilde uygulamadığı, en temel olarak, Türkiye'nin yasal çerçevesi İran'la ilgili BMGK'ları kapsamadığı, BM düzeyinde nükleer, diğer kitle imha silahları ve bunlara destek sağladığı belirlenen kişi veya kuruluşlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunan veya kontrol edilen fonları, diğer finansal varlıkları ve ekonomik kaynakları içerir. Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin (DPRK) füze ile ilgili programları veya onlar adına veya onların talimatıyla hareket eden kişi veya kuruluşlar tarafından BMGK kararlarının uygulaması gerekliliği,[148]

- FOBİM'ler tarafından SGA/TF risklerinin tam olarak anlaşılmadığı özellikle döviz bürolarının uyum uygulamalarının yetersiz olduğu belirtilmektedir. MASAK ve diğer

[145] A.g.r.
[146] A.g.r.
[147] A.g.r.
[148] A.g.r.

birimler arasında koordinasyon ile çalışıldığı ancak ödeme hizmet sağlayıcı para transferi hizmetleri ve döviz bürolarının belirlenmesi, faaliyetlerinin durdurulması ve yaptırım uygulanması noktasında eksiklikler bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca emlakçılar, değerli maden ve taş işinde olanların da kendi içlerinde SGA/TF anlayışlarının farklılık gösterdiğine ve taşıdıkları risklere göre terörün finansmanı anlamında risk algısı farkındalığının oluşturulması gerekliliği,[149]

- Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanına İlişkin Hedeflenen Finansal Yaptırımlara ilişkin 7. Tavsiye kapsamınca da "Uyumsuz" olarak değerlendirilmiştir. Hamiline Pay senetlerine ilişkin gerçek faydalanıcı tespitine yönelik eksikliklerin olduğu, hamiline senetlerle ilgili mevzuat değişikliklerinin önerilmiştir. Para veya Değer Transferi Hizmetlerine ve FOBİM'lere yönelik denetim ve gözetim faaliyetlerinin arttırılması gerektiğine dikkat çekilerek bu alanlar için de risk skorlaması yapılması gerekliliği [150]

Hususlarına yer verilmiştir.

Ayrıca; Türkiye'ye ait Ekim 2019 tarihli karşılıklı değerlendirme raporunda siyasi nüfuz sahibi kişilerin belirlenmesi ve müşteri durum tespit süreçlerinin uygulanmasında gelişme kaydedilmesi gerektiği belirtilmiş ve R.12 (Siyasi Nüfuz Sahibi Kişi-PEP) kriterinin "Uyumsuz" olarak değerlendirildiği görülmüştür. Siyasi Nüfuz sahibi kişilere yönelik kontrollerin yetersizliğine ve konuyla ilgili yeterli kaynak olmadığına değinilmiştir. Yeni Teknolojiler başlıklı R.15 kriterinin de "Uyumsuz" olarak değerlendirildiği görülmektedir.

FATF Genel Kurulu, Ekim 2019'da Türkiye'nin karşılıklı değerlendirme raporunu (Mutual Evaluation Report-MER) kabul etti. Genel olarak beklenti, ülkelerin MER' lerinin benimsenmesinden sonraki üçüncü yılın sonuna kadar teknik uyum eksikliklerinin hepsini olmasa da çoğunu ele almış olmalarıdır. [151]

[149] A.g.r.
[150] A.g.r.
[151] FATF, **Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey 1st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating**, FATF, Paris,2021 http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2021.pdf Erişim Tarihi:30.12.2021)

Haziran 2021 yılında yayımlanan takip raporu, Türkiye'nin etkinliğini artırmak için ne gibi ilerleme kaydettiğini gösterdiği belirtilmektedir. Türkiye'nin MER' inde 23, 24 ve 25. Tavsiyeler ile ilgili olarak belirlenen teknik uygunluk eksikliklerinin ele alınmasında kaydettiği ilerlemeyi analiz etmektedir.

Tablo:6 Türkiye'nin Teknik Uyum Değerlendirmesi Notları (Haziran 2021 Raporu)

R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	R 9	R 10
LC	LC	LC	C	LC	***LC***	***LC***	PC	C	LC
R 11	R 12	R 13	R 14	R 15	R 16	R 17	R 18	R 19	R 20
C	NC	LC	LC	***NC***	LC	C	***LC***	LC	C
R 21	R 22	R 23	R 24	R 25	R 26	R 27	R 28	R 29	R 30
C	PC	PC	PC	PC	PC	LC	PC	C	C
R 31	R 32	R 33	R 34	R 35	R 36	R 37	R 38	R 39	R 40
LC	LC	LC	LC	***LC***	LC	C	C	C	LC

Kaynak: FATF 2021-Türkiye 1. Gelişmiş Takip Raporu & Teknik Uygunluk Yeniden Değerlendirme Raporu
Açıklama: NC: (Uyumsuz), PC: (Kısmen Uyumlu), LC: Büyük Ölçüde Uyumlu, C: Tamamen Uyumlu

Türkiye'nin MER' de tespit edilen bazı teknik uygunluk eksikliklerini ele alarak teknik uyumunu iyileştirme yönünde kaydettiği ilerlemeyi ele almaktadır. Türkiye, R.23, R.24 ve R.25 ile ilgili olarak MER' de belirlenen teknik uygunluk eksikliklerini gidermek için ilerleme kaydetmiştir. Bu ilerleme nedeniyle, Türkiye bu Tavsiyelerde yeniden değerlendirilmiştir.

- **Tavsiye- 23**

4. tur MER' de Türkiye, R.23 üzerinden PC olarak değerlendirildi. Çünkü diğer Finansal Olmayan İş ve Meslekler' in (FOBİM) aksine, avukatların şüpheli faaliyetin bildirilmesi, ihbar ve gizlilik gereklilikleri gibi önlemlere uymaları gerekmedi. 5549 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerle Türkiye'nin SGA/TFÖ çerçevesine avukatları "yükümlü taraf" olarak dahil ettiği ve avukatlar şüpheli işlem bildirim gereklilikleri ile ihbar ve gizlilik gerekliliklerine uymakla yükümlü olduğuna değinilmektedir SGA/TFÖ Mücadele Yükümlülüklerine Uyum Programına İlişkin yayımlanan yönetmelik kapsamınca FOBİM'lerin Tavsiye 18'de belirtilen iç kontrol gerekliliklerine uymak için izleme ve kontrol faaliyetleri yürütmesini gerektirecek şekilde güncellendiğini belirtmektedir. Ayrıca, Tedbirler Yönetmeliği SGA/TFÖ ile ilgili olarak, yüksek riskli yargı bölgelerini içeren önlemlere ilişkin yükümlülüklerin FOBİM'leri de içerecek şekilde genişletilmesi amacıyla güncellendiği

bilgisine yer vermiştir. Türkiye MER 'de tespit ettiği tüm eksiklikleri gidermiştir. Bu temelde, R.23 uyumlu olarak yeniden derecelendirilmiştir.

- **Tavsiye- 24**

4. tur MER'de Türkiye, R.24 ile PC olarak derecelendirilmiştir, çünkü Türkiye, Türkiye'de oluşturulan her tür tüzel kişiyle ilişkili kara para aklama/terörizmin finansmanı risklerine ilişkin kapsamlı bir değerlendirmeden, gerçek faydalanıcı bilgisi edinme ve güncel tutma yükümlülüğü orantılı ve caydırıcı yaptırımlardan yoksun olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, Türkiye'de temel ve gerçek faydalanıcı bilgilerine ilişkin olarak alınan yardımın kalitesini izlemek için özel bir süreç veya mekanizma bulunmamaktadır.

Türkiye hamiline yazılı payların/varantların SGA/TFÖ için kötüye kullanılmamasını sağlayacak bir mekanizmadan da yoksundu, ancak bu eksiklik, Türkiye'nin 1. geliştirilmiş takip raporunda belirtildiği gibi, uygun bir ihraç kaydının tutulması ve hamiline yazılı payların devri yoluyla giderildi. Hamiline yazılı pay sahiplerinin haklarını kullanmak için. 1. geliştirilmiş takip raporu ayrıca, Türkiye, Karşılıklı değerlendirme Raporundan bu yana, Türk Ticaret Kanunu'nda değişiklik yaparak hamiline yazılı payların/varantların kara para aklama ve terörist finansmanı için kötüye kullanılmamasını sağlayacak bir mekanizma oluşturmuştur.

Yurt dışında ikamet eden gerçek faydalanıcıyı tespit etmek için alınan desteği kapsamadığını ve bu eksikliğin devam ettiği belirtilmektedir. Temmuz 2021'de Türkiye, Türkiye'deki her tür tüzel kişinin kapsamlı ve kapsamlı bir SGA/TFÖ risk değerlendirmesi olan bir "Türkiye'deki tüzel kişiler İçin SGA/TFÖ Risk Analizi"ni kabul etmiştir. Türkiye, o tarihten bu yana bir gerçek faydalanıcı bildirimi ve belirlenmesine yönelik Vergi Usul Kanunu Tebliği kapsamında tüm kurumlar vergisi mükelleflerinin, MASAK ve kolluk mercileri de dahil olmak üzere gerekli mercilerce erişilebilen bilgilerde değişiklik olması halinde gerçek faydalanıcı bilgilerini güncelleyerek muhafaza etmeleri gerektiği bilgilerine yer verilmiştir. Türkiye, MER' inde tespit ettiği eksikliklerin çoğunu büyük ölçüde ele almıştır ve yalnızca küçük eksiklikler kalmıştır. Bu nedenle, R.24 büyük ölçüde uyumlu olarak yeniden değerlendirilmiştir.

- **Tavsiye- 25**

4. tur MER'de Türkiye, R.25 üzerinden PC olarak değerlendirildi. Ana teknik eksiklik, profesyonel mütevelli heyetlerinin doğru ve güncel bilgileri muhafaza etme konusunda belirli yükümlülüklerinin olmamasıydı. Ayrıca, kayyumlar, başka bir lehtar adına faaliyet gösterdiğini ifşa etmemeleri dışında görevlerini yerine getirmemelerinden yasal olarak sorumlu değildi ve sınırlı yaptırımlar vardı. 5549 Sayılı Kanununda avukatların 'yükümlü taraf' olarak yer alması ve yeni gerçek faydalanıcı çerçevesinin oluşturulması, mütevellilerle iş ilişkisi yürüten yükümlülerin (avukatlar da dahil olmak üzere) doğru ve mevzuata uygun davranmakla yükümlü olduğu anlamına gelmektedir. SGA/TFÖ yükümlülüklerini yerine getirmeme yaptırımları hala caydırıcı değildir ve mütevelli heyetlerinin bir yükümlü tarafa (avukatlar gibi) gerçek faydalanıcı bilgilerini sağlamakla yükümlü olabilmesine rağmen, profesyonel mütevellilerin yetkili makamlara zamanında bilgi sağlama konusunda doğrudan bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Türkiye, MER' inde tespit ettiği eksikliklerin çoğunu büyük ölçüde ele almıştır ve yalnızca küçük eksiklikler kalmıştır. Bu temelde, R.25 büyük ölçüde uyumlu olarak yeniden değerlendirilmiştir.

Genel olarak, Türkiye, MER' inde belirlenen teknik uygunluk eksikliklerinin çoğunu ele almada ilerleme kaydettiği ve 23, 24 ve 25. Tavsiyelerin notlarının güncellendiği görülmektedir. MER'nin kabulünden bu yana Türkiye'nin kaydettiği ilerleme göz önüne alındığında, FATF Tavsiyelerine teknik uyumu aşağıdaki şekilde yeniden değerlendirilmiştir.

Tablo.7 Türkiye'nin Teknik Uyum Değerlendirmesi Notları (Haziran 2022)

R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	R 9	R 10
LC	LC	LC	C	LC	LC	LC	PC	C	LC
R 11	**R 12**	**R 13**	**R 14**	**R 15**	**R 16**	**R 17**	**R 18**	**R 19**	**R 20**
C	NC	LC	LC	NC	LC	C	LC	LC	C
R 21	**R 22**	**R 23**	**R 24**	**R 25**	**R 26**	**R 27**	**R 28**	**R 29**	**R 30**
C	PC	C	LC	LC	PC	LC	PC	C	C
R 31	**R 32**	**R 33**	**R 34**	**R 35**	**R 36**	**R 37**	**R 38**	**R 39**	**R 40**
LC	LC	LC	LC	LC	LC	C	C	C	LC

Kaynak: FATF Mayıs 2022-Türkiye Takip ve Teknik Uygunluk Yeniden Değerlendirme Raporu

- **Tavsiye-15**

Haziran 2019'da Tavsiye 15, sanal varlıklar ve sanal varlık hizmet sağlayıcıları ile ilgili yükümlülükleri içerecek şekilde revize edildi. 4. Tur Karşılıklı değerlendirme Raporundan bu yana, Tavsiye 15 ile ilgili yeni teknoloji gereksinimleriyle ilgili küçük eksiklikleri gidermek için herhangi bir işlem yapılmamıştır ve sanal varlık hizmet sağlayıcıları faaliyetleriyle ilgili gereksinimleri ele almak için Türkiye tarafından hiçbir önlem alınmamıştır. Bu nedenle Türkiye yeni gereklilikleri karşılamadığından, Tavsiye 15, yeniden uyumsuz olarak derecelendirilmiştir.

Genel olarak, Türkiye MER'inde tespit edilen bazı teknik uygunluk eksikliklerinin ele alınmasında ilerleme kaydetmesine rağmen Tavsiye 15 notu uyumsuz olarak düşürülmüştür.[152]

[152] FATF, **Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey 2nd Enhanced Follow-up Report**, FATF, Paris,2022 https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2022.pdf (Erişim Tarihi: 02.07.2022)

3.4. Türkiye'de Risk Bazlı Alınan ve Alması Beklenen Tedbirler

KİSY Finansmanının Önlenmesine İlişkin 7262 Sayılı Kanunu'nun 31.12.2020 tarihinde kabul edilmesi ile birlikte değerlendirme raporunda yer alan birçok eksiklik giderilmiştir. Kanun kapsamında, yedi mevzuatta (KİSY, TF, Suç Gelirlerinin Aklanması, Dernekler, Yardım Toplama, Ceza Muhakemesi Kanunu, SPK Ticaret Kanunu) FATF'ye uyum için düzenleme yapılmıştır.

Yardım Toplama Kanununda yapılan düzenleme ile derneklerin aklama ve terörizmin finansmanı risklerine karşı iyileştirmeler yapılmış, KİSY alanında BMGK kararları ve FATF standartlarına uyumlu mekanizma ihdas edilmiş, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Kanununda finansal grup tanımı yapılmış ve avukatlar yükümlüler arasına alınmıştır. Terörizmin finansmanı alanında mal varlığı blokesi kararları alınması sağlanmış ve terör örgütü soruşturmalarının finansman boyutunun araştırılması sağlanmıştır.

FOBİM'lere yönelik olarak kimlik tespit yükümlülüğü genişletilmiş ve Mayıs 2021'de kripto varlık hizmet sağlayıcıları yükümlüler arasına alınmıştır. Ayrıca döviz büroları tarafından uygulanan kimlik tespit süreci güncellenerek alt sınır olmaksızın tüm işlemlerde kimlik tespiti yapılması yürürlüğe alınmıştır. Gerçek faydalanıcılık konusunda Gelir İdaresi bünyesinde sicil ihdasına yönelik 529 sayılı Tebliğ yayımlanmış, "trust" işlemleri için ayrı bir müşterinin tanınması rehberi yayımlanmıştır. Yükümlülükler ve denetimi alanında rehberlik çalışmaları yapılmış, kayıt dışı faaliyetin izlenmesi için çalışmalar yapılmış, risk temelli denetim programı hazırlanmıştır. MASAK'ta SGA/TF alanında ihtisaslaşma düzeyi yeni daireler kurulmak suretiyle geliştirilmiş, şüpheli işlem bildirimi analizine dayalı analiz çalışmalarına öncelik verilmiştir. Adalet Bakanlığı tarafından SGA/TF soruşturma/kovuşturma ve müsadere uygulamalarının etkinliğini artırmaya yönelik 155/1 sayılı Genelge yayımlanmış, ihtisas mahkemeleri kurulmuş, UYAP sisteminde güncelleme faaliyetleri yürütülmüştür.

5549 sayılı kanun kapsamında idari para cezası tutarları arttırılarak idari yaptırımlar yeniden düzenlenmiştir. Mal varlığı dondurma kararının uygulanmasına ve işlem ertelemesi yükümlülüğüne uymayanlara yöne yönelik uygulanacak yaptırımların kapsamına yer verilmiştir. Dernekler Kanununda Terörizmin finansmanı, uyuşturucu ve kara paranın aklanması suçlarından mahkûm olanlar derneklerde görev alamayacağı, dernek denetimlerinin 3 yılı geçmeyecek şekilde her yıl yapılması esasına, dernekler, yurtdışına yardım yapmadan önce mülki idare amirliğine bildireceğine, derneklerin hangi durumlarda faaliyetten alıkonulacağına ve görevden uzaklaştırılacağına ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Yurtdışı

merkezli Sivil toplum kuruluşlarının Türkiye'deki faaliyetleri de Dernekler Kanunu kapsamına alınmıştır. İnternetten izinsiz yardım toplanmasının engellenmesi Yardım Toplama Kanununca düzenlemiştir. Bu konuda yardım toplama söz konusu olduğunda denetim ve idari yaptırımların etkili uygulanmasına yönelik düzenlemeler yapılmaktadır.[153]

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda; Ticaret Bakanlığı'na pay defteri, Yönetim Kurulu(YK) karar defteri, YK toplantı ve müzakere defterlerinin elektronik ortamda tutulmasını zorunlu kılabilme yetkisi verilmektedir. Halka açık olmayan A.Ş'lerde hamiline yazılı hisse senedi sahiplerinin kaydedilmesine yönelik mekanizma kurulmaktadır.[154]

El koyma ve müsadere mekanizmaları oluşturulmuş, varlıkların izlenmesine yönelik faaliyetler yürütülmüş ve 7262 sayılı Kanun ve Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı'nın yazıları ile dondurma süreçleri 24 saatte tamamlanmış, iç dondurma mekanizması oluşturulmuştur. Türkiye'nin 2021-2025 dönemi için KA/TF ile mücadele ve müsadere uygulamalarında etkinliğin artırılması konusunda Ulusal Strateji Belgesi hazırlanmış ve 2021/16 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile kabul edilmiştir[155].

3.5. Türkiye'nin Gri Liste'ye Alınmasının Olası Sonuçları

Türkiye'nin FATF/ICRG'nin Artırılmış İzlemeye Tabi Ülkeler Listesi'ne alınması halinde ekonomik, siyasi ve sosyal açılardan Türkiye'ye bir maliyeti olacağı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede:

• Yaşanan itibar kaybı sonucunda büyüme, enflasyon, yabancı doğrudan yatırımlar gibi makroekonomik göstergelerde olumsuz etkiler görülmesi olası riskler arasında yer almaktadır. Uluslararası alanda itibar sorunu yaşadığını göstermektedir. Aynı zamanda uluslararası sermaye akımları ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları açısından ülkenin uluslararası alanda sahip olduğu itibar önem arz etmekte olup, Türkiye bu açıdan ülke riski ile de zaman zaman karşılaşmaktadır.

---

[153] T.C. İç İşleri Bakanlığı, **"Yardım Toplama Esas Ve Usulleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"**, Resmi Gazete,s.31655,10.11.2021

[154] TBMM**,"Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun",** Kanun N.7262**,** Resmi Gazete, s.31351(5. Mükerrer), 31.12.2020

[155] Cumhurbaşkanlığı, Genelge**,"Türkiye'de Suç Gelirleri'nin ve Terörizmin Finansmanıyla Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Arttırılması Strateji Belgesi",** Resmi Gazete,sayı.31544,17.07.2021

• Uluslararası derecelendirme kuruluşları da ülkelerin derecelendirme notlarının değerlendirilmesinde FATF raporlarını da dikkate almaktadır. Aynı zamanda IMF ve Dünya Bankası da FATF tarafından artırılmış izlemeye tabi ülkeler listesine (gri liste) alınmanın ülkelerin ekonomileri üzerindeki etkilerine yönelik çeşitli modellemeler yaparak elde ettiği sonuçlara ilişkin bir rapor düzenlemiş olup, söz konusu raporda gri listeye alınmanın bir ülkenin sermaye akışları üzerinde kayda değer bir olumsuz etkisinin olduğu ifade edilmiştir. Gri listeden sonra sermaye girişleri kaybının, dış rezervlerin kaybına yol açabileceği ve bu durumun kırılgan ülkeler için, ödemeler dengesi krizi ve bir IMF programı talebi anlamına gelebileceği belirtilmiştir. Yapılan analiz çalışmasında gri listeye alınmanın ardından ülkelerin Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nda (GSYİH) %7,6 ya varan bir düşüş yaşandığı, doğrudan yabancı yatırım girişinin ortalama olarak GSYİH'nın %3,2'si, portföy girişlerinin GSYİH'nın %3,3'ü ve diğer girişlerin %3,1 oranında düştüğü tespit edilmiştir.

• FATF tarafından stratejik SGA/TF ile mücadele eksikliği bulunan bir ülke olarak Türkiye'nin listelenmesi halinde, Türkiye'ye yönelik ekonomik ve siyasi risk algısı artacaktır.

• FATF'in yanı sıra Türkiye, Avrupa Birliği'nin 2015/849 sayılı Direktifi mad. 9 ve Avrupa Komisyonu Tüzüğü 2020/855 çerçevesinde, Komisyon tarafından riskli ülke olarak ilan edilebilme riski de taşımaktadır.

• Türkiye vatandaşlarının ve tüzel kişilerinin işlemleri için yurtdışında sıkılaştırılmış müşteri tedbirleri uygulanabilecektir.

• Risk priminin artması sonucunda borçlanma maliyetlerinde artış yaşanabilir.

• Artan risk algısı nedeniyle, Türkiye Hazinesi ve özel sektör kuruluşları dış finansmanda daha yüksek faiz oranları ile borçlanma durumunda kalabilecek, Türkiye'nin dahil olduğu muhabir bankacılık işlemlerinin sayısı azalabilecek (de-risking olgusu) ve işlem sorgu taleplerinin artışıyla işlem operasyon maliyetleri artabilecektir. Haziran 2021'de listeye alınan Malta'da belirgin bir etki yaşanmadığı ancak 2011 ve 2019 yılları arasında ülkenin muhabir bankacılık ilişkilerinde 20%'ye varan düşüş olduğu, ING Bank ve Raiffeisen Bank tarafından muhabirlik ilişkilerinin sonlandırıldığı görülmüştür.

• Zayıflayan muhabir bankacılık ilişkileriyle uygulanan genişletilmiş durum tespit süreçleri sonucunda işlem bekleme sürelerinde artış görülebilecektir. Özellikle Türkiye'de mukim olan ve kırılgan olarak değerlendirilen müşteri gruplarının (kar amacı gütmeyen

kuruluşlar, ödeme kuruluşları, coğrafi risk taşıdığı değerlendirilen bölgelerdeki gerçek ve tüzel kişiler vb.) işlemlerinde gecikmeler gözlenebilecektir.

• SWIFT mesajları üzerinde yapılan araştırmada gri listeye dâhil edilen ülkeler tarafından gönderilen mesaj sayısında bir etki görülmezken, gelen mesaj sayısında 8-11% oranında azalış olduğu belirtilmektedir. Gri listeye alınan ülkenin gelen mesaj sayısında aylık 5.000 ile 32.000 adet düşüş gözlemlenmiştir.

• Listeye dahil edilme sürecinin her ülkede farklı etkiye sahip olduğu ve spesifik bir göstergede yoğunlaşma olmadığı görülmektedir.[156]

FATF, belirlediği standartlara uymayan ülkeleri "İşbirliği Yapmayan Ülke veya Bölgeler (Non-Cooperative Countries or Territories: NCCT) listesi olarak adlandırılan kara listeye almaktadır. Türkiye için kara listeye alınma durumu düşük bir ihtimaldir. FATF'in bir ülkeyi kara listeye alması ilgili ülkeyi hem maddi hem de itibari risk anlamına gelmektedir. FATF'nin yasal yaptırım gücü bulunmasa da yaptığı ülke değerlendirmeleri IMF ve Dünya Bankası gibi çoğu uluslararası kuruluşlar tarafından sıkı bir şekilde takip edilmektedir. Finansal kuruluşlar, FATF tavsiyelerini uygulamayan ya da eksik uygulayan ve bu nedenle FATF'nin İşbirliği Yapmayan Ülke Listesi'nde yer alan ülkelerin vatandaşları, şirketleri ve finansal kuruluşları ile girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermeleri ve gerekli tedbirleri almasına neden olabilmektedir.

[156] Mizuho Kida and Simon Paetzold, "**The Impact of Gray-Listing on Capital Flows: An Analysis Using Machine Learning",** IMF Working Paper,Mayıs 2021

SONUÇ

Terörizmin finansmanının önlenmesinde uluslararası işbirliğinin önemi gittikçe önem kazanmaktadır. Bu konuda uluslararası politika ve standartlar belirleyen, ülkeleri değerlendirip yön veren en etkili organizasyon olan FATF'in aktif rol oynadığı görülmektedir. FATF'in 2019 4. Tur ülke değerlendirmeleri sonucu Türkiye'yi 21 Ekim 2021'de gri listeye alınmasıyla başlayan izleme ve yeniden değerlendirme süreçleri devam etmektedir. FATF'in 10 Mayıs 2022 tarihli yayımladığı izleme raporu sonucunda da Türkiye'nin gerek mevzuat yükümlülüklerini gerek teknik eksikliklerini giderme anlamında FATF ile uyumlu hareket ettiği ve kurumlarla işbirliği yaparak gri listeden çıkma çabası gösterdiği değerlendirilmektedir.

İlgili yeniden değerlendirme raporlarındaki olumlu notlar bu durumun göstergesidir. Aynı zamanda FATF'in Türkiye karşılıklı değerlendirme raporlarında değinilen mal varlığı dondurma kararları, cezai yaptırımların çok düşük seviyede kalması, kitle imha silahlarının yayılmasını önlemeye yönelik tedbir alması gerektiği belirtilen maddelere karşılık olarak 2020 yılında yürürlüğe giren yeni kanunların uygulamasıyla ciddi adımlar atılmıştır. Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) SGA/TFÖ kapsamınca finansal olmayan meslek kuruluşlarına yönelik rehberler de yayımlamıştır. Türkiye yapısal eksikliklerini giderme noktasında mevzuat anlamında ciddi bir ilerleme kaydetmektedir. MASAK Başkanlığınca ulusal düzeyde SGA/TFÖ risklerinin düzenli aralıklarla değerlendirilmesine yönelik bir yapı oluşturulması amacıyla metodoloji oluşturmaktadır.

Ulusal Risk Değerlendirmesi (URD) çalışmalarını güncelleyerek tespit ettiği riskleri yönetmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir. MASAK web sayfasında yayımladığı strateji belgesi çerçevesinde, farklı şekillerde ortaya çıkan SGA/TFÖ ve bu suçlarla bağlantılı suç gelirleri ile mücadelede Türkiye'nin önceliklerinin belirlenerek ve kurumlar arası işbirliğinin, etkin görev ve sorumluluk paylaşımının önemine değinildiği görülmektedir. Aynı zamanda 03.06.2022 tarihinde güncellenen Türkiye'de SGA/TFÖ İle Mücadelede Ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi'nde (2021-2025); Türkiye'de SGA/TFÖ ile mücadelede tedbirleri, görev ve sorumluluklar, stratejik amaç, hedefler ve strateji belgesinin uygulanmasında koordinasyon kurulu ve çalışma gruplarının belirlendiği görülmektedir. Konuyla ilgili yürütülecek faaliyetlerin etkinliğin artırılması gerekliliği vurgusu yapılmaktadır.

Finansal olmayan sektörlere ve yeni yükümlü gruplarına yönelik karmaşık ve olağandışı nitelikteki işlemlerin çözülebilmesi ya da tespit edilebilmesi noktasında yeni uygulamalar ve stratejiler geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu konuda finansal/finansal olmayan sektörlere öncülük yapacak yine Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı ya da onun çatısı altında toplanacak olan komisyonlarda olacağı değerlendirilmektedir.

MASAK koordinasyonunda Türkiye'nin bir sonraki 5. tur değerlendirme sürecine hazırlık çalışmalarına başlamakla birlikte yapılacak çalışmalarda öncelikle 4. tur takip raporlarındaki notlamaların belirleyici olacağı değerlendirilmektedir. Özellikle teknik uyumda uyumsuz veya kısmen uyumlu olarak değerlendirilen ve etkililik olarak uygulanabilirliği düşük bulunan notlamalar üzerine odaklanılacağı öngörülmektedir. Yetkili makamlarla işbirliği, koordinasyon içerisinde yaptığı çalışmaları ve yükümlü gruplarıyla bilgi paylaşımlarını arttırması gerekliliği beklenen durumlar arasındadır.

MASAK' ın FATF değerlendirmeleri sürecinde yaptığı çalışmalar sonrasında yükümlü gruplarıyla bir araya gelerek belirlediği veya öngördüğü risk parametrelerini somut olarak ortaya koyması gerektiği düşünülmektedir. Yeni yükümlü gruplarında suç gelirlerinin aklanmasının, terörizmin finansmanının önlenmesi ile kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi kapsamında eğitimler verilerek konuyla ilgili farkındalığın arttırılması gerekmektedir. Bu konuda yükümlüleri yönlendirerek belirlediği risk parametrelerinin uygulanabilirliğinin ilgili yükümlünün sektörüyle uyumluluğu çerçevesinde analiz ve denetimlerini gerçekleştirileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

ACAR, S. **Ekonomik Yaptırımlar.** Vedat Kitapçılık. İstanbul. s.482-486. 2015.

AKIN, E. **Terör ve Terörün Finansmanı Suçu.** Adalet Yayınevi. s.5-16.Ankara.2009.

ALKAN, N. **Terörün Örgütlerinin Finans Kaynakları.** Polis Dergisi, sayı:40. s. 290-298.2004.

ARIBOĞAN, D.Ü. **Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak**. İstanbul. s.14-15.2003.

AYKIN, H. ve GÜMÜŞAY, K **Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele.** Editör: Süleyman Aydın, Adalet Yayınevi.Ankara. s. 343. 2008.

AYKIN, H. **Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar.** Uluslararası Ekonomik Sorunlar. s. 25. 2007.

BAŞEREN, S. Kavramsal Özellikleri İle Terörizm.2014.
http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Guvenlik/Terorizm/Kavramsal_Ozellikleri_ile_Terorizm_Tarihi_ve_Hukuki_Boyutlariyla.pdf (Erişim Tarihi: 21.02.2021)

BAŞARANEL B. U and TURKŞEN U. **Counter-terrorist Financing Law and Policy: An Analysis of Turkey.**2019, Routledge.s.68-69

BAYRAKLI, E. ve YALÇIN H.B. **Avrupa'da PKK Yapılanması.** Murat Yeşiltaş (Ed.), SETA.2019

BESENYO, J. **The Islamic State and its Human Trafficking Practice. Strategic Impact**.s.15- 21, 2016.

Cumhurbaşkanlığı. Genelge. **Türkiye'de Suç Gelirleri'nin ve Terörizmin Finansmanıyla Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Arttırılması Strateji Belgesi.** Resmi Gazete.sayı.31544,17.07.2021

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.R.G Değişiklik. Sayı.30855. 07.08.2019.

CLARKE, C.P. **Terrorism. Inc.: the financing of terrorism. Insurgency and irregular warfare**, California:Abc-Clio, LLC.s.14.2015.

ÇAKMAK, H. Terörizm,Ankara,Platin Kitap Ltd.2008.s.29

ENDERS, W and SANDLER, T. **Patterns of Transnational Terrorism, 1970–1999: Alternative Time-Series Estimates.** International Studies Quarterly. 46, 145-165. 2002.

ENGLİSH, R. **Terrorism: How to Respond**, Oxford, Oxford University Press. p.p178.2009.

ERGİL, D. **Uluslararası Terörizm.** Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 47(3), 139-143.1992.

European Union **Terrorism Situation & Trend Report (Te-Sat)**, Europol, 2020.

FEYZOĞLU T. Mahir. İstanbul. Su Yayınevi.s.341.1999

FREEMAN, M. **The Sources Of Terrorist Financing: Theory And Typology**. Routledge/Taylor & Francis.2011.

FATF.COVID-19-related Money Laundering and Terrorist Financing Risks and Policy Responses**.** 2020.
https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/COVID-19-AML-CFT.pdf (Erişim Tarihi:25.11.2021)

FATF. Ethnically or Racially Motivated Terrorism Financing. Paris.France.20221. https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/ethnically-racially-motivatedterrorism-financing.htm (Erişim Tarihi:30.12.2021)

FATF. **Emerging Terrorist Financing Risks.** Paris.2015.
https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf (Erişim Tarihi:31.01.2021)

FATF. **Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report.**Paris.2019.
http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-turkey-2019.html(Erişim Tarihi: 20.05.2021)

FATF. **Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey 1st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating**,Paris.2021.
http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2021.pdf (Erişim Tarihi:30.12.2021)

FATF,**COVID-19-related Money Laundering and Terrorist Financing – Risks and Policy Responses.** Paris, France.2020.
https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/covid-19-ml-tf.html (Erişim Tarihi: 25.11.2021)

FATF. **Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey 2nd Enhanced Follow-up Report**, Paris.2022
https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf (Erişim Tarihi: 02.03.2022)

FATF. Report,APG**.Financial Flows from Human Trafficking**.2018.
https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/images/Human-Trafficking-2018.pdf (Erişim Taarihi:16.03.2021)

FATF. Methodology for Assessing Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems. Paris, France.2021
https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf (Erişim Tarihi: 02.03.2022)

FATF GAFI Terrorist Financing,2008.
https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Terrorist%20Financing%20Typologies%20Report.pdf

FATF, **Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey 2nd Enhanced Follow-up Report**, FATF, Paris,2022
https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2022.pdf (Erişim Tarihi: 02.07.2022)

FATF, **"High-risk and non-cooperative jurisdictions, Improving Global Aml/Cft Compliance: On-Going Process"**, Paris, 2014 (Erişim Tarihi:20.05.2022)
https://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/fatf-compliance-october-2019.html

FATF, **"Jurisdictions Under Increased Monitoring - March 2022"**
(ErişimTarihi:15.05.2022)
https://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored
jurisdictions/documents/increased-monitoring-march-2022.html#turkey

FATF 40 Tavsiye,
https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/FATF-Tavsiyeleri-2012.pdf (Erişim Tarihi:15.11.2021)

FATF – Egmont Group . **Trade-based Money Laundering: Trends and Developments.** Paris.2020.
https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/Trade-Based-Money-Laundering-Trends-and-Developments.pdf (Erişim Tarihi:13.03.2021)

GEMİCİ,O. "**İçişleri Bakanlığınca Hibrit Tehdit Hibrit Terörizm-PKK, DEAŞ, FETÖ raporu hazırlandı**." Anadolu Ajansı.

GÜCENMEZ, B. **Terörizmin Finansmanı: Pkk, Eta Ve Ira Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması.** Yüksek Lisans Tezi. T.C. Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü.Ankara.2014.

GÜN, Ö.R.Uluslararası Terörizm: Dünya Savasının Yeni Boyutu. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2(4), 80-81. 2000.GÜREL, S. **Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları.** Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi.2(4).16-27.2015.

GÜRSER, E. **Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA,PKK.** İstanbul: Bağlam Yayıncılık.1997.

JACQUARD,R. **In the name of Osama bin Laden: Global Terrorism and the Bin Laden Brotherhood. Durham**: Duke University.2002.

KALDOR, M. **New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era**, Cambridge: Polity Press, 268.2012

KAYA, İ. **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, USAK Yayınları. Ankara. s.96.2005

KIDA, M. AND PAETZOLD S. **The Impact of Gray-Listing on Capital Flows: An Analysis Using Machine Learning.** IMF Working Paper. 2021.

KILIÇ, Z. **Küreselleşme İle İvme Kazanan Uluslararası Terörizm ve Buna Karşı Alınan Tedbirler.** Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.2007.

KIRAL,H ve KALEM, M. **Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Yükümlülük Denetimi ve Risk Esaslı Denetim** c.32.Sayı.123.Sayıştay Dergisi. 2021

KIRAS,J.D. **Irregular Warfare: Terrorism And İnsurgency**.

KURT, S. **Yeni Terörizm ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri**. Gazi Akademik Bakış Dergisi. 2018.

KYDD A.H. and WALTER, B.F. **The Strategies of Terrorism.** International Security. 31(1), 49–80. 2006.

LAQUEUR, W. **The New Terrorism: Fanaticism And The Arms Of Mass Desttuction.** New York.Oxford University Press.1999

LİZARDO, O. Defining And Theorizing Terrorism: A Global Actor-Centered Approach, Journal of World-Systems Research**.** 14 (2), 91-118. 2008.

MARTIN, G. **Terörizm:Kavramlar ve Kuramlar**. s.31.2017.

MASAK. **Faaliyet Raporu.**2019
https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/FAALIYET_RAPORU_2019-FINAL-1.pdf (Erişim Tarihi:21.03.2021)

MASAK.Egmont Grubu. https://masak.hmb.gov.tr/egmont-grubu (Erişim Tarihi:08.03.2021)

MASAK.**Bankalar Sektör Araştırma Raporu**
https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/03/BANKALAR-SEKTOR-ARASTIRMA-RAPORU.pdf

MASAK, **Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörün Finansmanı Amacıyla Suistimalin Önlenmesine Yönelik Rehber.**2019.

NYE, J.S. and WELCH**,** D.A. **Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak. s**:456-457.2018.

National Terrorist Financing Risk Assesment.2022.
https://home.treasury.gov/system/files/136/2022-National-Terrorist-Financing-Risk-Assessment.pdf (Erişim Tarihi:02.06.2022)

ÖCAL, O. ve ATASEVER B. **Düzensiz Göçün Karanlık Yüzü: Göçmen Kaçakçılığı**. Kapadokya Akademik Bakış. s.41-65. 2021.

ÖKTEM, E. **Uluslararası Hukukta Terörizm, Tanım sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri.** İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi. s.133-147.2004.ÖKTEM, E. **Terörizm İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları**. Derin Yayınları. İstanbul. s.13.2011.

POLLOCK, D. **Making Rojava More Like The Krg. Syrian kurds as a u.s. Ally: cooperations & complications.** Patrick Clawson, (ed.). Washington: The Washington Institute for Near East Policy.2016.

SARAÇLI, M. Uluslararası Hukukta Terörizm. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.2007.

SARI, B ve TINAS, M. **İnsanlığa Ve Demokrasiye Terör Tehdidi: Pkk Örneği**. Polis Akademisi Yayınları. 2018

SAIDI, N. and PRASAD A. **Taxation, Illicit Trade in Tobacco Products and Finance of Terrorism, Retrieved.**2015.

SAUL**,** B. **Defining Terrorism to Protect Human Right.** Documentos de Trabajo Fride.

SAUL, B. **Attempts to Define 'Terrorism' in International Law**. Netherlands International Law Review.s.57-83. 2005

SCHMID, A.P and JONGMAN, A.J. **Political Terrorism.**Amsterdam: North Holland.1988

SCHOTT, P.A. **Reference Guide to Anti Money Laundering and Combating the Financing Terrorism,The International Monetary Fund.**Washington D.C. s. VII-9,10. Koh,Suppressing Terrorist Financing,s.54-55.2006.

SCHOTT, P.A. **Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Second Edition and Supplement on Special Recommendation IX.** Washington. The World Bank/IMF. s. X-3,4 .X5,6.2006.

SEVGEL, S. **Organize Suçlar Ve Terörizmle İlişkisi: Pkk Terör Örgütünün Finans Kaynaklarının Tespitine Yönelik Genel Bir Değerlendirme**. T.C. Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. Ankara.2019.

TBMM**. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun.** Kanun N.7262**.**Resmi Gazete. s.31351(5. Mükerrer). 31.12.2020

T.C. İç İşleri Bakanlığı. **Yardım Toplama Esas Ve Usulleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.** Resmi Gazete.s.31655. 10.11.2021

Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği. R.G 26693. 07.11.2007

Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Resmi Gazete. Sayı:31407. (26.02.2021)

TURAN, D ve GEMİCİ, E. **Terörizmin Finansman Kaynakları ve Karapara Aklamanın Terörizmin Finansmanındaki Rolü**. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.2020.

Türk Ceza Kanunu 5237. 25611 sayılı Resmi Gazete. 12.10.2004.

T.C.İç İşleri Bakanlığı. **Narkoterörizmle Mücadele Uyuşturucu PKK/ KCK Raporu**.2017. https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/yayim/teror/Narkoterorizm_ile_mucadele.pdf (Erişim Tarihi:13.03.2021)

T.C. İçişleri Bakanlığı.**Türkiye'nin Deaş İle Mücadelesi Raporu**.2017. https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas_arapca.pdf (Erişim Tarihi:22.03.2021)

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.**2019 Raporu**. Ankara. **2020.**

United Nations,Security Council Resolution,S/RES/1267(1999)

United Nations,Security Council Counter-Terrorism Committe

ÜSTÜN, O. **Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış.** Bankacılar Dergisi. sayı 65.2008.

WİRTZ, J and GRAY, C.S. (Ed). Strategy İn The Contemporary World. Oxford: Oxford University Press, 2019.

YALÇINKAYA H. **Özel Askerî Sektörün Oluşumu ve Savaşların Özelleştirilmesi,** Ankara Üniversitesi. SBF Dergisi. 61 (3)s. 247-277.2006.

YILDIRIM, Z. **Hukuksal Açıdan Terörizmin Finansmanı, Önlenmesi ve Vergisel Boyutu.** İÜSBE. İstanbul. s.164

YENİDÜNYA C. ve DEĞİRMENCİ O.**Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu.** Türk Ceza Hukuku Derneği ve Atatürk Araştırma Merkezi Yayını. Ankara. s.1270-1276.2008.

YÜCEBAŞ, Ö. **Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı**, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları.s.187-189.2011

İnternet Kaynakları

https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism (Erişim Tarihi: 14.03.2021)

https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-icisleri-duyurdu-2011-yilindan-bu-yana-8585-yabanci-terorist-savasci-sinir-disi-edildi-41928296 (Erişim Tarihi: 26.11.2021)

https://www.hurriyet.com.tr/dunya/pkk-avrupada-25-milyon-euro-harac-topladi-40909721

https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/covid-19-ml-tf.html (Erişim Tarihi: 25.11.2021)

https://www.fatfgafi.org/pages/intergovernmentalactiongroupagainstmoneylaunderinginwestafricagiaba.html (Erişim Tarihi:15.12.2021)

https://www.fatf-gafi.org/pages/gafilat.html (Erişim Tarihi:15.12.2021)

https://www.fatf-gafi.org/pages/gafilat.html (Erişim Tarihi:15.12.2021)

https://www.fatf-gafi.org/pages/gabac.html (Erişim Tarihi:13.12.2021)

https://www.fatf-gafi.org/pages/eurasiangroupeag.html (Erişim Tarihi:11.12.2021)

https://www.fatf-gafi.org/pages/easternandsouthernafricaanti-moneylaunderinggroupesaamlg.html(Erişim Tarihi:13.12.2021)

https://www.fatf-gafi.org/pages/caribbeanfinancialactiontaskforcecfatf.html (Erişim Tarihi:30.11.2021)

https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2022.pdf (Erişim Tarihi: 02.07.2022)

https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/COVID-19-AML-CFT.pdf (Erişim Tarihi:25.11.2021)

https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/Trade-Based-Money-Laundering-Trends-and-Developments.pdf (Erişim Tarihi:13.03.2021)

https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/images/Human-Trafficking-2018.pdf (Erişim Tarihi:16.03.2021)

https://www.bis.org/bcbs/publ/d505.htm (Erişim Tarihi:09.03.2021)

https://www.bis.org/bcbs/history.htm (Erişim Tarihi:09.03.2021)

https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/pkk-adina-harac-toplayanlara-13er-yil-hapis/508772 (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/icisleri-bakanliginca-hibrit-tehdit-hibrit-terorizm-pkk-deas-feto-raporu-hazirlandi/2128100 (Erişim Tarihi:30.01.2021)

https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/FATF-Tavsiyeleri-2012.pdf (Erişim Tarihi:15.11.2021)

https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/1-Sayili-Cumhurbaskanligi-Kararnamesi-1.pdf

https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/FAALIYET_RAPORU_2019-FINAL-1.pdf (Erişim Tarihi:21.03.2021)

https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finans-kaynaklari (Erişim Tarihi:11.03.2021)

https://masak.hmb.gov.tr/avrupa-birligi-eu (Erişim Tarihi:10.03.2021)

https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-mali-eylem-gorev-gucu (Erişim Tarihi:10.03.2021)

https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-gorev-ve fonksiyonlari27012021112936 (Erişim Tarihi:10.03.2021)

https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-gorev-ve fonksiyonlari27012021112936 (Erişim Tarihi:10.03.2021)

https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/amaci26012021034624 (Erişim Tarihi:11.03.2021)

http://www.un.org/en/sc/ctc/ (Erişim Tarihi:10.06.2021)

http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-turkey-2019.html(Erişim Tarihi: 20.05.2021)

http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2021.pdf Erişim Tarihi:30.12.2021)

http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Guvenlik/Terorizm/Kavramsal_Ozellikleri_ile_Terorizm_Tarihi_ve_Hukuki_Boyutlariyla.pdf (Erişim Tarihi: 21.02.2021)

https://blog.lexpera.com.tr/mali-eylem-gorev-gucu-nun-degerlendirilmesi-ve-turkiyedeki-yansimalari/ (Erişim Tarihi: 30.05.2022)